LETO XXIV. ŠT. 34 (1144) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 5. SEPTEMBRA 2019

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

foto dd

Študijski dnevi na Općinah pri Trstu

Za kulturni, demokratični in duhovni napredek slovenskega naroda

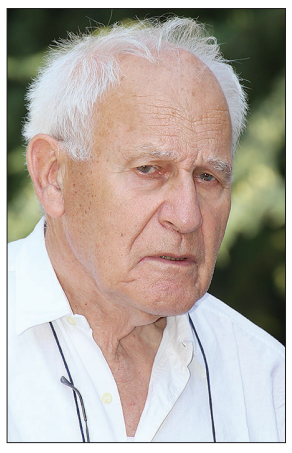

V duhu misli Alojza Rebule "Zgodovina nam naravnost vpije resnico, da je človek bitje, ki je lačno vrednot", se je 30. avgusta popoldne pod velikim belim šotorom na dvorišču Finžgarjevega doma na Općinah začela 54. Draga 2019. Teme letošnjih študijskih dnevov, ki jih prirejata Društvo slovenskih izobražencev in Slovenska prosveta iz Trsta, so bile vezane na pojem identitete in pripadnosti. Govor je bil o jeziku in šoli, kulturi in humanizmu v odnosu do Evrope, o identiteti kristjana v času krize Cerkve, o kritičnem gledanje Slovenca na družbeni in politični razvoj slovenske države od ustanovitve do danes in naprej. V zadnjem letu se ni kaj dosti spremenilo, je v petek med drugim povedal predsednik DSI Sergij Pahor, ko je v imenu prirediteljev uvodoma nagovoril navzoče. "Odnosi med manjšino in državnimi institucijami še vedno niso deležni tiste stalnosti, ki je potrebna za ažurno reševanje problemov, o zagotovljenem zastopstvu se ne razmišlja, obljubljeno vračanje Narodnega doma v Trstu poteka po kapljicah, skoraj tako tudi Trgovskega doma v Gorici".

/ str. 8

IL BOTTONE
Sosol Nadja
Izbira in kakovost brez primerjave
PRODA VSE
po izrednih cenah
zaradi zaprtja dejavnosti
TRAVNIK 26
GORICA
* od 3. 09. 2019 do 31. 12. 2019 obv. Občini

POGOVOR Daniel Peteani

Film naj sproži javno razpravo

Prejšnji teden je Krožek Anton Gregorčič predstavil sklepni dogodek projekta *Zastavimo skupne moči za skupne cilje*, 39-minutni videodokumentarec o Mirku Špacapanu z naslovom *Za slovenski glas*, ki ga je zrežiral Daniel Peteani (roj. 1998). Mladega filmarja smo povabili pred mikrofon, vse bralce pa vabimo, naj si dokumentarec ogledajo na kanalu Youtube Krožka Anton Gregorčič.

/ str. 2

Danijel Devetak

POGOVOR Nadja Sosol

Mladim pravi: "Korajžno!"

Na goriškem Travniku je ob stavbi, v kateri ima sedež naše uredništvo, navidezno majhna trgovina Il bottone – Gumb, v kateri lahko kupci najdemo, poleg gumbov vseh barv in velikosti, tudi veliko izbiro drugih artiklov. Trgovina je v lasti prijazne, vedno nasmejane, elegantne gospe Nadje Sosol, naše naročnice, ki je zelo vljudno pristala na pogovor in nam povedala marsikaj zanimivega o svojem poklicu.

/ str. 6

Katja Ferletič

Umetniki za karitas

Pod geslom Odrinimo na globoko se je na Sinjem vrhu končala 25. kolonija Umetniki za karitas 4

Slovenija

Marijan Drobež kot vselej natančno in jasno poroča o družbenopolitičnem dogajanju na Slovenskem 13

Ajdovščina

Prizadetost primorskih duhovnikov zaradi odstranitve imena V. Vodopivca s pročelja Glasbene šole 5

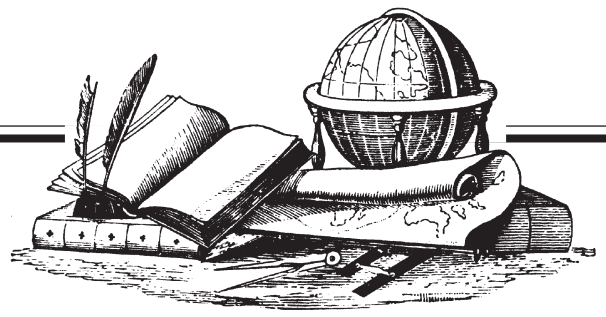

S 1. STRANI Pogovor / Daniel Peteani

Film o Mirku Špacapanu naj sproži javno razpravo

foto dd

Krožek Gregorčič ti je zaupal scenarij in režijo dokumentarca. S kakšnimi občutki si sprejel ta izziv?

Prek skupine DM+ sem že sodeloval s krožkom, zato sem vedel za projekt in za to, da so iskali režiserja in scenarista. Čas je tekel in ideja o dokumentarcu ni našla poti do uresničitve. Nekega dne je Julijan Čavdek predlagal članom skupine DM+, da bi ga mi izpeljali ali vsaj našli primerne osebe. Ker drugi člani niso imeli časa, sem šel nekega dne z Jasmin Kovic na sestanek, na katerem smo se bolje pogovorili o projektu. Ona je povedala, da bo zraven toliko, kolikor je potrebno, da bi zasnovali delo, nato bi organizacijo in uresničitev posnetka prevzel jaz. Tako se je začelo ...

Kaj bi povedal o DM+ za tiste, ki te "novosti" v naši manjšini še ne poznajo?

DM+ (Development) je skupina mladih, ki so se zavedeli, da v naših društvih ni bilo primernega kadrovanja in mladi so imeli težave pri izpeljavi projektov ali prireditev, skratka vseh tistih dejavnosti, ki potrebujejo organizacijo, upravljanje budgeta in vodenje skupin. DM+ prireja izobraževalne tečaje. V letu 2018/2019 smo s finančno podporo Krožka Anton Gregorčič s pojektom Zastavimo skupne moči za skupne cilje izpeljali tri dogodke. Tečaji so namenjeni mladim od 15. do 30. leta starosti, sredi septembra bodo že spet potekali v Žabnicah. Cilj tečajev je torej kadrovanje in izobraževanje mladih. Želimo jih privabiti v našo sredino, jim nuditi možnost, da pridobijo znanje in izkušnje. Mislim, da je to manjkalo v naši manjšinski skupnosti. Krožek Gregorčič je prvi, ki je podprl to pobudo, seveda imamo podporo SSO.

Kakšne izkušnje imaš na področju videa?

Pred dvema letoma (sezona 2017-2018) sem začel kot lučkar in tonski mojster pri gledališki skupini M+ društva Sedej in se takoj spopadel tudi z videoprojekcijami. Sočasno sem začel sodelovati pri odrasli Dramski družini in pri različnih gledaliških projektih in performansih v režiji Jasmin Kovic. Kmalu nato sem bil v sklopu festivala narodno-zabavne glasbe Števerjan najprej uradni fotograf in znotraj društvenega MMC-ja sem videl, kako so snemali in montirali razne videospote za Facebook. Ker me je to zelo pritegnilo, sem tudi sam začel sooblikovati te spletne vsebine. Do danes sem tako zmontiral več kot 50 videospotov. Tudi za svoje društvo, PD Podgora, pri katerem sem podpredsednik, fotografiram in ustvarjam videe. Ta ustvarjalni trenutek me zelo veseli, tudi s svojim študijem, branjem, gledanjem filmov in izkušnjami skušam gojiti estetski čut, smisel za ritem in pripoved.

Kaj pa študiraš?

V kratkem bom stopil v tretji letnik fakultete multimedijske vede in tehnologije videmske univerze; tečaje obiskujem v Pordenonu. Poleg informatike so med predmeti tudi komunikacija, jeziki, sociologija itd. Imam tudi nekaj izpitov režije, montaže in povezanih predmetov. Je zanimiva fakulteta, ki daje širši pogled na svet multimedije.

Je bil dokumentarec tvoje prvo večje delo?

Da, gotovo. Ne samo, kar se tiče dolžine posnetka, temveč tudi glede organizacije in obsega projekta. Za vsem je bilo ogromno dela; pri organizaciji mi je veliko pomagal Aleksij Soban, ki je med drugim uredil vse papirje, drugače bi bilo absolutno preveč vsega.

Videodokumentarec je zelo dobro narejen: vsebinsko podkovan in bogat, tehnično odlično izveden. Kdo je bil v tvoji "ekipi"?

Najprej moram omeniti Jasmin Kovic, ki ima znanje in izkušnje v svetu režije in je primerno uokvirila projekt ter določila, kaj je za tako delo pomembno in kaj ne. Veliko sem se posvetoval z Janom Leopolijem, ki ima tudi znanje, zaradi službe na Raiu pa tudi pozna veliko ljudi. Tako smo prišli do Barbare Saksida in arhiva Raia; potem ko smo pridobili vsa potrebna dovoljenja, nam je priskrbela vse gradivo, ki smo ga potrebovali. Pri zbiranju posnetkov z Dežele FJk nam je pomagal Miloš Čotar. Zbrali smo tudi fotografije. Materiala je bilo res veliko, ogromno dela je bilo pri zbiranju. Jan in moja sestra Tamara sta mi pomagala strukturirati dokumentarec. Skupaj smo pregledovali vsako verzijo. Nudila sta mi različne poglede, nasvete in predloge, da bi dokumentarec izboljšal vsebinsko in tehnično.

Delo je trajalo približno tri mesece. Kako ste ga organizirali? Kako je potekalo?

Snemati smo začeli ob koncu junija, mesec kasneje smo se lotili montaže, ki je bila zelo zahtevna. Veliko naporov smo vložili v izbor gradiva, saj smo morali dosti črtati in biti pozorni, da bi ohranili prvotni smisel dela. Intervjuvanci v bistvu pripovedujejo o Mirku Špacapanu in členu deželnega volilnega zakona, ki je bil odobren leta 2007 in obravnava olajšano izvolitev kandidata na listah strank slovenske narodne manjšine v deželni svet. Njihove izjave se prepletajo, vmes smo dodali nekaj stavkov oz. naslove poglavij, da bi bili posamezni prehodi bolj jasni. Zadnji sklop zajema osebne spomine na Mirka. Marsikdo je zelo lepo povedal. Film smo sklenili z besedami nekdanjega predsednika FJk Riccarda Illyja, ki je dejal, naj bo Mirkov zgled koristen ne le za slovensko narodno skupnost, temveč za vse občane dežele FJk.

Si zadovoljen s končnim rezultatom?

Gotovo sem zadovoljen. Zame je to bilo veliko delo. Vesel sem, da smo končali pravočasno, da so gledalci povedali, da je bil dokumentarec jasen in dobro narejen. Upam, da bo sprožil poglobljen razmislek, javno razpravo, tudi kritično gledanje, ki po mojem že nekaj časa manjka. Če se bo to zgodilo, bo film dosegel svoj cilj. Pred desetimi leti se je o olajšanem zastopstvu v medijih pisalo na dolgo in široko. V tem trenutku bi morali še kako sprožiti to vprašanje, kar se tiče zastopstva v parlamentu.

Mirko Špacapan je bil močna osebnost. Ko si ga zdaj bolje spoznal, te je na kakšen način "zaznamoval"?

Ko je bil Mirko še živ, je bilo delovanje društva v Podgori gotovo bolj živo kot danes. Potem je deloma žal zamrlo. Zadnje čase si prizadevamo, da bi ga okrepili in poživili življenje naše skupnosti. Mirko je bil zanimiva, poliedrična osebnost. Iz anekdot sem razumel, da je bil prava izjema v našem prostoru. Trenutno ne vidim, da bi bil kdo drug v tem podoben njemu; takih mož žal ni dovolj. Mirko je tudi veliko naredil za goriške višje šole, in vendar ga višješolci ne poznajo oz. niti ne vedo, kako "deluje" naša manjšina. Po šoli se ne vključujejo več v naša društva, vsako leto jih veliko izgubimo, kar je velika škoda. Tudi zato moramo kaj več narediti zanje in jih pridobiti za našo skupnost.

Osebno mi je Mirko zapustil željo po delu in po tem, da bi stvari delal še bolje, da bi vse to v naši krajevni in širši, deželni skupnosti gradili naprej.

Kaj bi povedal za konec?

Rad bi se iskreno zahvalil sodelavcem. Za Studio Trak je bil Aleksander Purič, ki je kot snemalec in montažer veliko pomagal, saj sem prvič opravil tako delo kot režiser. Hvala Jasmini Gruden, ki je intervjuvala Mirkove kolege in sodelavce. Hvala Julijanu Čavdku, ki mi je zaupal to delo in verjel, da ga lahko opravim. Hvala Aleksiju Sobanu, ki mi je bil v oporo za vse. Hvala maskerki Irini Giormani, ki je odlično opravila svoje delo. Na koncu hvala vsem intervjuvancem, ki so radi sodelovali, in publiki, ki je prišla na premiero.

Pismo Sveta slovenskih organizacij

Ob dvigu slovenske zastave v šolskem centru v Gorici

Objavljamo pismo, ki sta ga predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj in pokrajinska predsednica SSO Franca Padovan naslovila na ravnatelja Marka Jarca, predsednico SKGZ Ksenijo Dobrilo in pokrajinsko predsednico SKGZ Majo Humar.

V imenu Sveta slovenskih organizacij Vam sporočava, da sva danes z velikim presenečenjem v Primorskem dnevniku prebrala novico o včerajšnjem dvigu slovenske zastave pri Slovenskem šolskem centru v ul. Puccini v Gorici.

Naju in ostale člane izvršnega odbora SSO preseneča dejstvo, da smo kot SSO darovali šoli slovensko zastavo in pri tem nismo bili ne obveščeni ne vabljeni na dogodek, ko je ta zastava končna zaplapolala pred Slovenskim šolskim središčem, kar ima za našo narodno skupnost velik pomen.

Pri tem se tudi sprašujeva, kakšen smisel ima prirejati take dogodke, če zraven ni dijakov, ki so prvi koristniki šolskega izobraževanja, kamor spada tudi državljanska vzgoja ter poznavanje pravic, ki so priznane slovenski narodni skupnosti v FJK. Dogodek bi dodatno pridobil pomen, če bi bile soudeležene še druge osebnosti, ki so tako ali drugače povezane s slovensko šolo. Pomembno bi bilo, po našem mnenju, povabiti vse goriške slovenske občinske svetnike iz vseh svetniških skupin, ki so pred kakšnim mesecem Večstopenjski šoli Gorica darovali slovenske zastave.

Kot krovna organizacija smo vedno pripravljeni po naših močeh ugoditi potrebam slovenskih šol, pri tem pričakujemo, da skupne dosežke, kot je bil včerajšnji dvig slovenske zastave, tudi skupno počastimo. To bo najboljši in najlepši zgled za dijake naših šol.

S spoštovanjem

deželni predsednik SSO
Walter Bandelj
pokrajinska predsednica SSO
Franca Padovan

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Nagradni natečaj za diplomska, magistrska in doktorska dela

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu objavlja XVIII. nagradni natečaj za diplomska, magistrska in doktorska dela na temi: A: Slovenci v zamejstvu in B: Slovenci v izseljenstvu. Namen natečaja je spodbujanje raziskovalne dejavnosti dodiplomskih in podiplomskih študentov na področju zamejske in izseljenske tematike in s tem krepitev zavesti o njeni pomembnosti za ohranjanje slovenske identitete v matični domovini in zunaj njenih meja. Na nagradni natečaj se lahko prijavijo kandidatke in kandidati iz RS in tujine. Predmet nagradnega natečaja so uspešno zagovarjana diplomska, magistrska in doktorska dela na kateri koli univerzi v Sloveniji ali zunaj nje, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja Republike Slovenije. V poštev pridejo dela, napisana v slovenščini, hrvaščini, bošnjaščini oz. bosanščini, srbščini (latinica), italijanščini, nemščini, francoščini, angleščini ali španščini. V primeru, da delo ni napisano v slovenščini, mora imeti v prilogi povzetek v slovenskem jeziku (60 do 150 vrstic). Upoštevana bodo dela, zagovarjana v obdobju od 1. 11. 2018 do 31. 10. 2019.

Urad bo dela sprejemal do vključno 2. 12. 2019, rezultati natečaja pa bodo znani predvidoma do konca aprila 2020. Več informacij dobite na našem portalu www.noviglas.eu.

Povejmo na glas

Potrebujemo umirjeno politiko

Če izražamo prepričanje, da potrebujemo umirjeno politiko, nimamo v mislih le države večinskega naroda, ampak vse države, ki sploh obstajajo. Časi so namreč vse prej kot lahki, razgibani so kot že dolgo ne, izzivi so veliki, ker so nerešeni, in vse to vznemirja ljudi na vseh straneh sveta. In ta vznemirjenost rojeva vse ostrejšo politiko, ki nemir v ljudeh stopnjuje z nagovarjanjem, da je probleme mogoče razrešiti le z zelo veliko odločnostjo, in to hitro oziroma takoj. V tem okviru je izreden vzpon doživela Liga, v dobrem letu praktično podvojila število svojih privržencev, pred nedavnim pa je iz ne do kraja pojasnjenih razlogov spodnesla lastno vlado in na ta način omogočila vlado, v kateri je več ni. Nesporno je dejstvo, da je v petnajstih mesecih svojega vladanja veliko odločnost dodobra uveljavila, se neusmiljeno spopadla s problemom migrantov ter pri tem že trčila na neodobravanje na mednarodni ravni, ki je pričela opozarjati na kršenje človekovih pravic. Kljub temu je takšna politika še naprej pridobivala somišljenike, slednjič pa se potožila, da nima tistega polnomočja, s katerim bi lahko ukrepala še prodorneje in še bolj učinkovito. Nemara je bila vse preveč neučakana, preko vsake mere je pospešila dogajanja in tako jo bo zdaj nasledila vsekakor zmernejša vlada - v njej bo partner Gibanja 5 zvezd že nič kolikokrat odpisana Demokratska stranka, ki je v pravem trenutku vendarle strnila svoje vrste. Ob vsem tem pa se velja odmakniti od politike v dobesednem smislu in se osredotočiti na globlje bistvo, se pravi, za kaj se ta ali ona politika zavzema in kako pristopa k celotni družbeni problematiki in s tem k svojim ljudem nasploh. In tega bistva ni težko prepoznati: nahajamo se na razpotju med ostro in umirjeno politiko. Med ostro politiko, ki je v državi pritegnila dobršen del ljudskih množic, in umirjeno politiko, ki se je znašla v njeni senci, da se je že zdelo, kako je le vprašanje časa, pa bo docela utihnila ali celo zamrla. Na srečo se to ni zgodilo, na srečo, kajti prav v tem času umirjeno politiko še kako potrebujemo. Potrebujemo ravno zato, ker je svet okrog nas vse bolj nemiren in bolj kot je nemiren, bolj se ne ve, kam se zaganja in kaj hoče s svojo vznemirjenostjo doseči. Vrednote, ki uspevajo le v tišini človekove notranjosti in v zunanjem, da ne rečemo planetarnem miru, so vse bolj odrinjene v kot in njihov glas ima vse manj vpliva. Nasilja vseh vrst je vse več, besede dela visoke politike so vse bolj grobe in papeža Frančiška spominjajo na obdobje med dvema svetovnima vojnama, kultura medsebojnih človeških odnosov, še posebej do tujcev, je vse manj humana, da ne govorimo o posameznih rasističnih izpadih, ki seveda niso dobro znamenje. Zato naj spet dobi besedo umirjena politika, ki bo celotno družbo v korist vseh pomirjala in jo navdajala s prepričanjem o blagodejni moči dogovarjanja, moči sporazumevanja prav zaradi težav, ki se na nas zgrinjajo.

Janez Povše

Dodatek glede knjige Razmisleki o naši preteklosti

Vera Martelanc iz Barkovelj

Pred kratkim je izšla knjiga Angela Martelanca iz Barkovelj *Razmisleki o naši preteklosti* in ob tej priložnosti je Novi glas objavil obširnejši prispevek o avtorju, njegovi življenjski poti in delu. Pri orisu družine pa se je vrinil škrat in iz družinske slike je čudežno izginila ena od Angelovih sester, Vera Martelanc. Tule je nekaj podatkov v dopolnitev.

Vera Martelanc se je rodila 6. januarja 1927 očetu Angelu Martelancu in materi Amaliji Kurent v Komiži na otoku Visu v tedanji Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tam se je tedaj nahajala družina poslovnega in tehnično nadarjenega očeta Angela, ki je deloval na področju predelave rib v različnih krajih od Izole do južne Dalmacije. Osnovno šolo je obiskovala v Trogirju, a se je leta 1943 pri 16 letih pred ostalimi člani družine vrnila na očetov dom k teti Malči v Barkovlje. Kljub spopadom med partizani in Italijani se je družina sicer v Dalmaciji počutila dobro vse do leta 1943.

V Barkovlje se je družina vrnila po vojni. Po letu 1945 so se v Trstu odprle slovenske šole in Vera je bila v šolskem letu 1945/46 med sto dijaki prve generacije 5-letne Trgovske akademije v Trstu, ki jo je končala v rekordnih 3 letih. Nato se je vpisala na univerzo, vendar je ni nadaljevala, saj je raje izbrala pot prakse in dela. Po nekaj krajših zaposlitvah je bila sprejeta med strokovni kader iste Trgovske akademije, ki jo je pred kratkim sama obiskovala. Tam je do leta 1955, ko se je z možem odselila v ZDA, poučevala stenografijo in strojepisje.

Na sliki Vera Martelanc in Martin Globočnik na njunem domu na Greti (Barkovlje) pred odhodom v ZDA spomladi l. 1955 (Foto: Angel Martelanc)

Leta 1954 se je v neki februarski burji poročila z učiteljem Martinom Globočnikom, rojenem v Cerkljah na Gorenjskem. Ta je bil iz krščanske družine in se je po vojni iz Jugoslavije umaknil v Trst. V Trstu je poučeval, se kulturno udejstvoval in bil širši javnosti posebej poznan kot član Peterlinovega Radijskega odra. Zaradi problemov z državljanstvom pa poklicne kariere ni mogel trdno zasnovati. Leta 1955 je od bratranca iz Denverja v Koloradu dobil garantno pismo za bivanje v ZDA, kamor sta se z ženo Vero tudi preselila.

V Denverju sta Vera in Martin dopolnila svojo izobrazbo in opravila odlični poklicni karieri. Martin je postal profesor latinščine na višji gimnaziji v Littletonu, Vera pa uspešna menedžerka podjetniške družine Canon v Denverju. Po osamosvojitvi Slovenije sta obiskala domovino, Trst, Ljubljano, Gorenjsko in Dolenjsko. Na poti so se tedaj še videvala vojaška vozila, se spominja Angel Martelanc, a Slovenija je postala samostojna demokratična država in zadovoljna sta se nato vrnila v Kolorado. Še poldrugo desetletje za tem sta uživala sadove svojega dela v novi domovini, nato je leta 2008 najprej preminil Martin v 89. letu, nato 2. januarja 2013 še Vera v starosti 86 let.

Po podatkih Angela Martelanca zapisala Leda Dobrinja

Vladka Tucovič Sturman — **JEZIKOVNICA** 68

Sladica in slaščica

Pred kratkim sem dobila vprašanje, ali sta sladica in slaščica sopomenki kot npr. cvetica in cvetlica. Malce sem morala pomisliti, potem pa sem izstrelila, da je sladica poobedek oz. desert, torej nekaj sladkega, kar se poje po glavnem obroku, navadno kosilu, slaščica pa je karkoli sladkega. Avtorice vprašanja s svojim odgovorom nisem povsem prepričala, zato sem se odločila, da poiščem temeljitejši odgovor in odgovorim še sebi, v kakšnem razmerju s slaščicami so ne nazadnje tudi sladkarije. Za *sladico* prenovljeni SSKJ pravi, da je "sladka jed, ki se navadno ponudi po glavni jedi: pripraviti sladico, postreči s sladico, sadna sladica", *slaščica* pa je "manjši izdelek iz sladkorja in dodatkov: rad ima slaščice, postreči s slaščicami". Sopomenki sladice sta *poobedek* in *desert*, pri obeh je pomenska razlaga enaka: "jed, ki se ponudi po glavni jedi v dnevnem obroku", primeri rabe pa podobni: "ob koncu obeda so prinesli desert, za desert je bil sir, sadni desert [...] prinesti poobedek, servirati kavo po poobedku, za poobedek je bilo sadje". Sladice, poobedka ali deserta torej ne predstavlja nujno slaščica, ki je "izdelek iz sladkorja in dodatkov", ker je lahko tudi sadje ali (verjetno bolj v francoskem okolju) sir. Potem je pa tu še *posladek*, ki je sopomenka poobedka (servirati posladek in črno kavo) ali pa nekaj, kar radi jemo ("včasih si za posladek privošči rake"), ali nekaj, kar je zelo prijetno, ugodno ("jutranji sprehodi so bili posladek").

Kaj pa *poslastica*? Se mi zdi, da raba tega samostalnika že malo peša, čeprav slovar tega še ne beleži. Bolj redko še rečemo, da so na mizi poslastice, zato pa je beseda poslastica v frazemu, da je bilo kaj, kar je bilo odlično, prava poslastica, npr. dober film ali knjiga. *Sinonimni slovar slovenskega jezika* navaja še zastarele besede *polizek, poslastek* in *slastica*, ki res niso več v rabi, zato pa je toliko pogostejši samostalnik *sladkarija*, za katerega SSKJ pravi, da je "jed, izdelek iz sladkorja in dodatkov". No, tale razlaga je povsem enaka razlagi slaščice, vendar mi moj jezikovni občutek pravi, da ni čisto tako. Sladkarije so zame predvsem industrijsko izdelane slaščice, npr. bonboni, čokolada, napolitanke, lizike, sladki žvečilni gumiji itd. Domače pecivo zame ni sladkarija, je pa slaščica oz. vrsta slaščice, čeprav ne bi nikoli rekla, da sem spekla slaščico, pač pa izključno pecivo, če gre za zavitek, biskvit, pito ali piškote. Slaščica je namreč zelo knjižna beseda, svoje mesto najde v knjižno pisanih receptih, v vsakodnevnem govoru pa jo nadomestimo s čim natančnejšim in manj uradnim, npr. štrudlom ali keksi.

Načela zdrave prehrane nam narekujejo, naj bo slaščic na naših mizah čim manj, zato je tudi tale Jezikovnica malce krajša, da se vam ne bodo začele preveč cediti sline ...

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (77)

Dimitri Tabaj

Jožef - Pepi Cotič (3)

Leta 1964 je prof. dr. Gojmir Klanjšček, kateremu je leta 1945 moj ded Jožef Cotič asistiral kot borec/bolničar, v Slovenijo vpeljal limfografijo in mamografijo. Leta 1967 je dobil naziv primarija. Leta 1972 je bil izvoljen za aktivnega člana Mednarodnega limfološkega društva (International Society of Lymphology). Leta 1972 in 1973 je bil mentor dveh študentskih nalog, ki sta prejeli Prešernovo nagrado. Leta 1973 je bil promoviran za doktorja znanosti v onkologiji. Po upokojitvi je bil še zelo aktiven in se je na primer ukvarjal z ugotavljanjem patologije kosti izkopanih skeletov starih Slovanov pri Kranju. Krasila sta ga vesten in human pristop k bolnikom ter pozitiven odnos do kolegov, sodelavcev in študentov. V članku *"In memoriam"*, ki ga je leto po smrti objavila strokovna revija Radiologia iugoslavica, prof. Stojan Plesničar o prof. Klanjščku piše: *"/.../ neprekosljiv diagnostik, odličen prijatelj, do skrajnosti natančen pri svojem iskanju in raziskovanju, nas je zapustil leta 1990, v 70. letu starosti. /.../ Imeli smo radi človeka, ki je bil prijeten, čeprav strog in neizprosen učitelj mladih zdravnikov /.../ Njegova družba je bila naravnost pravljična. S svojim dražečim humorjem je znal vcepiti ljudem neko živahnost in veselost, ki je bila v družbi z njim naravnost nalezljiva. /.../ Ohranili ga bomo v spominu, kot človeka in osebnost, ki je v svojem času, v trdih in neizprosnih povojnih letih, pustil svoj neizbrisni pečat kreativnosti".* Z mojim dedom Jožefom Cotičem, svojim nekdanjim vojaškim bolničarskim asistentom leta 1945, je gojil pristne prijateljske odnose tudi v povojnem času in večkrat je prihajal v Štandrež na obisk. Prijateljske vezi so se prenesle tudi na naslednjo generacijo, in sicer med mojo mamo Vilmo Cotič in hčerko prof. Gojmirja Klanjščka, prof. Vesno Klanjšček por. Kovač (njen mož Štefan Kovač ml. je sin narodnega heroja Štefana Kovača st.), kateri gre moja zahvala, ker mi je omogočila vpogled v arhiv slavnega zdravnika.

V *"Vojni knjižici"* mojega deda Jožefa Cotiča najdemo njegove podatke v srbohrvaščini: *"Prezime: Cotič, Ime: Jože Jožefa, Cin i dužnost: bolničar, Jedinica (četa i brigada: II. bat. I. Brd. div. Art. Brig. XXXI. div. IV. A. JA.), Stas: 1,75 m, Nos: pravilen, Lice: ovalno, Usta: pravilna, Kosa: kostanjeva, Oči: sive, Brkovi: nema, Osobeni znaci: nema, Godina rođenja: 25. VIII. 1922, Mesto rođenja: selo Štandrež, opština, srez: Gorica, Narodnost: Slovenec, Stupio v Jugoslovensku Armiju: 9. 5. 1945".* Na strani 8 vojne knjižice najdemo podatek, da je bi oborožen s puško Mauser št. 109266 in *"fišeklijo"* (nabojnico oziroma torbico za naboje), medtem ko na strani 9 najdemo preostali del opreme: bluzo, hlače, kapo, spodnje perilo, čevlje, odejo in nahrbtnik. Na strani 13 piše, da je bil cepljen proti tifusu. Vsemu temu je potrebno dodati anekdoto, ki bi lahko imela tragične posledice. Zaradi "napačnih" informacij so nekateri partijski veljaki mojega deda obtožili sodelovanja z zgoraj omenjeno nemško organizacijo Todt. K sreči je on ves čas hranil v nogavici posebna potrdila o svojem zgodnjem sodelovanju z Osvobodilno fronto, h kateri je konspirativno in z velikim tveganjem preusmerjal material organizacije Todt, in si s tem rešil življenje pred morebitnim (ali celo verjetnim) "prijateljskim ognjem". Ob demobilizaciji so mu novi slovenski oblastniki ponudili zaposlitev v vojski ali policiji. Ponudbo je takoj odklonil in se vrnil v rojstno vas, kjer je odprl okrepčevalnico, nato pa tudi zelo znano pekarno.

Iz vojne knjižice borca in bolničarja Jožefa Cotiča

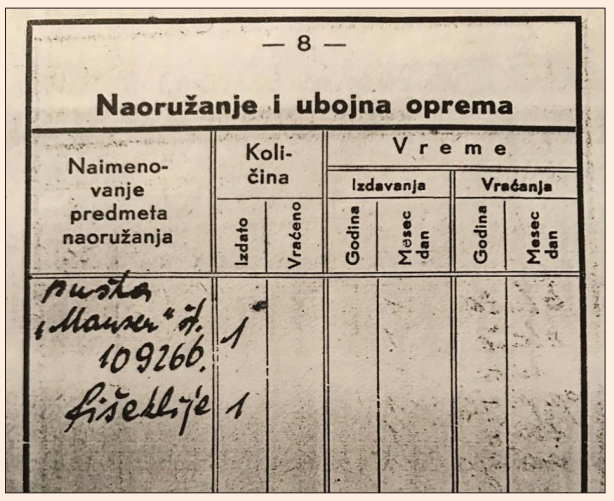

— 8 —

Naoružanje i ubojna oprema

Naimenovanje predmeta naoružanja	Količina		Vreme			
			Izdavanja		Vraćanja	
	Izdato	Vraćeno	Godina	Mesec dan	Godina	Mesec dan
puška „Mauser" br. 109266.	1					
fišeklije	1					

Vojna knjižica borca/bolničarja Jožefa Cotiča, stran 8: oborožitev in bojna oprema

Prof. dr. Gojmir Klanjšček, partizanski zdravnik, nato sanitetni podpolkovnik, ustanovitelj rentgenske diagnostike na Onkološkem inštitutu v Ljubljani, primarij.

Jožef Cotič v svoji okrepčevalnici v Štandrežu z ženo Doro Brankovič, takoj po drugi svetovni vojni. Okrepčevalnica se je nahajala v bližini glavnega vaškega trga (Štandrež št. 103, današnja ulica sv. Mihaela št. 167). Najemnino za prostor je plačeval znanemu gostilničarju Turriju.

Jožef Cotič in njegov legendarni sladoled

DELNO OBJAVLJENO TUDI NA PORTALU KAMRA, PORTALU DIGITALIZIRANE KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENSKIH POKRAJIN (www.kamra.si), KI GA UPRAVLJA OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

kamra

Kanji Dol, dom duhovnosti pod Javornikom

Eden, posvečen Terčelju

V Kanjem Dolu, domu duhovnosti pod Javornikom, so letošnjih osem tednov duhovnosti končali s pohodom od Šturij do Davče. Kar 567 udeležencev se je namreč letos poglabljalo v osebnost Filipa Terčelja, svetniškega kandidata, ki se je rodil v Šturjah in umrl v Davči.

Pohodniki so bili večinoma mladi animatorji iz Kanjega Dola, ki so v petih dneh prehodili pot čez pogorja med Vipavsko in Gorenjsko. V Davči so se poklonili ob grobu Filipa Terčelja in Franca Krašne, zahrbtno umorjenih duhovnikov. Duhovno sta jih spremljala mirenski župnik Robert Ušaj in sestra Rebeka Kenda, ustanoviteljica doma Eden, kot se imenuje dom duhovnosti. V Davči se je potem odvil program zahvalnega dne za tedne duhovnosti. Starši in otroci so poromali od cerkve do Štulčeve grape, kjer je bil Terčelj umorjen, in tam zmolili. Vse poletje so se Terčelju priporočali tudi v molitvi.

Čeprav je Kanji Dol na obrobju Vipavske doline, pa je bilo Primorcev razmeroma malo. Od 567 udeležencev je bilo tistih iz koprske škofije samo 81. Še več bi jih sprejeli, a ni dovolj prostora, zato so za vsak teden tudi čakalne vrste. Starši jih v Kanji Dol vozijo iz vse države, razmeroma malo pa jih je iz najbližjih krajev Vipavske doline. Ustanoviteljica, šolska sestra Rebeka Kenda, je kot geslo postavila starodavno meniško vodilo: ORA ET LABORA. Moli in delaj. Otroci se tako ne samo igrajo in molijo, ampak tudi pomagajo pri domačih opravilih. To je lahko za kakega razvajenega otroka in njegove starše pravi šok, zato se naokrog širijo tudi govorice o trdi ali špartanski vzgoji.

Letošnje duhovne počitnice so bile posvečene Filipu Terčelju, vipavskemu mučencu. "Ob zgledu zavednega Slovenca, duhovnika, vzgojitelja, kulturnega delavca in kandidata za mučenca smo se veselili življenja in vsega, kar nam Gospod podarja. Poudarek je na praktičnem krščanskem življenju, ustvarjalnosti otrok, kulturni in domovinski vzgoji", je povedala sestra Rebeka.

Sestra Rebeka je iz reda šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja, ki ga je ustanovil blaženi Slomšek in ki se veliko posveča delu s šolskimi otroki. Zaradi narave dela sestra Rebeka ne živi več v samostanski skupnosti v Šturjah.

"Namen programov je, da otroci doživijo življenje v skupnosti, lepoto preprostega življenja in narave, molitev, verski pogovor in bogoslužno slavje, tako da bodo to lahko prenesli v domače okolje. Skupno bivanje niso le "počitnice". Poudarek je na prijateljstvu, obzirnosti, praznovanju, premagovanju telesnega napora, vestnem opravljanju svojih dolžnosti, molitvi in tišini. Otroci naj bi začutili, da za pravo veselje ni potrebno veliko materialnih stvari, pač pa iskrenost, dobrota, odpoved sebičnosti ..."

Ko starši pridejo ob sobotah popoldne po otroke, imajo kaj videti. Otroški muzikal se začne s slovensko himno. Med ubranim glasnim petjem imajo otroci desnice položene na srcu. Sledijo pesmi, plesi in recitali. Resno in globoko, s primesmi humorja in igre. Nato se v besedi in sliki predstavi, kaj so otroci delali ves teden. Za konec sta maša in seveda agape, sklepna pogostitev.

Tino Mamić

Med obiskom treh afriških držav

Papež Frančišek bo obiskal p. Opeko

Sredi prejšnjega tedna je dnevnik italijanskih škofov Avvenire objavil članek z naslovom *Posebni odposlanci v pomoč revnim* z veliko sliko znanega argentinskega misijonarja slovenskega rodu, patra Pedra Opeke sredi malgaških otrok. V nedeljo, 8. septembra 2019, ga bo namreč obiskal papež Frančišek. Poleg velike ljubezni do revežev ju združuje to, da sta oba rojena v Buenos Airesu.

71-letni lazarist p. Opeka je s svojimi "košatimi lasmi, belo brado in nalezljivim nasmehom" prava "ikona lika misijonarja v kolektivnem imaginariju", piše Avvenire. Gre za "izjemno osebnost", "živ zgled vere, ki je postala ljubezen".

Kot znano, je p. Opeka na Madagaskarju že več kot 30 let. Na nekdanjem smetišču Antananariva, prestolnice Madagaskarja, ki je bilo pred desetletji pravi pekel, rešuje najrevnejše in jim vrača človeško dostojanstvo. Zanje je s pomočjo sodelavcev v programih gibanja Akamasoa zgradil lepo in urejeno naselje, v katerem živi skoraj 20 tisoč prebivalcev. Povsem razosebljene brezdomce s smetišč in ulic je z delom in finančno osamosvojitvijo ter z izobrazbo otrok in mladine usposobil za samostojno življenje. Tam imajo hiše, delavnice, tržnice, jasli, vrtec in šole, športne objekte, ambulante, domove za ostarele in seveda veliko cerkev. V naselju vsako leto na najrazličnejše načine pomagajo več deset tisoč revežem, ki tja hodijo iskat pomoč. Doslej je bilo deležnih pomoči več kot pol milijona najrevnejših Malgašev.

Papež bo med 4. in 10. septembrom obiskal jugovzhodno Afriko. Program potovanja vključuje množične slovesnosti v Mozambiku, na Madagaskarju in Mavriciju (prvi dve državi veljata za najrevnejši na svetu), srečanja s političnim in cerkvenim vodstvom ter obiske socialnih ustanov. V Antananarivu se bo Frančišek v slogu svetovnih dni mladih udeležil molitvene vigilije na prostem, naslednji dan pa bo obhajal slovesno nedeljsko bogoslužje.

Slovenski misijonar se je z argentinskim papežem že srečal maja 2018. Frančišek mu je takrat dejal, da bi rad obiskal Akamasoo. Končno se bliža dan! / DD

Končala se je že 25. kolonija Umetniki za karitas

Odrini na globoko! Deli lepo in dobro!

"Umetniki za karitas že 25 let pričujejo o lepem in dobrem. Pri Karitas se zavedamo, da človek ne živi samo od kruha, zato preko čopičev in barv ter talentov umetnikov želimo v našo družbo, ki je potrošniško naravnana, prinašati svetlobo, ki jo zmore le umetniška duša. Likovna kolonija na Sinjem vrhu in potujoče prodajne razstave izžarevajo 'ljubezen do bližnjega' v žlahtnem pomenu besede, saj dobrota plemeniti srce, lepota pa duha. Umetniki, ki darujejo svoj talent in svoj čas, so nam lahko za vzgled". Veljko Toman, slikar, ki se vsako leto vrača na Sinji vrh, je povedal: "V kolonijo Umetniki za karitas rad prihajam, saj imam talent, ki mi je bil darovan, zanj nisem nič plačal, to, kar tu ustvarim in namenim ljudem v stiski, so le obresti od vsega tega, kar sem dobil zastonj". Tudi sama na pogosto vprašanje, zakaj vse to delam, odgovarjam, da je privilegij biti del teh prijaznih ljudi", nam je dejala na Sinjem vrhu v sredo, 21. avgusta, duša gibanja Umetniki za karitas Jožica Ličen. Dan pred koncem likovne kolonije smo jih obiskali tudi zato, da smo lahko prisluhnili okrogli mizi o 25 letih delovanja kolonije, ki jo je za Radio Ognjišče pripravil Jože Bartolj. Sami smo predstavili predvsem razstave kolonije Umetniki za karitas v galeriji Ars na Travniku v Gorici in Trstu in tudi povedali, zakaj Novi glas od samega začetka vedno in jasno podpira to dobrodelno akcijo, predvsem zato, ker je treba dobro in lepo deliti!

Nikolaj Mašukov (foto JMP)

Od 19. do 23. avgusta je na Sinjem vrhu nad Ajdovščino potekala letošnja, že 25. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas pod naslovom *Odrinimo na globoko*.

Rezultat tega druženja je možno videti v sinjevrškem ateljeju do konca septembra. 74 avtorjev je ustvarilo 117 likovnih del, ocenjena vrednost presega 40.000 evrov. Udeleženci 'srebrne' mednarodne likovne kolonije Umetniki za karitas so bili: Lojze Čemažar, Klementina Golija, Joso Knez, Nikola Marković, Nikolaj Mašukov, Noriaki Sangawa, Veljko Toman in Nina Zuljan. Za dan ali dva so se pridružili tudi člani strokovnega sveta, nekateri, kot Silva in Azad Karim, Jože Bartolj, Lucijan Bratuš in Tone Seifert, spremljajo kolonijo od samega začetka, prav tako tudi umetnostna zgodovinarka in likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn. Kasneje so se pridružili še Mira Ličen, Bogdan Soban, Milena Gregorčič, Janez Štros in Igor Zimic.

Lucijan Bratuš (foto JMP)

Nina Zuljan (foto JMP)

Razstava je obogatena s slikami nekdanjih udeležencev in različnih darovalcev, ki jih je bilo letos kar 51. Imena vseh bodo objavljena v katalogu.

Omenjeno okroglo mizo je v na Sinjem vrhu vodil kulturni urednik na radiu Ognjišče Jože Bartolj, sodelovali so Kristjan Vidmar, kot gostitelj, Anamarija Stibilj Šajn, ki je zastopala umetniški vidik samega projekta, urednik Novega glasa Jurij Paljk, ki je predstavljal številne ljudi, ki umetnikom odpirajo vrata razstavišč, kot voditeljica projekta pa je Jožica Ličen predstavila dobrodelno noto, ki ni samo daj – dam, torej ponudba in nakup slik, temveč širjenje duha umetnosti in dobrodelnosti.

Klementina Golija (foto JMP)

V kulturnem programu so v besedi in pesmi v četrtek, na dan odprtih vrat, nastopili domačini – Gorjani. Pozdravila sta tudi Cveto Uršič, generalni tajnik Slovenske karitas, in Renato Nucero, direktor Škofijske karitas iz sosednje Gorice. Župan občine Ajdovščina Tadej Beočanin je spregovoril o Sinjem vrhu kot eni najlepših točk v občini, kjer človek začuti svobodo do neba in morja. Zahvalil se je tudi sodelavcem Karitas, ki vedo, da človek ne živi samo od kruha in je prav umetnost dodana vrednost človekoljubja.

Jožica Ličen in Noriaki Sangawa (foto JMP)

Koprski škof Jurij Bizjak se je dotaknil svetopisemskega sporočila o čudežnem ribolovu, ki se konča tako, kot piše: 'in so potegnili čolne h kraju in šli za Gospodom'. To je zaželel tudi sodelavcem Karitas in vsem navzočim, da bi v ključnih trenutkih pogumno vrgli mreže.

Darovani znesek od likovnih del bo šel v sklad Karitas za pomoč mladim, ki bodo preko programa Popoldan na cesti in Centra Bogdana Žorža za mlade iskali svoje mesto v družbi.

Na Sinjem vrhu bo razstava, kot rečeno, do konca septembra, oktobra se seli v Pretorsko palačo v Koper, novembra bodo dela postavljena ob osrednji prireditvi Škofijske karitas Koper v dvorcu Lanthieri v Vipavi ter na Klicu dobrote v Celju, decembra pa v galeriji Ars v Gorici.

Tako si tudi letos lepota in dobrota podajata roko.

JUP

Glasbena šola v Ajdovščini je nerazumljivo izgubila del imena

Izbris Vinka Vodopivca

Glasbena šola Vinka Vodopivca Ajdovščina je čez noč "izgubila" del svojega imena. Na novi stavbi so postavili napis brez omembe imena Vodopivca, velikega primorskega skladatelja, po katerem je doslej ponosno nosila ime.
Vinko Vodopivec, ki je umrl leta 1952 v Vipavi, kot duhovnik pa služboval tudi v Črničah in Kamnjah, je zložil celo vrsto pesmi z narodno vsebino, mnoge pa so že ponarodele. Le kdo ne pozna skladbe Žabe? Celo v najtežjih časih komunizma (1953) si je ime po Vodopivcu nadel moški zbor primorskih študentov v Ljubljani pod vodstvom Antona Nanuta.
Oblasti mladim demokratično čutečim Primorcem niso mogle nič, saj je bil Vodopivec, kot piše v Slovenski biografiji: *"pomemben primorski narodni buditelj, ki je v dobi fašističnega raznarodovanja kot duhovnik in skladatelj dvigal narodno zavest Slovencev, kar daje njegovi glasbeni dejavnosti novo in večjo širino".*
Danes pa je ime Vinka Vodopivca postalo odveč. Na spletni strani šole je v glavi napis šole z imenom Vodopivca v drugi, manjši in svetlejši pisavi, za katero se zdi, da je le ilustracija. Na veliko pa se vidi napis Glasbena šola Ajdovščina. Vodopivčevega imena ni niti v spletnem naslovu (gsajdovscina.net), ki mimogrede, zaradi končnice "net" pomeni, da gre za neko informativno spletišče, ne pa izobraževalno ustanovo ali organizacijo.
Naj kot mimogrede omenimo, da v zelo obsežni diplomski nalogi Univerze v Mariboru, ki je v celoti namenjena zgodovini ajdovske glasbene šole, sploh ni zapisano, kdaj je šola dobila ime po Vinku Vodopivcu. Na spletnih straneh šole pa o zgodovini in nastanku šole ni popolnoma nič. Zdi se, da je njegovo ime vodstvu šole postalo moteče. Zakaj? Je mogoče v to vpleten župan Tadej Beočanin, ki izhaja iz stranke Socialnih demokratov (SD)? Ta je namreč pravna naslednica stranke nekdanjih komunistov, ki so duhovnike tudi ubijali in zapirali.
Spomnimo se, da je tudi prejšnji ajdovski župan Marijan Poljšak ostro in dolgo nasprotoval, da bi v mestu postavili spomenik duhovniku Filipu Terčelju, domačinu, ki bo verjetno postal prvi primorski svetnik. Potem so se mu uprli ljudje in pritegnila mu je večina občinskih svetnikov, da so spomenik postavili.
Tudi na cenzuro, ki se je zgodila na novi tabli prenovljene šole, so opozorili ljudje. Nova Slovenija (NSi) iz Ajdovščine je zato na to opozorila: *"Glasbena šola Vinka Vodopivca Ajdovščina se z novim šolskim letom seli v nove prostore. Po sedemdesetih letih smo končno dočakali novo stavbo, ki bo učencem in učiteljem omogočala boljše pogoje dela, obiskovalcem pa ponujala mnogo več glasbenih užitkov. Pri končni podobi nove stavbe glasbene šole je prišlo do manjše pomanjkljivosti - nedoslednosti, na kar so nas opozorili tudi posamezni občani. Napis na stavbi se sedaj glasi Glasbena šola Ajdovščina, pri osnovni šoli pa je zapisano Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina. Pričakovanje občanov, ki ga v občinskem odboru NSi Ajdovščina povsem podpiramo, je, da se na stavbi nove glasbene šole napis dopolni. Naj se glasi - Glasbena šola Vinka Vodopivca Ajdovščina, kar je treba popraviti še pred uradnim odprtjem šole",* je povedal predsednik občinskega odbora NSi Jožko Premrn.
Pojasnil je, zakaj: *"Zaradi Vodopivčeve globoke ljubezni do slovenske zemlje in njenih ljudi ter obsežnega glasbenega opusa je naša dolžnost, da navzočnost Vinka Vodopivca v zavesti primorskega človeka vidno ohranjamo".*

Tino Mamić

Ob odstranitvi imena Vinka Vodopivca z ajdovske glasbene šole

Premislek primorskih duhovnikov

Primorski duhovniki smo z veliko prizadetostjo sprejeli vest, da je občina Ajdovščina na novem pročelju Glasbene šole odstranila ime Vinka Vodopivca, po katerem se šola imenuje.
Vinko Vodopivec, primorski duhovnik in skladatelj, ki je služboval tudi na Vipavskem in ki predstavlja izjemno svetel in vsestransko pozitiven lik v najbolj težkih trenutkih slovenskega naroda na Primorskem, si takšnega ravnanja ni zaslužil. Tega si niso zaslužili Primorci, ki se zavedajo, da je Vodopivec s svojim glasbenim ustvarjanjem in kot duhovnik med najbolj pomembnimi, da je slovenstvo na Primorskem s pesmijo na ustih preživelo totalitarne režime in obstalo.

Tega so se zavedali celo v nekdanji, duhovnikom nenaklonjeni totalitarni državi, ko so prav zaradi nespornih zaslug Vinka Vodopivca in njegove velike priljubljenosti med ljudstvom po njem poimenovali ulice in ustanove ter celo enega najboljših moških pevskih zborov. In danes, ko bi zaradi slabljenja slovenske identitete v javnem prostoru, na kar živo opozarja naš primorski rojak pisatelj Boris Pahor, morali storiti še več, da svetilniki, kot je Vodopivec, stopijo v ospredje – se dogaja ravno nasprotno.
Odgovorni na občini Ajdovščina, župan, vodstvo glasbene šole – zakaj to počnete? Komu to koristi? Slovenskemu primorskemu narodu gotovo ne! Vas moti, da je duhovnik? Mar ne veste, da so duhovniki, kot so Vodopivec, njegov sodelavec Filip Terčelj, Virgil Šček in na desetine drugih, med tistimi, ki so ubranili krščanske in narodne svetinje svojega naroda in so dejanski temeljni kamni domovine, v kateri živite in delate? Kakšen zgled dajete s tem generacijam, ki prihajajo?
Zaskrbljeni smo, da nekdo sploh pomisli, kaj šele uresniči tak protinaroden namen, ki predstavlja žalitev naših zaslužnih duhovnikov in tudi nas, njihovih naslednikov. Tako početje vnaša razdor med naše ljudstvo tam, kjer res ni potreben.
Pričakujemo, da boste ravnali drugače. Cesarstva in poglavarstva minejo, veliki ljudje pa ostanejo.
Na nas in vas je, da jih spoštujemo in se z njihovim zgledom navdihujemo, ne pa, da jih v svoji majhnosti ponižujemo in pozabljamo.

Duhovniki vipavskega, goriškega in tolminskega pastoralnega področja

Misel za 23. nedeljo med letom

Kako biti pravi Kristusovi učenci

Krščanstvo je zagotovo po eni strani zahtevno, zlasti zaradi miselnosti, ki je zanj potrebna. Ko pa Kristusov učenec to miselnost enkrat osvoji, zadeva lahko ni več težka. Kakor je nekoč lepo dejal naš pokojni prijatelj, psiholog Bogdan Žorž, ne moremo kar tako izkoreniniti nekih slabih navad oz. razvad, temveč moramo na njihovo mesto postaviti dobre navade. Če rečemo s krščanskim duhovnim jezikom, potem moramo na mesto pregreh (grešnih navad) postaviti vrline, bolj ko se vadimo v vrlinah, bolj lahko rastemo na poti svetosti. Gre torej za težavo miselnosti, saj je človeška, kakor vidimo iz tokratnega nedeljskega branja, nasprotna Božji. Kakor nam pravi prvo berilo, človek sam po sebi sploh ne bi mogel priti do te Božje logike, temveč mu je moral leto Bog sam razodeti. Kot smo dejali zadnjič in izpovedujemo v veroizpovedi, je bila ta najprej razodeta po Božjem Duhu, najprej "po prerokih", potem pa je ta Božji Um, Logos, postal meso, si je torej privzel človeško naravo. Kakor pravi sv. Avguštin, dejali pa smo tudi mi v začetku, je ta Božja miselnost za nas čudna, ne gre v naš sistem. Govori nekaj prav nasprotnega človeškemu: "Po eni strani moramo ljubiti svoje sovražnike, po drugi pa moramo sovražiti svoje družine". Da, prav smo prebrali, saj je pravi prevod tega, kar mora početi Kristusov učenec, to, da "sovraži", ne samo "zavrača" vseh svojih najbližnjih. Izraz je torej zelo radikalen, da nam pove, kako se moramo, v primeru, da njihova miselnost ni v skladu z razodeto Božjo miselnostjo, popolnoma odpovedati v tem miselnem oziru svojim najbližjim. Njihova miselnost ne more in ne sme biti tudi naša miselnost. Še kako na mestu so torej druge besede našega Gospoda, da moramo najprej iskati Božje kraljestvo in njegovo pravičnost, pa se bo uredilo tudi vse drugo (Mt 6,33). Sv. Ciril Aleksandrijski nam zato pravi, da ne gre za to, da bi ne ljubili svojih dragih, temveč, da moramo najprej in predvsem ljubiti Gospoda Jezusa. Bolj kot ga bomo, bolj bomo imeli pravi odnos tudi do svojih bližnjih, pa do sebe, do vseh dobrin... Vem, da se spet ponavljam, a se je treba, zato da vidimo, kako niso minljive samo naše materialne dobrine, temveč tudi naši medčloveški odnosi, naša čustva. Če seveda niso vcepljeni v Kristusa. To pa pomeni, da človeške sodbe, mnenja in podobno same po sebi nimajo prave veljave. Zato jih moramo, če se ne skladajo z resnico, odbiti kot ne naše. Kakor je na ne posebej prijazen način Kristus opozoril Simona Petra, ko ga je odvračal od trpljenja. Katoliški nespremenljivi moralni nauk je sicer težak, zato pa so danes v zvezi z njim številne preveč človeške in posvetne težnje, da bi ga spremenili. Dejstvo pa je, da je ta nauk razodet, ni človeški konstrukt, sveta mati Cerkev pa nam ga daje v hrano, da bi se zveličali. Zato opozarja sv. Avguštin, da "ne moremo pustiti, da bi nas naša naravna mati in naša čustva zanjo zamenjali našo ljubezen do svete matere Cerkve, ki nas hrani s hrano, ki traja večno". Velikokrat bi nas sicer naši bližnji radi prepričali o tem, da, podvrženi mamljivim vabilom in čustvom, še mi odvržemo križ in izberemo raje to, kar "vsi delajo", "vsi govorijo", kar je "moderno"... Sv. Bazilij pa nas opozarja, da moramo živeti iz svetega krsta in biti v njem pokopani v Kristusu, kar pomeni, da križamo sebe in svojo miselnost. Smrt v Kristusu je dokaz, da bomo sprejeti med Kristusove učence (sv. Simon Novi Teolog).

Andrej Vončina

Romanje Štandreške dekanije na Sv. Višarje

Duhovna poglobitev v Marijinem objemu

Romarjem štandreške dekanije na Sv. Višarje se je v ponedeljek, 26. avgusta 2019, pridružilo še lepo število vaščanov iz Nabrežine, Zgonika in Šempolaja z novim župnikom g. Karlom Bolčino. Oba avtobusa sta prispela ob lepem vremenu istočasno do žičnice v Žabnicah. Na Sv. Višarjah so jih pa pozdravili gosti oblaki in megla. To je bila prav prijetna osvežitev, primerna za molitev in sv. mašo, ki jo je ob somaševanju skoraj vseh župnikov vodil g. vikar Karlo Bolčina. Pridigal pa je upokojeni ljubljanski nadškof Lojze Uran. Glavna prošnja romanja in sv. maše je bila za blagoslov naših družin. Nadškof je romarje v pridigi povabil, naj storijo vse, da bi se v naše družine zopet povrnila molitev, ki dela čudeže in je kot železobetonska vez med člani. Za medsebojno utrjevanje povezanosti in odgovornosti je potreben pogovor. Če se bomo še več pogovarjali tudi z Bogom, bodo naše družine kljub vsem težavam imele svetlo prihodnost.
Navdušeno petje slovenskih ljudskih pesmi je pritegnilo pozornost drugih romarjev.
Okusno kosilo pri Juretu je vse romarje spodbudilo tudi k prijetnemu druženju. Medtem se je vreme ponovno zjasnilo in omogočilo čudovit razgled po hribih in dolinah.
Druga postaja romanja je bila v župnijski cerkvi sv. Egidija v Žabnicah. Odpeli so litanije in nekaj drugih pesmi ter se seznanili s posebnostmi praznovanja zavetnika prav v tem tednu. Večina romarjev se je potem odpravila na krajši sprehod in ogled obnovljenega dela koče sv. Jožefa. Mladi glasbeniki, gojenci SCGV Emil Komel, so jim zaigrali in zapeli nekaj tega, kar so se naučili na pevskem tednu.
Vse tri postaje so romarjem vtisnile pečat veselja, notranjega miru, hvaležnosti in zadoščenja.

Kratke

Porčinj / Pobožnosti v septembru 2019

V svetišču v Porčinju bo do konca septembra molitev svetega rožnega venca vsako nedeljo ob 16.30; svete maše so ob 9. uri ob nedeljah, ob četrtkih in sobotah pa ob 10.30. "Ko se je Sveta Devica Marija prikazala mali vidkinji Terezi Dush, ji ni le govorila v slovenski govorici, bila je 'odeta' v tisto naravno lepoto, ki jo je dekle poznalo in ljubilo in doživljalo s svojimi ljudmi skozi letne čase. Lahko bi danes rekli, da je sprejela neke vrste look, ki je bil na neki način fotografiran tudi na stenah cerkvene apside. Rekli boste, da gre za čisto domišljijo: mogoče res, vendar naj mi bo dovoljeno reči, da se je po mojem mnenju Devica Marija, ki se je prikazala v Porčinju, resnično 'utelesila' v krajevni jezik in v tamkajšnjo barvitost. Prav zaradi tega izrekam željo: Vi, Marija, ki vas v lavretanskih litanijah imenujemo 'roža skrivnostna', ohranite temu kraju lepoto, ki je obstajala v času prikazovanj. Predvsem pa ohranite v srcih in mislih prebivalcev in obiskovalcev Porčinja tisto pristnost vere, ki je bila tako značilna za 'stare' porčinjske rodove; tako v osebnem življenju kot v simbolu njihove pobožnosti, v Cerkvi". Tako je v biltenu Sveta Marija iz Porčinja napisal g. Vittorino Ghenda, ki skrbi za vas in svetišče.

Kvatrnica na Mirenskem Gradu

Kvatrnico na Mirenskem Gradu bodo obhajali v nedeljo, **22. septembra 2019**, ob 16. uri. Somaševanje bo vodil misijonar z Madagaskarja Tone Kerin – lazarist, ki bo imel tudi slavnostni nagovor.
Po maši bo odprtje razstave otrok iz OŠ Miren z naslovom Moj pogled na Mirenski Grad. Ob odprtju bo zgodovinar dr. Vojko Pavlin na kratko predstavil nova spoznanja o zgodovini Mirenskega Gradu.
Že v soboto, 21. septembra, ob 19. uri, bo družinska maša. Po maši bo procesija z lučkami in pete litanije Matere Božje.
Priložnost za spoved bo oba dneva.

Dekanijsko romanje na Barbano

Štandreška dekanija vabi v soboto, **14. septembra**, na obisk Marijinega svetišča na Barbani. Program: ob 16. uri odhod čolna iz Gradeža, ob 17. uri sv. maša, litanije in procesija. Srečanje "za duhovne poklice in blagoslov v novem šolskem letu" bo vodil g. Tomaž Kunaver. Cena avtobusa in barke 15 evrov. Večerne maše po župnijah odpadejo.

POGOVOR Nadja Sosol

Čeprav z otožnostjo v srcu, mladim pravi: "Korajžno!"

foto Kat

Kdaj ste odprli trgovino?

Trgovino sem odprla v Raštelu leta 1977. Prostor je bil zelo majhen, tesen, nihče drug ga ne bi vzel v najem, po dveh letih pa sem se preselila v prostore, v katerih imam svojo dejavnost še danes. Na Travniku sem že štirideset let. Nekoč sem imela stalno v službi vsaj dve prodajalki, do upokojitve mi je pomagala tudi svakinja in do leta 2002 tudi nečakinja.

Ste bili prej že kje drugje zaposleni?

Že od mladih let sem bila v službi kot prodajalka v drugih dveh trgovinah konfekcije v mestu.

Kako so bila prva leta v vaši trgovini? Je bilo naporno ali ste bili zadovoljni že od vsega začetka?

Dejavnost je bila že od vsega začetka zelo uspešna - samo poglejte, kako obrabljen je leseni pult, koliko ljudi je šlo mimo njega (gospa Nadja mi ponosno pokaže vidne znake obrabe na lesu)! Hujših težav nisem imela, bila sem zelo zadovoljna, saj krize takrat nismo poznali, bili so "dobri" časi!

Če bi morali primerjati, je bilo lažje poslovati tedaj ali danes?

Nedvomno je bilo v prvih letih, desetletjih, delo lažje. Zadnjih deset, petnajst let je postalo težje, saj se je gospodarsko krizno obdobje začelo tudi pri moji dejavnosti, tako da sem lahko zaposlila samo eno prodajalko.

Kdo so bile nekoč vaše stranke in kdo so danes?

K meni so nekoč prihajali izključno Slovenci, tako iz bližnih krajev Goriške kot Slovenije. Veliko ljudi je prihajalo iz Vipavske doline, Bovca, celo Ljubljane, saj so bila tista leta huda, "gor" niso imeli ničesar, danes imajo na voljo karkoli.

Kaj prodajate v trgovini?

Pri nas dobite najrazličnejšo drobnarijo, pozamenterijo, vse, kar je potrebno za šivanje, trakce, čipke, zadrge. Imamo zelo veliko izbiro gumbov in artikle, vezane na moško in žensko spodnje perilo. Od vsega začetka sem to prodajala v svoji trgovini.

Danes včasih mlade gospodinje niti gumba ne znajo prišiti in večkrat raje kupijo nov izdelek v nizkocenovnih trgovinah ali pri Kitajcih, kot da bi popravile starega. Kaj mislite o tem?

To je prava resnica! Nihče ne zna več šivati. Nove generacije, mislim že tiste svojih otrok, gotovo ne bodo več šivale. Moje mlajše stranke o šivanju nočejo niti slišati, niti šivanke v roki ne znajo držati. Za majhna popravila vprašajo pomoč mame in none - ko njih ne bo več, bodo verjetno vrgle v smeti obleko ali srajco, tudi če bo potrebno prišiti le en gumb, saj večina kupuje nizkocenovna oblačila slabe kakovosti. Vsekakor ne obupam in mlade skušam spodbujati, vsem povem, da se v življenju lahko marsičesa naučimo.

V izložbi vaše trgovine je izobešen list, na katerem sporočate, da dejavnost zapirate in je trgovina naprodaj. Od kod ta odločitev? S katerimi težavami se soočate danes pri svojem delu?

Preveč taks, veliko stroškov in birokracije je. Svojo trgovino zapiram, ker bi morala kupiti novo blagajno in posodobiti sistem sporočanja računov in dohodkov davčni upravi, saj danes poteka to in elektronsko fakturiranje po spletu, jaz pa sem že osemnajst let v pokoju in se mi zdi, da je prišel pravi čas, da zaprem svojo dejavnost.

Kaj vam je pri tem poklicu v največje zadovoljstvo?

Nedvomno stik z ljudmi. Rada imam svoje delo, svoje stranke, ki pridejo v trgovino in me nasmejane pozdravijo in objamejo. To je moje največje zadoščenje, prav vedno mi je bilo všeč delati z njimi. Še vedno bom prihajala na Travnik, prišla bom na kavico in predstavljam si, da se mi bo pri srcu stisnilo ob pogledu na zaprto trgovino.

Nam lahko zaupate kakšen oseben spomin?

Lahko povem, kako nerodno je bilo prva leta, ko so me stranke italijanske narodnosti okregale, če sem jih ob vhodu v trgovino pozdravila po slovensko: zelo grdo so odreagirale, če sem pomotoma mislila, da so "naši". Zdaj pa ne, že veliko let je vzdušje popolnoma drugačno, lepo. Še posebno po osamosvojitvi Slovenije in po padcu meje so odnosi zelo sproščeni in temeljijo na medsebojnem spoštovanju.

Zakaj mislite, da so v današnjem svetu, v času, ko vse, kar potrebujemo, najdemo na spletu ali v veleblagovnicah, še vedno pomembne majhne trgovine v mestnem središču?

Trgovine, kot je moja, so še vedno pomembne, še posebno za starejše ljudi ali tiste srednjih let, ki prihajajo k meni po gumb, po trideset centimetrov traka in iščejo vse take drobne stvari, ki jih v veleblagovnicah ali na spletu ne najdejo. Moja je zadnja taka trgovina v Gorici, tudi tista v ulici Garibaldi je že zaprta. Tudi kdor zna prišiti gumb, ga v goriških trgovinah ne bo več našel. Svoje bom kar podarila, še plačati bom morala, da jih bodo peljali proč, nekoč pa smo jih ogromno prodajali šiviljam in navadnim gospodinjam.

Komu bi rada prodala svojo trgovino? Kakšne lastnosti mora imeti po vašem mnenju dobra prodajalka?

Rada bi prodala mlademu dekletu, ki bi moralo vsaj poznati slovenski jezik, najraje bi prodala Slovenki. Dobra prodajalka mora biti sproščena, odprta do ljudi, nasmejana in dobre volje. Delo je lepo, jaz delam tri ure in pol zjutraj in tri popoldne in že vrsto let sodelujem z dvema grosistoma, ki mi nudita vse artikle, potrebne za dobro poslovanje trgovine. Kdor dela v taki trgovini, mora imeti ljubezen do tega poklica, brez te gotovo ni dobre prodajalke!

Kako si predstavljate naš Travnik v prihodnosti?

Prihodnost ni rožnata. Travnik bo pust, mislim, da ne bo več nobene trgovine odprte. Žal, je tudi Gosposka ulica že dolgo časa prazna, prav tako Raštel. Gorica umira. Verjetno je zato kriva tudi preureditev Travnika, saj je bilo nekoč, ko so imele stranke na razpolago parkirne prostore, za trgovce nedvomno lažje.

Kljub pesimističnemu pogledu na prihodnost mesta imate kak nasvet za mlade, ki nameravajo odpreti svojo dejavnost?

Bodite korajžni! Pozanimajte se za davčne olajšave, vprašajte pomoč na banki! Nedvomno bi podprla mladega, ki se odloči, da bo odprl svojo trgovinico v mestnem središču. Žal, je takih malo, a ponavljam, naj bodo korajžni!

Najlepša hvala za pogovor, upam, da vas bomo res srečali na dobri kavici na Travniku ...

Seveda!

TRGOVSKI DOM Predstavitev zbornika

Različna pojmovanja demokracije in boj za narodne pravice

Dr. Nevenka Troha, prof. Peter Černic in časnikar Ivo Jevnikar so v četrtek, 29. avgusta, v Trgovskem domu v Gorici predstavili zbornik, jubilejno, 50. knjigo iz knjižne zbirke Krožka Virgil Šček, in razstavo Knjižnice Dušana Černeta *Boj za narodne pravice in demokracijo. Povojno obnavljanje političnega življenja Slovencev v sedanjih mejah Italije*. Srečanje so organizirali Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček in Knjižnica Dušana Černeta iz Trsta ter Krožek Anton Gregorčič - Študijski center za družbenopolitična vprašanja iz Gorice, sodilo pa je v projekt *Zastavimo skupne moči za skupne cilje*, katerega nosilec je v sklopu izrednega deželnega razpisa za ovrednotenje in širjenje rabe slovenščine Krožek Anton Gregorčič.

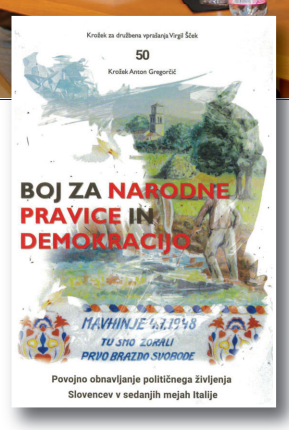

V publikaciji, ki jo je uredil Ivo Jevnikar, je zbranih sedem od osmih referatov, ki so jih avtorji predstavili 23. novembra 2007 v Trstu, na seminariju z naslovom *Ob 60-letnici obnovitve smostojnega političnega nastopanja v sedanjih mejah Republike Italije*. Istega dne je bolezni podlegel goriški vsestranski kulturnik, zdravnik in politik dr. Mirko Špacapan, s čigar likom je projekt *Zastavimo skupne moči* posebej povezan, zato je zbornik tudi njemu posvečen. Objavljeni referati obravnavajo prvo povojno obdobje na Tržaškem, Goriškem, v Benečiji in Kanalski dolini. Dr. Nevenka Troha je pisala o Julijski krajini po koncu druge svetovne vojne, dr. Raul Pupo v italijanščini o italijanskih nelevičarsko usmerjenih strankah v coni A Svobodnega tržaškega ozemlja; avtorja sta s svojima prispevkoma nameravala uvodoma predstaviti okvir, v katerem so se tedaj znašle različne slovenske politične komponente. Nina Lončar je pisala o politični organiziranosti pod okriljem Komunistične partije v Julijski krajini, Peter Černic o demokratični politični tradiciji na Goriškem po drugi svetovni vojni, Ivo Jevnikar se je osredotočil na povojno politično diferenciacijo med Slovenci na Tržaškem, Viljem Černo na dogajanje v Benečiji, Erik Dolhar pa na boj za meje in narodne pravice v Kanalski dolini. Pomembno vlogo v zborniku ima tudi slikovno gradivo, njegova značilnost pa je tudi ta, da skupaj obravnava ozemlja goriške, tržaške in videmske pokrajine in vse politične tabore.

Na predstavitvi je dr. Nevenka Troha orisala celo paleto dogodkov po koncu druge svetovne vojne, ko je bilo vprašanje državne pripadnosti narodnostno mešanega območja Julijske krajine še nedorečeno in ozemlje razdeljeno med Angloameričane v coni A, ki je obsegala zahodne dele Goriške, Tržaške in Ptuj, in Jugoslovane v coni B. Kanalska dolina, Rezija in Benečija so bile pod zavezniško vojaško upravo Italije, septembra 1947 se je to zgodilo tudi s sedanjo Goriško, Tržaška pa je postala cona A Svobodnega tržaškega ozemlja. Že med vojno je prišlo tudi na italijanski strani do izrazitega protifašističnega oz. osvobodilnega gibanja in je nastala politika slovensko-italijanskega bratstva, tako se je po vojni z jugoslovanskim blokom povezal tudi del italijanske levo usmerjene inteligence. Troharjeva je povedala, da *"glavni cilji slovenskega in italijanskega osvobodilnega gibanja so seveda izgon okupatorja, uničenje nacizma in boj za spremembo meje: na eni strani boj za ohranitev rapalske meje, na drugi strani boj za uveljavitev slovenske etnične meje. V tem okviru nastanejo različni politični tabori že med vojno, ki se pravzaprav potegnejo v povojno obdobje ... Nastaneta dva politična bloka: proitalijanski in projugoslovanski, ki ni bil ne nacionalno ne ideološko enoten - organiziran je bil pod vodstvom Komunistične partije Julijske krajine, zlasti osrednjega slovenskega vodstva, in hrvaškega centralnega komiteja, preko takratnega ljudsko-frontnega gibanja, Slovansko-italijanske antifašistične unije"*. Na drugi strani pa je v času boja za meje nastajala tudi italijanska desnica - v imenu zaščite italijanstva so se razlike med protifašisti in (nekdanjimi) fašisti vse bolj brisale. V zborniku je dr. Nevenka Troha napisala: *"Ločnica med dvema blokoma, ki sta se v času boja za meje spopadala, ni bila zgolj ideološka ali zgolj narodnostna, saj ni šlo za razlikovanje med fašizmom in protifašizmom, med komunizmom in protikomunizmom ali za razlikovanje med Slovenci in Italijani, ampak je bila večplastna in med seboj prepletena. Ob tem pa je nasprotnik vse bolj izgubljal človeško podobo"*. Jeseni 1946, po sprejetju sklepov glede novih mej, je prišlo do razcepa tudi znotraj proitalijanskega in projugoslovanskega bloka.

Prof. Peter Černic je na predstavitvi spregovoril o kompleksni situaciji na Goriškem v povojnem času, *"ko so bile opredelitve zelo različne in se jih ne da uokviriti v zelo jasne usmerjenosti: na eni strani tiste za vzhodno demokracijo, na drugi tiste za zahodno demokracijo, na obeh straneh so bili tako Slovenci kot Italijani"*. Temeljna informacija, ki jo je Černic navedel za boljše razumevanje tedanje politične situacije, je tudi dejstvo, da so bili Slovenci na Goriškem veliko časa na oblasti, *"obstajala je izrazita politična kultura, ki pa je že po prvi svetovni vojni razumela, da ne premore več delitev - politična teža Slovencev v Italiji je bila tedaj na Goriškem, kjer tudi v času, ko politično udejstvovanje ni bilo mogoče, je obstajala močna politična glava, ki je tudi v najtemnejših letih fašizma iskala dialog z institucijami, skušala omiliti fašistični pritisk in izboljšati stanje slovenske manjšine"*. Černic je navzočim razložil, da je bilo slovenskemu političnemu vodstvu proti koncu druge svetovne vojne jasno, da mora ohranjati svojo prisotnost znotraj ustanov, zajamčiti narodne pravice in uresničiti politično delovanje. Tudi po vojni je bil glavni cilj celotne politike iskati možnost, da bi bili prosotni v ustanovah, in še posebno so se borili za slovensko šolo, *"ki predstavlja narodni interes, ne pa politične teme"*.

Ivo Jevnikar, ki je večer povezoval, se je osredotočil na razlike med Trstom in Gorico: *"Na Goriškem je bila že pod Avstrijo tradicija tako imenovanih liberalcev, krščanskih socialcev in socialnih demokratov, tako kot v osrednji Sloveniji, v Trstu pa je bila glavna stranka Edinost. Po drugi svetovni vojni pa se je v Gorici oblikovala enotna organizacija, ki je povezovala katoličane in liberalne narodnjake, v Trstu pa je nastalo več ideološko različnih skupin"*. Razlogi za ustanavljanje skupin zunaj levičarskega kroga so po Jevnikarjevem mnenju bili: tradicija političnega pluralizma, nasprotovanje monopolu komunistov na vseh področjih in njihovi nasilnosti, odklanjanje partijskega pojmovanja slovensko-italijanskega bratstva, internacionalizem - poudarjanje razrednega pred narodnim, vprašanje šolstva in spori med predstavniki jugoslovanskega režima in Zavezniško upravo.

Kat

DRAMSKA DRUŽINA SKPD F. B. SEDEJ ŠTEVERJAN Gledališče na ocvrtem 2019

Norci - trpka odslikava današnjega norega sveta

V kar soparnem poletnem večeru se je v petek, 30. avgusta 2019, na oder velike dvorane župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu vrnilo *Gledališče na ocvrtem*, posrečen abonmajski gledališki podvig, ki ga je letos v veselje vseh ljubiteljev gledališke umetnosti četrto leto zaporedoma priredila Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete, Javnim skladom za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Zlato gledališko mrežo in Svetom slovenskih organizacij. Vrsta predstav si letos sledi od maja do oktobra.

Gostujočo predstavo *Norci* je uprizoril Koroški deželni teater Slovenj Gradec, ki je bil tako drugič gost v tej slikoviti vasici sredi vinorodnih briških gričev. Režijo Norcev je podpisala Maja Gal Štromar, igralka, pesnica, pisateljica, prevajalka, gledališka pedagoginja, dramatičarka, profesorica retorike, scenaristka, moderatorka in režiserka. Zelo spretno je predstavo zgradila na besedilu Slavka Pregla *Zgode na dvoru kralja Janeza* (prizor na dvoru), ki ga je sama dramatizirala. Nastala je sodobna uprizoritev, v kateri so razpoznavne današnje režijske usmeritve in težnje k minimalistični scenski podobi. Vsa učinkovitost predstave sloni, poleg na posrečeno napisanem besedilu, na učinkoviti, dovršeni igri nastopajočih igralcev, ki mestoma neposredno vpletajo v dogajanje tudi samo občinstvo – tudi zato,

da bi v prazno "državno" blagajno, oropano od politikov, padlo kaj cvenka! Benjamin Pirnat, Dušan Stojanovič, Helena Dolenc, Matej Blažun, Renata Cigale, Sergej Dolenc in Stanka Poročnik so sproščeno, čeprav zelo disciplinirano, odigrali več različnih vlog, saj je ta "predvolilna komedija" tudi igra v igri in zahteva hitro prehajanje iz vloge v vlogo. To nalogo so igralci odlično opravili in ves čas obdržali ritem predstave, katere vodilna nit je politična satira, naperjena v slovensko politično dogajanje v današnjem času, a tudi s pogledom nazaj. V tem zmešanem sodobnem času si volilna obdobja sledijo v kar pospešenem ritmu (pri nas v Italiji še toliko bolj!) in se v tem kaotičnem družbenem dogajanju kot za stavo razblinjajo vse vrednote, da o vesti posameznikov niti ne govorimo. Vsi bi se radi povzpeli na čim višje politične stolčke, seveda zaradi osebnih koristi in požrešne grabežljivosti, ne pa kakšne človekoljubne želje po izboljšanju vsesplošnih družbenih razmer. Predstava je vsebinsko in uprizoritveno zahtevna in nedvomno so igralci vložili vanjo veliko truda in koncentracije ter znali dobro udejanjiti režijsko zamisel o vsesplošnem razkroju. Sočasno so ohranili čvrstost predstave, ki namiguje na marsikaj in v katero sta vpletena tudi sam Ivan Cankar in njegova skodelica kave. Uprizoritev je prepredena s subtilnim humorjem, ki pa je skrajno trpek in seveda ne sili gledalca v kakšen krohot, pač pa ga te humorne iskrice še močneje in z zelo grenkim priokusom vabijo k razmisleku o današnjem norem drvenju v brezno, iz katerega se bo težko reševati.

Igralcem so gledalci upravičeno namenili dolgotrajno ploskanje. V imenu organizatorjev se jim je zahvalil Jakob Leopoli, organizacijski vodja števerjanske Dramske družine. Obenem je prisotne povabil ven, na prosto, na razgledno točko, kjer so vešči kuharji ponudili vsem cvrte dobrote iz ponve, vinarji, ki so vključeni v Vinoteko Števerjanski griči, pa so jim dali v pokušnjo žlahtno briško kapljico.

Prihodnja ponudba *Gledališča na ocvrtem* bo že v petek, 6. septembra, ko bo na vrsti predstava *Romeo in Julija*, koprodukcija Zavoda Margareta Schwarzwald, Cankarjevega doma, Slovenskega gledališkega inštituta (SLOGI) in Kina gledališča Bežigrad. Nekoliko drugače bodo gledalci spremljali svetovno znano zgodbo večnih zaljubljencev *Romea in Julije*. Uprizoritev je nastala po literarni predlogi W. Shakespeara in konceptu ter režiji Maruše Kink. V njej igrata tudi Patrizia Jurinčič Finžgar, ki je kot režiserka že dvakrat sodelovala pri Mladinski skupini M+ (ta deluje v SKPD F. B. Sedej), in Jure Kopušar. Oba odlična mlada igralca sta člana Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica.

Iva Koršič

Boleča izguba za štandreško skupnost

Zapustila nas je Ivanka Jermol vd. Zavadlav

Drugega septembra so štandreški zvonovi naznanili, da nas je zapustila Ivanka Jermol vd. Zavadlav. Rodila se je 22. junija 1924 v Anhovem, kjer je obiskovala italijansko osnovno šolo. Starši so jo nato vpisali na vzgojiteljsko šolo v Gorici. Po vojni se je zaposlila v tovarni cementa in salonita v Anhovem. Že v mladih letih je začela pisati in uprizarjati krajše igre, predvsem v misijonskem duhu. Za prvo javno povojno prireditev v Anhovem je napisala in režirala igrico *Na Skalnici*. Po poroki se je leta 1952 preselila v Štandrež, kjer je mož upravljal zadružno trgovino. Rodila sta se jima dva sinova, Igor in Valter. Doma se je ukvarjala z vrtnarstvom. Po prihodu v Štandrež se je vključila v novo okolje in bila zelo aktivna na kulturnem, vzgojnem in verskem področju. Z župnikom Jožetom Žoržem se je posvetila delu na mladinskem področju in velikodušno darovala svojo ustvarjalno žilico s pripravljanjem igric za otroške nastope v domači župnijski dvorani Anton Gregorčič. V letih 1965 -71 je priredila, napisala in režirala vrsto otroških in mladinskih odrskih del, predvsem enodejank. Skrbela je za miklavževanja, božičnice, materinske praznike in misijonske nedelje.

Čeprav ji življenje ni bilo prizanesljivo, je vedno našla v sebi moč in voljo za ustvarjalnost tudi v pisanju številnih otroških pesmi in pesmi nabožne vsebine. Nekatere so tudi uglasbene. Rada je pisala in zbirala tudi uganke in črtice.

Svoja dela je največ objavljala v reviji Pastirček, večkrat so jih oddajali tudi na slovenski tržaški radijski postaji. Njene pesmi so obogatile tudi glasilo

Štandreški zvon, ki ga je izdajalo Prosvetno društvo Štandrež, in tednik Katoliški glas.

Prve pesmi so izšle v samozaložbi in razmnožene na ciklostil pod naslovom *To usoda je hotela*. Kot pesnica poje o lepoti narave in kmečkega življenja, izpoveduje svojo navezanost na domači kraj in ljubezen do otrok. Leta 1999 je pri Pastirčku izšla njena zbirka otroških pesmi *Tonček na luni*, leta 2011 pa *Zbirka starih in novih ugank*.

Leta 2008 je Ivanka prejela priznanje Klas, ki ga podeljuje štandreško društvo sKultura. V motivaciji je zapisano: *"Zaradi ljubezni do materinega jezika in veselja do otrok, odrskih desk in igralske žilice, pesniškega navdiha in srčne dobrote uživa ugled in spoštovanje štadreške skupnosti"*. S svojo požrtvovalnostjo in trdnim in vztrajnim delom je veliko doprinesla k ohranjanju in uveljavljanju slovenskega jezika in narodne zavesti v širšem slovenskem prostoru. Za to njeno poslanstvo je leta 2012 prejela priznanje Kazimir Humar, ki ga razpisujejo Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice.

Vsi, ki smo jo poznali in z njo sodelovali, smo ji hvaležni za njen zgled. Ohranili jo bomo v hvaležnem spominu.

DP

Občina Števerjan / Vabilo za vinogradnike

Občina Števerjan vabi domače vinogradnike k sodelovanju pri pripravi lokalnega reprezentančnega vina. Zamisel za to je dala občinska uprava v sodelovanju z Vinoteko Števerjanski griči z namenom, da bi s skupnimi močmi pripravili izdelek, ki bo lahko služil kot protakolarno darilo in za promocijo domačega območja. Vino bo pripravljeno iz avtohtonih in domačih sort grozdja, furlanskega tokaja, rebule in malvazije. S trgatvijo tega grozdja naj bi spet obudili tudi družabni trenutek, ki je bil včasih zelo doživet. Grozdje za reprezentančno vino naj bi trgali predvidoma konec septembra. Kdor bi želel sodelovati pri tem, naj na trtah pusti približno 20 kg grozdja ene izmed treh navedenih sort in naj o svojem sodelovanju sporoči na tajnišvo Občine Števerjan 0481 884135 (interna št. 1), Franci Padovan 3387812271, Marjanu Drufovki 3282180155, Martini Valentinčič 3492401800. Referenčna klet za predelavo tega grozdja in nadaljnjo vinifikacijo je kmetija Mužič na Križišču št. 4.

RADIOSPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 6. 9. 2019 do 12. 9. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 6. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 7. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 8. septembra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 9. septembra (v studiu Stefania Beretta): Pravljica za lahko noč.

Torek, 10. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 11. septembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Žabe svatbo so imele 1. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 12. septembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Obvestila

Sekcija Slovenske skupnosti iz Sovodenj ob Soči vabi na občni zbor, ki bo v ponedeljek, 16. septembra 2019, ob 20. uri na sedežu PD Rupa-Peč v Rupi. Na dnevnem redu je izvolitev novih organov in določitev delegatov za pokrajinski kongres stranke SSk. Sledi družabnost.

Števerjanska občina obvešča občanke in občane, da bosta ta konec tedna potekali po občinskem ozemlju dve kolesarski dirki po naslednjem programu: v petek, 6. septembra 2019: "55° giro della regione FVG" s predvidenim prehodom od 16.00 do 16.30 po naslednjih cestah: ul. Oslavje, Grajska ul., Križišče, Bukovje in Grojna; v nedeljo, 8. septembra 2019: "19^ Granfondo d'Europa s predvidenim prehodom od 10.18 do 10.40 po naslednjih cestah: ul. Oslavje, Grajska ul., Križišče, Bukovje in Grojna.

Števerjanska občina obenem sporoča nov urnik anagrafskega urada. Od druge polovice septembra dalje bodo storitve anagrafskega urada potekale v sodelovanju z anagrafskim uradom Občine Krmin. Urad bo za stranke od 18. septembra 2019 odprt vsako sredo od 14.30 do 16.30. Za izdajo nove elektronske osebne izkaznice se lahko občani za termin dogovorijo na telefonski številki 0481 884 135 (int. 2) po naslednjem urniku: ponedeljek in petek: 9.00 – 13.00; sreda in četrtek: 8.00 – 12.00 in 15.30 – 16.30.

Feiglova knjižnica bo od 2. septembra 2019 odprta od ponedeljka do petka od 10.00 do 18.00.

SCGV Emil Komel sprejema vpisovanja za šolsko leto 2019/20. Informacije na tajništvu od ponedeljka do petka, tel. 0481/532163 ali 0481/547569, e-mail info@emilkomel. eu

Društvo Jadro prireja na svojem sedežu ob sredah začetni tečaj slovenščine za odrasle (90 minut tedensko). Tečaj se začne 25. septembra in se konča konec maja. Organizacijsko srečanje bo ob 20. uri v petek, 20. septembra, na sedežu društva v ul. Monte 6 Busi 2. Informacije o tečaju zainteresirani lahko dobijo pri članih društva, v ronški knjižnici, v mladinskem informativnem središču v Tržiču (Informagiovani) in po tel. 3284721305.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sodelovanju s turistično agencijo v soboto, 28. septembra, izlet z 1 (enim) avtobusom v Dolino Malte, Gmund in muzej bonsajev. Udeleženci si bodo ogledali rudnik poldragih kamnov granatov in muzej bonsajev v Seebodnu. Peljali se bodo po slikoviti visokogorski cesti do jezu Koelbrein na 1902 metra nadmorske višine, kjer bo kosilo. Privoščili si bodo lahko sprehod ob jezeru. Ob vrnitvi bo še kratek postanek v kraju Gmund, povezanem z nastankom vozil Porsche. Vpisujejo do 8. septembra do zasedbe razpoložljivih mest po tel. 0481-884156 (Faganel A.), 346-1206031 (Knez S.), 0481-882183 (Visintin D.), 0481-78138 (Stor S.). Ura odhoda bo objavljena.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

"Male oglase" najdete na našem portalu www. noviglas. eu.

Čestitke

Martina Gereon in Gabriele Cralli sta 31. avgusta stopila na skupno življenjsko pot. Polno sreče, zdravja in skupnega razumevanja jima želijo vsi pri Zvezi slovenske katoliške prosvete.

Nekdanji predsednici **Martini** in njenemu izbrancu **Gabrieleju** želimo veliko sreče na skupni življenjski poti. PD Rupa-Peč

Cela vas se je veselila, ker se je **Martina** poročila. **Gabrieleja** je vzela in v prijetni družbi bo še naprej igrala in pela. "Srečno"! pojemo vama vsi pevci in pevke MePZ in vokalne skupine Rupa-Peč.

V soboto, 31. avgusta, sta stopila na skupno življenjsko pot **Martina in Gabriele**. Z njima se veseli in jima čestita ter želi obilo Božjega blagoslova Združenje cerkvenih pevskih zborov.

Naša profesorica **Martina Gereon** je veselo zabrenkala in s svojim **Gabrielejem** veselo zaplesala. Ob vstopu na skupno življenjsko pot vama iz srca želimo polno sreče, zdravja in skupnega razumevanja vsi "Komelovci".

Sožalje

Prosvetno društvo Štandrež se klanja spominu kulturne delavke in ustvarjalke **Ivanke Zavadlav**. Svojcem izraža globoko sožalje.

Foto DP

V soboto, 31. avgusta, je bilo v Kulturnem centru Lojze Bratuž svečano odprtje 21. fotografske razstave "6 za eno razstavo". Gre za tradicionalno skupinsko fotografsko razstavo, v objektivu katere je igra. Po pozdravu gostiteljice prof. Franke Žgavec, je spregovoril predsednik koordinacijskega odbora Združenja fotoklubov v Posočju Giovanni Viola, v imenu goriške občinske uprave je pozdravil odbornik za kulturo Fabrizio Oreti, nekaj toplih besed pa je povedal tudi major karabinjerjev Andrea Missio. Tokrat se na zanimivi fotografski razstavi predstavljajo fotografi naslednjih fotoklubov: Castrum iz Gradeža, Posoški fotoklub iz Gorice, "Il Torrione" iz Romansa, Fotoklub iz Ločnika, Fotoklub Accademia Europeistica iz Gorice, Fotoklub Skupina75 iz Gorice, kot gost pa Foto klub Nova Gorica. Razstava je na ogled do 30. septembra 2019.

S 1. strani / Študijski dnevi na Općinah pri Trstu

Za kulturni, demokratični in duhovni napredek slovenskega naroda

Nato se je občuteno spomnil na celo vrsto prijateljev in akterjev Drage, ki so se poslovili v zadnjem letu; to so Marko Škabar, Jurij Zalokar, Ciril Zlobec, Justin Stanovnik, Tomaž Pavšič, Andrej Capuder, Alojz Rebula in Saša Martelanc. Slednja sta bila ne le predavatelja, temveč "spremljevalca Drage od vsega začetka in sta jo do zadnjega tudi soustvarjala, tudi v časih, ko je naše delo bilo tarča grobih napadov in odklanjanja na vsej črti". Spomini na njiju so vezani na neštevilne trenutke skupnega dela pri zamisli in pripravi vsakoletnih srečanj: "Iskrive misli, drzni predlogi, spodbudni pogledi in ideje in neomajno zaupanje, da delamo za kulturni, demokratični in duhovni napredek slovenskega naroda in družbe".

Izmed uglednih gostov je pred prvim predavanjem, posvečenim šolstvu, občinstvo najprej pozdravil deželni svetnik in tajnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec. Draga nudi priložnost, da z bolj svežimi možgani premislimo o aktualnih problemih in izzivih, o tem, kaj pomeni biti aktivni člani neke družbe, je dejal. Draga je imela v preteklosti vedno zelo pomembno vlogo, ki se je s časom spreminjala. Tudi po demokratizaciji Slovenije ohranja svojo vlogo, ker vedno znova odpira vprašanja. Naša družba potrebuje razprave, zlasti v času, ki se hitro spreminja, ko je časa za razmišljanje vedno premalo. Predsednica Slovenske kulturno-gospodarske zveze in paritetnega odbora Ksenija Dobrila je poudarila, da so študijski dnevi pomemben trenutek refleksije pred začetkom sezone, ko se odprejo različna manjšinska vprašanja. Ko se poglobijo določna izhodišča, včasih tudi pride do določenih miselnih izzivov. Draga je bila na tem področju vedno v prvi vrsti, saj je z odkrito in jasno besedo spregovorila tudi o kočljivih vprašanjih. Šolstvo je naš steber, osnova, brez katere nas ne bo, je še povedala Dobrilova. Zato je prav, da je šola "vedno v sredi naših misli in naprezanj". Predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj je pohvalil delo prireditelјev Drage skozi več kot pol stoletja v duhu slovenstva, demokracije in krščanstva, zaradi česar jim bo krovna organizacija tudi ostala ob strani. Šolstvo je za našo skupnost gotovo prioriteta, v katero moramo vsi skupaj veliko vlagati za boljšo in lepšo prihodnost naše skupnosti. Vodja urada za slovenske šole Igor Giacomini je poudaril, da položaj našega šolstva "ni dramatičen, je pa resen in zaskrbljujoč", saj "številke so neizprosne". Pomembno je, da se za naše šole trudimo vsi skupaj, da imamo ob sebi zanesljive sogovornike, kulturna in športna društva, s katerimi lahko širimo šolsko ponudbo in ščitimo slovenski jezik. Naš šolski sistem je, tudi z novimi ravnatelji, vsaj kratkoročno zabranjen; srednjeročno pa itak nihče nima rešitev. Vsekakor je zelo koristna prav vsaka razprava.

Med drugimi uglednimi gosti je bila v prvi vrsti prisotna tudi predstavnica Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Irena Vadnjal, med občinstvom pa zvest spremljevalec Študijskih dni in nekdanji minister RS prof. Janez Dular. / DD

Petek, 30. avgusta

Andreja Duhovnik: VREDNOTA SLOVENSTVA SE Z DANAŠNJIMI GENERACIJAMI SPREMINJA

Letošnja Draga se je začela s predavanjem višje pedagoške svetovalke za slovenske šole v Italiji Andreje Duhovnik Antoni z naslovom *Govorimgovorimo slovensko, zavedanje izbire in razumevanje odločitev*. Po uvodnem pozdravu moderatorja Tomaža Simčiča je govornica spregovorila o svojih pedagoških izkušnjah na zamejskih slovenskih šolah. Povedala je, da se že dolgo počuti del zamejskih Slovencev, predvsem na Tržaškem, saj je največji del svojega življenja preživela v Devinu, po štirindvajsetih letih v Ljubljani in letu v Krakovu.

Duhovnikova je prepričana, da se naučijo otroci pomembnih življenjskih vrednot najprej v primarni družini, potem pa nedvomno v šoli, ki je zelo pomemben socializator mladih ljudi in vzgojni ter izobraževalni prostor vrednot. Pomembno je, kako se sami, kot posamezniki, odločamo za uporabo in gojenje slovenskega jezika in zaznavamo, kje lahko sploh izbiramo slovenščino kot komunikacijsko sredstvo - *"Zavedanje posameznika o širjenju slovenskega jezika in njegovi uporabnosti je zelo pomembno v šoli in zunaj šole"*. Šola, ki je bila po obdobju fašističnega molka namenjena predvsem slovenski narodni skupnosti, je danes odprta vsakomur, ki želi spoznati slovenski jezik in slovensko kulturo, vloga učiteljev je, da sprejmejo in peljejo skozi šolsko pot vse tiste otroke, katerim je slovenščina prvi, drugi ali morda že tuj učni jezik. Kot diplomiran etnolog in antropolog govornica večkrat razmišlja o jeziku in kulturi v najširšem pomenu, o načinu bivanja tudi v našem prostoru *"o meji, ki nas bogati in ki jo prestopamo, tako da nam odpira dva različna svetova pri iskanju skupnega in ne samo različnosti"*. Vrednota slovenstva je lahko zelo različna in z današnjimi generacijami se spreminja, pedagogi pa morajo to začutiti, ne spremeniti svojega pripričanja o vrednotah, ampak ga podajati na tak način, s takimi registri, da ga bodo mladi sprejeli. Vpis v slovensko šolo je po mnenju Andreje Duhovnik sprva odločitev družine, oldočitev za nadaljnji študij na slovenski višji srednji šoli pa je že zadeva posameznika. Veliko mladih nadaljuje študij v Sloveniji, ki

Andreja Duhovnik Antoni in Tomaž Simčič (foto dd)

rade volje odpira vrata vsem, ki si želijo tam študirati - *"prehod je možen in mladi to znajo izkoristiti"*. Na Goriškem in Tržaškem se ne smemo bati demografskega upada, tudi dvojezični šolski center v Špetru je doživel dobre uspehe, od Špetra navzgor pa imamo "mrtvo cono", kjer je slovenščina še prisotna, a je po mnenju govornice zelo težko, da se lahko razvije trojezična šola, kjer naj bi se, poleg italijanščine, nemščina in slovenščina enako prepletali na vseh predmetnih področjih.

Odločitev za slovensko šolo je na zahodnem robu Primorske pomembna, da polno živimo slovenstvo. *"Slovenci želijo, da bi njihov otrok čim bolj napredoval v slovenščini, in pri tem sta zelo pomembni individualizacija in diferenciacija"* - tudi suverenemu govorcu morajo pedagogi omogočiti, da bo svoje komunikacijske zmožnosti razvijal naprej, večkrat pa se trudijo najbolj za tiste, ki so šibkejši. *"Če se neslovenski starši zavestno odločijo za slovensko šolo, tudi njihovi otroci bolj napredujejo kot tisti, ki se odločijo zgolj iz praktičnih razlogov"*. Raznolikost populacije na šolah predstavlja za pedagoge povsem nove izzive in potrebni so novi pristopi: učitelji morajo poleg tega, da učence navdušijo za svoj predmet, naučiti tudi se učiti, *"jezikovne kompetence pa ne pridejo same, profesor je odgovoren zanje, predstavlja model"!* Andreja Duhovnik je mnenja, da v predšolski in osnovnošolski stopnji je predznanje otrok zelo raznoliko, ampak postopno dosledno, procesno in ciljno načrtovanje pedagogov in iskanje novih modelov poučevanja zmore delat čudeže. Predavateljica, ki je po duši učiteljica, je še dodala, da predstavlja prehod iz slovenske na italijansko šolo za otroka veliko škodo, ne vidi grožnje pa v italijanskih otrocih, ki hodijo v slovenske šole in jih po enajstem letu zapustijo, saj gotovo so nas, Slovence, spoznali, in bodo zato drugače gledali na nas in jezik ohranili. Predavanje je bilo za prisotne spodbuda, da bi šolstvu namenili še več pozornosti in skupnih razprav, saj je Duhovnikova načela zanimiva vprašanja. Glede neuresničljivosti modela trijezičnega pouka v Kanalski dolini se je z njo povsem strinjal tudi vodja Urada za slovenske šole Igor Giacomini, ki pa je skeptičen glede ponujanja pouka slovenščine kot drugega jezika na nekaterih italijanskih šolah v Trstu. Janez Dular, prvi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu in nekdanji docent prve gostje na letošnji Dragi, je poudaril pomen motivacije za učenje slovenščine in utopičnost trojezičnega modela, med drugim je z zadovoljstvom povedal, da je Duhovnikova *"prava oseba na pravem mestu, strokovno, s pedagoškim žarom in izkušnjami"*. / Katja Ferletič

Ddr. Evgen Bavčar in Maja Lapornik (foto MČ)

Sobota, 31. avgusta

Ddr. Evgen Bavčar: SLOVENCI MORAMO BITI PONOSNI

V soboto, 31. avgusta, je potekalo drugo predavanje 54. študijskih dnevov Draga 2019, ki jo je zaznamovala prisotnost izjemne osebnosti, ddr. Evgena Bavčarja. Srečanje je vodila dr. Maja Lapornik, ki se je najprej spomnila na preminulega časnikarja, književnika in kulturnega delavca Sašo Martelanca, ki je leta 1993 na Dragi vodil prav tako zanimivo predavanje Evgena Bavčarja, in nato predstavila gosta. Evgen Bavčar je filozof, fotograf, esejist, publicist, gostujoči profesor, borec za pravice slepih, a tudi velik Slovenec in Evropejec. Že pred dvanajstim letom je v dveh nesrečah zaradi stika z vojnim materialom popolnoma izgubil vid in sodi zato med tiste žrtve vojne, za katere se te niso nikoli končale. Ta usoda pa mu je namenila čudovito tretje oko. Gost je namreč tudi izjemen umetnik oz. fotograf. Fotografira v temi s pomočjo žepnih svetilk. Najprej si predstavlja fotografijo v glavi, ki jo vidi prav s tretjim očesom. Fotografija je za fotografa umsko dejanje in obenem dejanje duha, kamera ali fotoaparat je pa samo njegov podaljšek. Evgena Bavčarja, Primorca, ki je doma v pariških svetovljanskih krogih, vabijo na vse konce sveta, da bi poslušali njegove misli o literaturi, fotografiji in estetiki. Kljub odsotnosti učbenikov in knjig v braillovi pisavi je Bavčar uspešno maturiral, diplomiral na filozofski fakulteti v Ljubljani, nadaljeval študij filozofije in estetike v Parizu in dosegel doktorat. Poznavalec sedmih jezikov, ima glavno zaslugo, da so dela našega pisatelja Borisa Pahorja prišla v tujino in da se slovenska literatura nasploh širi izven matične države. Prav okoli tega se je vrtelo zelo zanimivo predavanje, v katerem je prof. Bavčar prisotnim razložil, da so slovenske korenine trdno v srednji Evropi, česar bi se Slovenci ne smeli sramovati. Vsi veliki ljudje pri nas so izhajali z Dunaja in iz Prage. Opisal je pot, ki jo je opravil v Evropo, in sicer preko Trsta, saj je tu delala mati in tukaj je poslušal priljubljeni Radio Trst A. Premaknil se je v Pariz, kjer je bilo v tistem času (leta 1972) veliko zanimanje za srednjo Evropo. Bavčar jo je seveda dobro poznal in izkoristil priložnost, da predstavi Francozom, in širše Evropi, tudi Slovenijo z oddajo *Slovenija med Dunajem in Trstom*. Bavčar ni utegnil biografsko prikazati Slovenije, toda ljudje kulture so vedeli za Dunaj in Trst in jim je tako lahko predstavil tudi slovenski narod. Evgen Bavčar je ponosen Slovenec, zaljubljen v slovenščino, o kateri pravi, da je njegov intimni jezik za molitev in lepoto. Poudaril je, kako je pomembno, da začenjamo Slovenci govoriti v lastnem imenu v skladu s svojim enkratnim zgodovinskim, kulturnim in identitetnim izkustvom, ne pa skozi reference drugih. Če tega ne bomo delali, bomo kmalu izumrli. Našo kulturo, jezik, književnost moramo predstavljati širši publiki in ne ostati provincialni. V tem kontekstu je navedel primer Ivana Cankarja, velikega avtorja, ki ga nismo še znali dobro predstaviti mednarodni publiki. Veliko slovenskih del bi bilo zanimivih za evropske bralce, je poudaril Bavčar. V nadaljevanju je povedal, da Slovenci nimamo vizije nekega bolj dolgoročnega gledanja na svojo matično državo. Ko nam bo uspelo priti do te vizije, se bodo obetali tudi boljši časi. Treba se je rešiti pogojnih refleksov in ujetosti v neke sheme oz. verige. Prav tako je povedal, da je pomembno, da smo čim bolj prisotni v medijih in da naši spomini - navedel je primer Bazovice in Narodnega doma - ne postanejo provincialni, ampak evropski, ker sicer bodo večje države spremenile resnico, kot se že delno dogaja. Na koncu je umetnik razkril nekaj misli o svojem fotografskem delu. Fotografija je za Evgena Bavčarja izraz svete ikone, ki jo imenuje Slovenija. Zakaj? Ikona je beseda, ki jo vidimo, prav tako tudi Slovenija, pravi filozof. *"Slovenija je zame obraz, ki ga vidim, so barve, ki jih vidim, in v nobenem drugem jeziku niso barve tako žive, kot so v Sloveniji. Moja vzvišena ikona, pred katero lahko molim, je slovenska luč, slovenska dežela, slovenski človek - podoba matere in očeta - in zato se tudi ukvarjam s konceptualno fotografijo, to se pravi, da hočem izraziti to svobodo, da imamo tudi slepi pravico do vizualnosti. V ikoni je vključena neka večnost, in jaz študiram, kako v fotografijo vključiti vedno več slovenske svetlobe, tiste svetlobe, ki mi je bila v trenutku vzeta"*, je ob koncu dejal Evgen Bavčar.

Sledila je zanimiva razprava, v kateri je poseglo kar veliko gostov letošnje Drage, med katerimi je bil tudi nekdanji evropski poslanec in predsednik osamosvojitvene vlade Lojze Peterle. / MČ

Nedelja, 1. septembra

Božo Rustja: IZZIVI ZA KRISTJANA V SODOBNI DRUŽBI

Nedeljsko jutranje predavanje na Dragi je bilo kot tradicionalno namenjeno katoliški veri. Letos so se organizatorji Drage odločili, da povabijo medse Boža Rustjo, ki je, potem ko je daroval sveto mašo, predaval o izzivih sodobnega kristjana. Njegov poseg je nosil naslov *Upanje človeka in kristjana sredi nasprotij današnjega časa*. V njem je Božo Rustja, ki je med drugim duhovnik v koprski župniji in urednik revije Ognjišče, na razumljiv način predstavil probleme, ki pestijo sodobno Cerkev, in vprašanja sodobnega kristjana. Spregovoril je o zelo aktualnih problemih, ki mučijo sodobno družbo, od migracij do pedofilije in sekularizacije. Najprej se je zaustavil pri migracijah, ki predstavljajo izziv za sodobnega človeka. Med ljudmi vlada zaskrbljenost, ker je integracija neuspešna in se sprašujejo, kaj bo z našo civilizacijo. Evropska unija na to nima ustreznih odgovorov. Rustja je prepričan, da bi morala mednarodna skupnost, ki se ukvarja z migracijami, najti rešitve v državah, od koder prihajajo migranti.

Kristjan je v zvezi z migracijami razdvojen med sprejemanjem tujca in občečloveško pravico, da lahko vsak živi na svojem domu. Misijonarji delajo zelo veliko v tem smislu. V krajih, v katerih širijo krščanski nauk, ne skrbijo samo za to, da bi razširili vero, pač pa gradijo bolnišnice in pomagajo lokalnemu prebivalstvu, da bi lahko sami zaživeli.

Božo Rustja se je dotaknil tudi žgoče problematike o pedofiliji v Cerkvi. Cerkvi očita, da ni dovolj zgodaj ukrepala proti tem dejanjem, sama pa bi morala biti zgled

Božo Rustja in Katja Pasarit (foto dd)

drugim. Ker so v cerkvenih krogih takšne zlorabe dolgo časa prikrivali, je bilo pohujšanje še večje, kot če bi za te izvedeli takoj.

Božo Rustja je seveda obsodil takšne vrste zlorab, kljub temu pa je opozoril, da je treba biti previdni, koga se obsoja, saj včasih duhovnike po krivem obsojajo vsevprek. Pedofilija je namreč prisotna povsod, zato se zanjo ne sme obsojati samo duhovnikov.

Duhovnik Rustja je spregovoril tudi o spremembah znotraj Cerkve. Nekoč je veljalo, da so nove pobude in ideje prihajale iz vrst duhovnikov in se nato razširile na večjo skupino, nato jo je sprejel škof, več škofov, kardinali, dokler ni prišlo do papeža in je stvar postala "pravilo". Danes vidimo drugačen fenomen, saj daje večkrat pobudo papež Frančišek, nato pa morajo duhovniki in verniki osvojiti

Ernest Petrič in Martin Brecelj (foto dd)

njegove ideje. Papež Frančišek je uvedel nov slog papeške službe, verjetno tudi zaradi njegovega "latino" ozadja. Očitajo mu, da govori npr. o okoljskih problemih, pa vendar se tudi to navezuje na cerkvene nauke, saj verjamemo, da je Bog ustvaril Zemljo in so torej tudi okoljski problemi pomembni za kristjana. Nekateri ljudje v Cerkvi pa so danes postali preveč neodzivni za mnoge probleme.

Božo Rustja se je dotaknil tudi problema sekularizacije. Kristjane namreč vznemirja dejstvo, da so cerkve vedno bolj prazne. Na zahodu so se cerkve že izpraznile, sekularizacija je neizbežna, vendar je to drugače v Afriki in Aziji. Tudi če bodo cele pokrajine v Evropi izgubile krščanski videz, Bog ne bo zapustil majhnih občestev. Ob koncu je Božo Rustja spregovoril še o kristjanofobiji, ki je v Sloveniji zelo izrazita. Pri tem ga moti predvsem to, da kritizirajo Cerkev vsevprek, ne da bi je poznali. Pravi, da ne odreka kritike, vendar je pogoj ta, da kdor kritizira, Cerkev tudi pozna. Navedel je primer glasbene šole v Ajdovščini, ki je bila do nedavnega poimenovana po Vinku Vodopivcu, zdaj pa so umaknili njegovo ime s pročelja stavbe. Uradni razlog za to je, da ga niso umaknili, ker je bil Vodopivec duhovnik, ampak ker ni prostora.

Ob koncu predavanja se je razvnela še zanimiva debata, ki jo je vodila Katja Pasarit. V njej je Božo Rustja odgovarjal na nekaj zanimivih vprašanj v povezavi s sodobno Cerkvijo. Eno vprašanje so mu prebrali tudi po spletu, novost letošnje Drage je namreč bila, da so si lahko ljudje ogledali Drago tudi po neposrednem prenosu na spletni strani Drage in tam postavili vprašanje predavateljem v debati. Govorili so o prisotnosti laikov v Cerkvi in vlogi žensk v njej ter kako je liberalizacija medijev po osamosvojitvi Slovenije vplivala na Cerkev. Nekaj vprašanj pa se je navezovalo tudi na tematike, ki se jih je Božo Rustja že dotaknil v svojem nagovoru, med drugim o kristjanofobiji, o Evropi in krščanstvu in o Cerkvi, ki ne dohaja današnje družbe. Božo Rustja je našel primeren odgovor na vsako vprašanje, udeležencem nedeljskega jutra Drage pa dal nekaj materiala v razmislek. / Urška Petaros

Nedelja, 1. septembra

Ernest Petrič: Ohranjajmo našo identiteto, vrednote in bodimo bolj pošteni!

Gost zadnjega srečanja 54. študijskih dnevov Draga 2019 je bil izjemen govornik, diplomat, pravnik in politik dr. Ernest Petrič, ki je predaval o temi *Problemi in odprta vprašanja Slovenije po neodvisnosti*. Trideset let nas loči od demokratizacije in osamosvojitve Slovenije. To je bil prelomen in epohalen dogodek za vse Slovence, tudi tiste, ki ne živijo znotraj meja RS. Časovna razdalja treh desetletij nam omogoča, da se na ta novi začetek slovenske zgodovine poskušamo kritično ozreti, saj se smemo in moramo vprašati, kaj nam je pravzaprav prinesel ta dogodek, a tudi v kolikšni meri smo znali izkoristiti nove možnosti, ki nam jih je razprl. Že na prvi pogled lahko opazimo svetle točke: od pospešenega razvoja malodane na vseh področjih do sorazmerno uspešnega vključevanja Slovenije v evropske in druge mednarodne povezave. Kritično gledano, pa je tudi nekaj senc, začenši s tistimi, ki jih meče globoka država do nezadostno očiščenega zgodovinskega spomina, ki še vedno bremeni odnose med pripadniki naše narodne skupnosti, je v uvodu povedal časnikar Martin Brecelj, ki je tudi predstavil gosta. Predavatelj ima za sabo izjemno bogato pot. Rodil se je leta 1936, diplomiral in doktoriral na pravni fakulteti v Ljubljani. Po prvi zaposlitvi na inštitutu za narodnostna vprašanja je postal univerzitetni docent za mednarodno pravo in mednarodne odnose. Med leti 1967 in 1972 je bil republiški poslanec in član v tedanji liberalno usmerjeni vladi Staneta Kavčiča. Bil je jugoslovanski veleposlanik v Indiji ter leta 1991 prvi veleposlanik RS v ZDA. Leta 2008 je bil izvoljen za člana ustavnega sodišča in dve leti pozneje postal njegov predsednik. Od leta 2017 je nepoklicni svetovalec za visokošolstvo, znanost in tehnologijo v uradu predsednika RS.

/ str. 16

Senatorka in minister

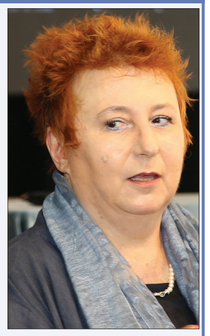

Na Dragi je bilo kar veliko uglednih gostov. V nedeljo so bili prisotni senatorka Tatjana Rojc, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter J. Česnik, konzulka Tanja Mljač, škofov vikar za Slovence v tržaški škofiji Anton Bedenčič in nekdanji evropski poslanec Lojze Peterle.

Senatorka in minister sta tudi nagovorila prisotne pred podelitvijo Peterlinove nagrade.

Tatjana Rojc je opozorila, kako Draga dokazuje, da pripadnost maloštevilnemu narodu nikakor ne predstavlja predznaka majhnosti. Spomnila se je na prof. Alojza Rebulo in kako je prav zaradi njega spoznala in sodelovala z nagrajencem Jožetom Faganelom. Obenem je senatorka podprla peticijo za uvrstitev tržaškega pisatelja Borisa Pahorja in njegovega dela med obvezne avtorje četrtega letnika slovenskih gimnazij in srednjih šol ter dodala, da bi moralo to veljati tudi za dela Alojza Rebule, Iga Grudna in Miroslava Košute. Če bomo zgubili zgodovino in svoj jezik, bomo slovenščino potisnili vse bolj v sfero privatnega, obubožali njen besedni zaklad in onemogočili, da bi stopila z drugimi jeziki na evropsko in svetovno prizorišče, je sklenila senatorka.

Minister **Peter J. Česnik** se je navezal na besede vikarja Antona Bedenčiča, ki je pred podelitvijo Peterlinove nagrade povedal, kako pomembno je, da se slovenska

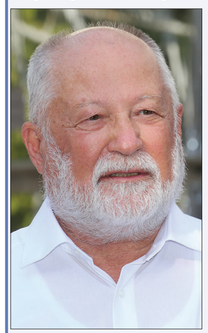

beseda ohrani tudi po naših župnijah, kajti če izgubimo župnije, bo dodaten udarec za naš jezik in našo skupnost. Minister je poudaril, da ima vsak Slovenec pravico do spovedi v slovenskem jeziku in da je pomanjkanje mašnikov res skrb vzbujajoče ter kako pomembno je ohranjati slovenski jezik na vseh področjih in kako je pri tem dejanju pomembna narodna zavest. Strogo gleda na Evropo oz. na evropske članice, ki mejijo s Slovenijo in ne ravnajo z avtohtonimi manjšinami, kot bi morale. Osebno želi, da bi Evropa ukrepala in da bi slovenski evroparlamentarci nastopali enotno in zahtevali ustanovitev komisarja za manjšine in da bi EU to tudi sprejela.

Dokumentarno-igrani film "Karmela"

Uvodni dan letošnje Drage se je 30. avgusta končal s projekcijo celovečerca, dokumentarno-igranega filma *Karmela*, v produkciji Televizije Slovenija, ki je nastal po scenariju in v režiji Marka Sosiča (na sliki) ter ob strokovnem sodelovanju Aleša Bergerja in Ludwiga Hartingerja. Pisatelja in režiserja je predstavil predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor.

Marko Sosič je orisal lik izredne pianistke in svetovljanke Karmele Kosovel (1899-1990), ene izmed sestra pesnika Srečka Kosovela, njeno življenjsko in umetniško pot. Iz njenih pisem spoznamo njena ljubezenska razmerja z vidnimi predstavniki slovenske kulturne elite iz prejšnjega stoletja. Med temi so akademik Josip Vidmar, slikar Avgust Černigoj in nemški slikar Alfonz Graber, s katerim se je Karmela v času nacizma poročila in živela na Dunaju vse do konca druge svetovne vojne, ko sta morala zapustiti avstrijsko prestolnico. V Graberjevi rodni vasi Steinach am Brenner je Karmela živela skoraj petdeset let in pogostoma hrepenela po svoji domovini in svojih bližnjih, saj je večino življenja preživela v zdomstvu. V glavni vlogi Karmele nastopa pianistka Špela Horvat, odlomke iz pisem pa sta brala Lučka Počkaj in Igor Velše. / Kat

Ob slovesu Saše Martelanca

Nedvomno je bil radio njegov medij

Objavljamo še nekaj občutenih misli, ki so bile izrečene na žalni seji ob smrti priljubljenega Saše Martelanca.

Spoštovani svojci, dragi vsi, ki ste Sašo Martelanca poznali in cenili, nekaj besed naj spregovorim v imenu radijskih kolegov.
V soboto, 17. avgusta, smo se v Barkovljah, od koder je izviral njegov rod, poslovili od dragega kolega, srčnega človeka, dobrega prijatelja Saše Martelanca. Kdor je imel to srečo in čast, da je z njim sodeloval in prijateljeval, je veliko lepega doživel, slišal in prebral. Vsi, ki smo s Sašijem delali, smo se tudi veliko naučili. Saša Martelanc je bil radijski človek, čeprav je pisal tudi za Demokracijo in Katoliški glas, seveda za Mladiko, občasno pa še za Novi list in Novi glas ter druge liste, a nedvomno je bil radio njegov medij, in to še iz časov, ko je Radio Trst A imel svoj sedež v palači, ki gleda na Trg Oberdank, kjer je danes deželna dvorana Tessitori. S tistega sedeža so oddajali vse do znanega požara decembra 1958, ki se ga je Martelanc dobro spominjal, zlasti, ker so vsi, tako uslužbenci kot sodelavci, pomagali reševati opremo.
Pri radiu je aktivno sodeloval vse od študentskih let, veliko je prevajal in prirejal igre zlasti iz italijanščine in francoščine, obenem pa pisal razne nize dramatiziranih dokumentarcev in predavanj – t. i. teste espositive, na zelo različno vsebino. Sočasno se je vključil v Radijski oder, in sicer vse od leta 1955, in pri njem zlasti skrbel za zvočno in glasbeno opremo. Še vedno pa je pisal radijske igre in dramatizacije. Arhiv Radijskega odra nam navede kar nekaj teh dramskih besedil, recimo: Nevtralna prestolnica, Usodna znamka, Diktator za eno noč, Večerni pomenek, Gospod Andrej potuje itd., ali otroške radijske igre: Mizarček svedrček, Mladi letalci, Veseli avtostop, En dan na potepu, Mihec postane detektiv, Andrejček išče botra in še kaj bi se našlo.
Radijski arhiv nam tudi pove, da je bil Saša Martelanc po dolgih letih sodelovanja, danes bi rekli "prekernosti", januarja leta 1968 nameščen v časnikarski oddelek Radia Trst A, kjer je sprva spremljal krajevno kroniko in urejal rubriko KDO, KAJ ZAKAJ. Na hodniku v našem uredništvu stojita dve kovinski omari s policami, na katerih so spravljeni trakovi, in če človek pogleda na te police, najde med njimi veliko takih, ki so v šestdesetih in sedemdesetih letih nastali za to rubriko, ki je z Martelancem dobila dodatno razsežnost. Teden za tednom je Martelanc z nagro – snemalnim aparatom in mikrofonom obiskoval naše kraje od Milj do Kanalske doline in dokumentiral številne kulturne dogodke, obletnice in slovesnosti. Pogovarjal se je z ljudmi najrazličnejših poklicev in starosti in tako dejansko beležil življenjski utrip naše narodne skupnosti. V tem kontekstu sem ga tudi spoznal, mislim da je bilo poleti 1974, ko je s svojim hroščem prišel v Log pod Mangartom in tu posnel intervjuje za reportažo s skavtskega tabora. V spominu pa mi je ostal predvsem večer, ko je iz avta vzel svojo belo harmoniko in nanjo zaigral nekaj narodnih pesmi, a tudi valčkov, med njimi nekaj takih, ki sem jih prvič slišal.
Z reformo italijanske radiotelevizije oktobra 1976, ko se je začelo neprekinjeno oddajanje od 7.00 zjutraj do 19.30, in torej uvedbo devetih radijskih poročil in raznih rubrik, ki jih poznamo še danes, je prišlo v uredništvu do reorganizacije dela in tudi za Martelanca so se spremenile zadolžitve. Vsakodnevno rutino turnusov, prebiranja in rezanja agencijskih vesti, ki so jih neprestano bruhali teleprinterji, narekovanje vesti uredniškim tipkaricam, lektoriranje in urejanje rubrik, so prekinjali bolj občasni odhodi na teren. Znano je npr., da je Martelanc spremljal predsednika republike Saragata, ko je bil leta 1969 na obisku v Jugoslaviji, ali da se je v Rimu udeležil odprtja papeškega zavoda Slovenik. Spremljal je romanje slovenskih vernikov k papežu Janezu Pavlu II., kasneje je poročal tudi o raznih papeških obiskih v naših krajih. V spominu so mnogim ostale njegove reportaže z nekaterih osrednih proslav ob Dnevu slovenske kulture, ko je znal izpostaviti vsebine in vidike, ki so jih drugi mogoče spregledali. Nepozabno je tudi njegovo občuteno spremljanje slovesnosti julija 1990 v Kočevskem rogu, ko je poročal o spominski maši za pobitimi, ki jo je daroval nadškof Šuštar in na kateri je spravno spregovoril tudi tedanji slovenski predsednik Kučan.
Veliko je takih poklicnih mejnikov, ki bi jih lahko našteli, za Sašo Martelanca pa je bil prav gotovo dogodek vseh dogodkov osamosvojitev in ustanovitev samostojne in suverene republike Slovenije, verjetno tudi zato, ker se je čutil v tej misli tesno povezanega z drugim nepozabnim prvoborcem za slovensko neodvisnost, s kolegom Francem Jezo, ki samostojne slovenske države ni dočakal in s katerim se je Saša v uredništvu veliko pogovarjal in tudi sodeloval vse od delitve znamenitih letakov za neodvisno Slovenijo na začetku šestdesetih let.
Tako, dan za dnem poročila, občasno poročanje s terena, pregledi slovenskega tiska in še marsikaj vse do upokojitve novembra leta 1998.
Življenje v uredništvu pa ni samo pisanje vesti, preverjanje podatkov, telefoniranje, snemanje trakov in prispevkov, življenje v našem uredništvu v času Saše Martelanca, Danila Lovrečiča, Draga Legiše, Egidija Vršaja in seveda mnogih drugih kolegov, ki so zdaj že več let v penziji, je bilo tudi priložnost za nekatera skupna praznovanja in Saša Martelanc je tudi na teh – tako rekoč - družinskih praznikih s svojo harmoniko igral važno vlogo. Tako je bilo ob praznovanju 50-letnice Berte Vremec in Lojzeta Abrama, ko smo Sašija posedli na stol s kolesci in ga peljali po hodniku do italijanske redakcije, da bi jih z veselo polko povabili na praznovanje dveh abrahamov.
Sicer pa naj mi bo dovoljeno dodati, da je Saši raje imel nekoliko melanholične, počasne valčke, če naj mu verjamemo, da je imel med Avsenikovimi vižami najraje znamenito Veter nosi pesem mojo, s krasnim spevnim uvodnim solom klarineta.
Tako je življenje naše, in če za časnikarje mnogi pravijo, da nas poklic pripelje v cinizem, tega za Sašo Martelanca prav gotovo ne moremo trditi. Res ne poznam bolj prijazne in srčne osebe, kot je bil naš Saši. Bil je naravno obdarjen s humorjem in dobrovoljnim gledanjem na svet, raje je izpostavljal pozitivno stran kot pa negativno, raje je spodbujal kot kritiziral. Vedno je bil pripravljen povedati zabavno zgodbo ali anekdoto in jo lepo predstaviti s pravim pripovednim tempom in žarom, da smo se vsi zabavali. Ali, kot bi rekel dobri vojak Švejk, ki ga je Saši rad citiral: "Bil je vseskozi gospod"!
Ugasnilo je torej tuzemsko življenje našega kolega in prijatelja, a nadaljevalo se bo med nami v drugačni dimenziji, kot spomin, kot hvaležen in spoštljiv spomin, tak spomin, ki nas bo spremljal tudi v prihodnje, kajti tak je red stvari, in Saša je to vedel, saj je sam zapel, da "vse stvari na svetu red pokonc' drži"!
Naj Sašijevi družini in sorodnikom v imenu kolegic in kolegov slovenskih sporedov in časnikarskega oddelka izrazim globoko občuteno sožalje!

Marko Tavčar

Foto JMP

Foto JMP

Spomin na družinskega prijatelja

Kdo, kdaj, zakaj

Gospoda Martelanca - tako sem ga kot otrok imenovala - poznam, odkar vem zase. Bil je očetov kolega in družinski prijatelj. In seveda vezan na radio.
Kdo, kdaj, zakaj - ne spomnim se nedeljskega kosila ali časa priprave nanj, ki bi ne prinašal tudi nam otrokom dobro poznane sigle, zvočne najave oddaje, ki jo je vodil Saša Martelanc. Ko zdaj razmišljam o njej, se mi zdi, da je bila verno ogledalo Sašijevega duha in neke njegove osnovne intencije, ki ga je odlikovala: dati prostor najmanjšemu, najbolj odrinjenemu izmed nas, "najmanj pomembnemu", ob tem pa ovrednotiti vse mogoče detajle in vidike njegovega dela, v duhu potrjevanja neke identitete, ki sta ji slovenstvo in krščanstvo osnovni koordinati. V bleščečem izrazu se je vsak nedeljski pogovor končal tudi z domiselnim dovtipom, ki je še dodatno ovrednotil sogovornika ter hvalil njegovo delo in poslanstvo, ga vzpodbujal, lik časnikarja - torej sebe - pa ob tem vselej malce ironiziral, češ, joj, koliko vsega nisem poznal ali vedel. Saša Martelanc je bil namreč človek zelo finega, globokega in subtilnega duha: bleščeča, kultivirana, rafinirana beseda ni bila sama sebi namen, sploh ni bila bistvena, čeprav so jo vsi takoj opazili in jo občudovali, preveč je bilo namreč iskrene človečnosti v Sašiju, da bi ga to zanimalo. Bleščeči izraz je bil le zunanja podoba velike žlahtnosti, nežnosti in plemenitosti njegovega duha. Saša je v sogovorniku vselej videl predvsem človeka.
In take so bile vse oddaje, ki jih je vodil Saša Martelanc. Pronicljivo domišljene in skrbno pripravljene. Šlo mu je za vsebino, briljantnost stila in jezika sta bili zanj samoumevni. Ko sem veliko kasneje sama začela s podobnimi oddajami, sta mi bila ta njegova srčnost in stil vedno veliki, seveda nedosegljivi vzor.
Saša Martelanc je bil tudi dolgoletni prijatelj Radijskega odra. Začel je kot mladenič, se izkazal kot rumorist, saj je bil tudi njegov glasbeni čut pretanjen in prefinjen. Kljub zadolžitvi v funkciji časnikarja pa ni s to umetniško skupino nikoli prekinil prijateljskih in ustvarjalnih vezi. Poslušal nas je, vedno bodril in vzpodbujal, dajal ideje in predloge. Nekaj leposlovnih del je dramatiziral, napisal je tudi nekaj domiselnih in izvirnih radijskih iger. Muzikaličnost jezika in odlično poznavanje radijskega medija sta bili dodatni odliki teh del. Nekaj resnično posebnega pa so bile njegove božične radijske igre, naj med vsemi omenim *Slike iz božičnega albuma* iz leta 1983 v režiji Mirča Kraglja. Iz tega besedila sije Božič, kot ga znajo doživeti le malokateri. Kot da bi se za besedilom skrival nežni, občutljivi deček, ki ga je čas morda res oropal brezskrbnosti njegove mladosti, ni pa mogel izbrisati sijaja dečkovega pogleda in njegove globoke navezanosti na jaslice, ki so mu emblem njegovih življenjskih vrednot. Tudi v svojih spominih na začetke delovanja radijske postaje in Radijskega odra je Saša potrdil, koliko truda, zanosa, ob tem pa tudi koliko veselja je vlagal v božične oddaje, saj se je zavedal, kako krasna je svoboda, da jih lahko imaš. In priča tega neminljivega otroškega veselja ob Božiču in drugih velikih praznikih so bila tudi njegova voščila, ki niso poznala kvarljivih podob aktualnega časa. Gaspari, Jakopič, Botticelli, Caravaggio - to so bile podobe, ki jih je izbiral za svoja voščila. In ob Božiču so vsako leto, vseh 60 let, romala tudi k prijateljem Klakočarjevim v Avstralijo, saj prijateljstvo ne pozna ne meja ne pozabe.
Ob enem izmed najinih zadnjih srečanj mi je izrazil svoje veselje, ker se mi je neka osebna zadeva lepo izšla. Pa sem mu odvrnila, da je bila cena zanjo kar visoka... Dejal mi je: "Oh, velike predstave imajo vedno zelo drage vstopnice". Tudi Tvoje življenje, Saša, je moralo poznati kar nekaj takih zelo dragih vstopnic, ki pa si jih plačeval s tiho ponižnostjo in skromnostjo, ob tem pa ohranjal žlahtnost duha, plemenito človečnost ter ob tem našel smisel za blago in nežno duhovitost. Naš prostor bo brez Tebe drugačen, gotovo skromnejši. Tvoja človeška toplina in bližina pa ostajata naše veliko bogastvo in trdno zorita v vseh nas.

Maja Lapornik

Barkovlje zadnje počivališče za Sašija Martelanca

Foto MT

Od ponedeljka, 2. septembra, v družinskem grobu pri vhodu na barkovljansko pokopališče, počiva Saši Martelanc, ki je umrl 9. avgusta v tržaški bolnišnici. Z Marijino pesmijo so prisotni sorodniki in ožji prijatelji pričakali žaro. Pogrebne molitve je ob asistenci g. Vončine opravil Sašijev dolgoletni prijatelj, jezuit, pater Jože Roblek, ki je med drugim izpostavil misel, da je bil Saši 'človek odnosov', ki se je znal soočati in pogovarjati z vsakim človekom, ne glede na njegov stan ali izobrazbo. Ta njegova izredna empatija naj bo tudi nam vsem v spodbudo, da bomo znali graditi čim boljše medsebojne odnose, je še poudaril p. Roblek, preden so žaro položili v grob in smo Sašiju v slovo prisotni zapeli Slomškovo pesem V nebesih sem doma. Vera Poljšak pa je prisotne v imenu družine povabila v prostore barkovljanskega društva, da bi se prisotni v Sašijevem imenu lahko še enkrat srečali in poslovili.

Bazovica 2019

Predstavitev letošnjega bogatega programa

V soboto, 31. avgusta, je v prostorih NŠK v Narodnem domu predsednik odbora za proslavo bazoviških junakov Milan Pahor podrobno predstavili program letošnje slovesnosti *Bazovica 2019*; spored se bo začel v četrtek, 5. septembra, ob 10. uri. V Narodnem domu v Trstu bo predstavitev knjige spominov partizana Borisa Ferlata. V petek, 6. septembra, (na dan ustrelitve junakov) bo potekal celodnevni program, ki se bo začel ob 6.43 pred spomenikom v Bazovici, kjer bodo tudi letos recitirali mladi društva TIGR. Sledila bo slovesnost na pokopališču pri Sv. Ani, kjer bo imela govor prof. Jadranka Cergol. Ob 13. uri se bo svečanost nadaljevala v Ljubljani, na Kongresnem trgu, kjer bo v imenu odbora pozdravil Ivan Peterlin. Govor bodo imeli tudi Savin Jogan (TIGR), rektor ljubljanske univerze Igor Papič in predstavnik Mestne občine Ljubljana. Ob 16. uri bo v Prešernovem gaju v Kranju spregovorila županja Občine Repentabor Tanja Kosmina, dan pa se bo končal z vrnitvijo v Bazovico, kjer bo ob 20. uri maša, ki jo bo daroval g. Žarko Škerl. Po maši bo spregovorila predsednica SKGZ Ksenija Dobrila.

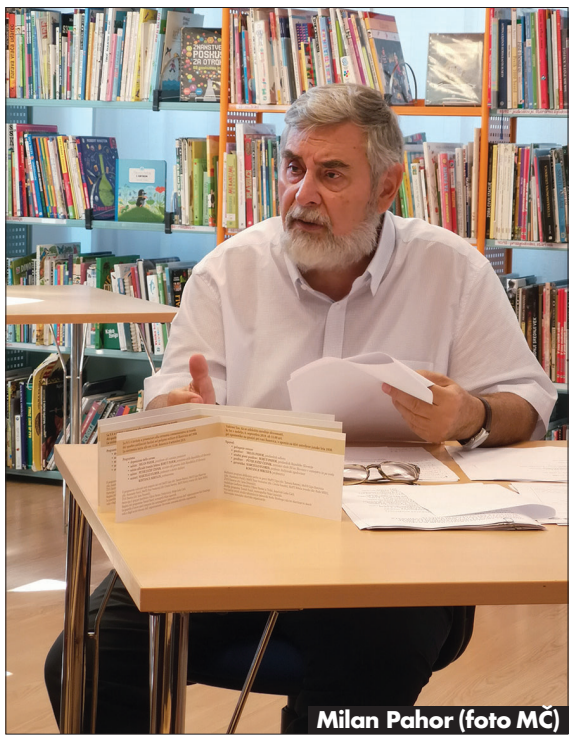
Milan Pahor (foto MČ)

V nedeljo, 8. septembra, bo že tradicionalni pohod v organizaciji ŠZ Sloga, SPDT in SK Devin, ki se bo začel ob 10. uri. Na osrednji proslavi ob 15. uri bosta letos govornika univerzitetni profesor in zgodovinar Marcello Flores ter kulturna delavka prof. Kostanca Mikulus. Med gosti bo prisoten tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter J. Česnik. V kulturnem programu, ki je letos v režiji Radijskega odra (režija Tomaž Susič in Maja Lapornik), bodo nastopali Moška vokalna skupina iz Bazovice, godbeno društvo Viktor Parma iz Trebč, ŽePZ Danica, MePZ Lipa, MePZ F. Venturini in MePZ Rdeča zvezda. Svečanost pri Sv. Ani, v Ljubljani, Kranju in Bazovici bo vseskozi spremljala častna straža tabornikov RMV in skavtov SZSO. Program pa se ne bo končal v nedeljo, kot sta prisotne opozorila člana odbora Martin Brecelj in Ivan Peterlin. V torek, 10. septembra, ob 10. uri bo v Narodnem domu predstavitev *Maistrovega zbornika*, 14. in 15. ter 21. in 22. septembra pa bo potekal že 46. mednarodni odbojkarski turnir za pokal Bazoviških junakov v organizaciji ŠZ Sloga in ZSŠDI.

MČ

Obvestilo

Župnija sv. Martina - Prosek vabi v soboto, 7. septembra, na tradicionalno procesijo z Marijinim kipom po vaških ulicah. Začetek ob 19.30, sledila bo sv. maša. Vabljeni Marijini častilci!

Kapelica Kraljice miru na Katinari: 80-letnica njene postavitve. Obletnico bodo proslavili slovesno v nedeljo, 8. septembra, s procesijo od katinarske cerkve do kapelice. Procesijo bodo obogatili narodne noše in skavti, CPZ skupaj z zborom Tončka Čok. Sledila bo sv. maša ob 9.15. V primeru slabega vremena bo sv. maša v katinarski cerkvi. Vabljeni!

NŠK obvešča, da bodo od 2. septembra oddelki odprti po naslednjem urniku: NŠK - ponedeljek – petek 10.00 - 18.00; Oddelek za mlade bralce: ponedeljek in petek: 9.00-14.00, torek in četrtek: 12.00-18.00, sreda: 9.00-17.00; Odsek za zgodovino in etnografijo: obisk po predhodnem dogovoru.

Nabrežina. Ob praznovanju vaškega in občinskega zavetnika sv. Roka "In zdej n's varje svj'ti Rok" bo v petek, 13. septembra 2019, ob 20.30 na sporedu "Poletna noč" - Pihalni orkester Kras, solista in zbori bodo na Sokolovem igrišču imeli čudovit koncert Poletna noč. Sodelovali bodo pevka Tina Balta in tenorist Igor Antonič, Fantovska skupina Devin Nabrežina, Dekliški zbor Igor Gruden ter Otroški pevski zbor Veseljaki iz Doberdoba.

Darovi

V spomin na ljubega Sašo Martelanca daruje družina 150 evrov za Zvezo cerkvenih pevskih zborov.

Misijonski krožek Rojan je prejel:
Za p. Lojzeta Podgrajška – Malawi: U. M. M. 50 evrov.
Za p. Janeza Meseca – Madagaskar: U. M. M. 50 evrov.
Darove lahko nakažete tudi na:
ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
ul. Cordaroli 29
34135 Trst

Občine / Ob praznovanju sv. Jerneja

Predstavitev pesniške zbirke Drobtinice

V sklopu praznovanja farnega zavetnika sv. Jerneja na Občinah je bila v petek, 23. avgusta, v župnijski cerkvi predstavitev pesniške zbirke Srečke Černe Artač z naslovom Drobtinice

Foto D. Danev

življenja, ki je pred kratkim izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. Gre za knjižni prvenec kulturne delavke in učiteljice v pokoju, rojene sicer v Solkanu, ki pa si je z možem prof. Ivanom Artačem ustvarila dom in družino na Občinah. V tej drobni knjižici so zbrane pesmi življenjskih opažanj in modrosti, ki jih je avtorica dolga leta zapisovala in hranila v lepo izpisanih zvezkih. Pesmi je za knjižno izdajo uredila avtoričina hčerka Majda Artač Sturman, ki je pesniško zbirko tudi predstavila. Nekaj pesmi je na večeru prebral gledališki igralec in pesnik Aleksij Pregarc.

Finžgarjev dom na Občinah

Moje mesto na zamejski šahovnici

Moje mesto na zamejski šahovnici. Ta je bil naslov prvega izobraževalnega srečanja, ki je v soboto, 31. avgusta, potekalo v parku Finžgarjevega doma na Občinah. Projekt sta organizirali in vodili novinarki Breda Susič in Erika Jazbar, ki sta že v jutranjih urah sprejeli skupino študentov iz Trsta in Gorice. Bili so prisotni tudi Peter Černic, Anka Peterlin in Ivo Jevnikar, ki aktivno sodelujejo v raznih sredinah Slovenske prosvete in Goriške Mohorjeve. Srečanje je bilo namenjeno skupini motiviranih mladih, ki že prevzemajo odgovornejše vloge v raznih društvih in v manjšinski skupnosti nasploh. Na začetku so se mladi porazdelili v skupine in izvedli kviz, pri katerem so testirali poznavanje zamejskih organizacij, medijev in pomembnejših osebnosti. Nato so prisluhnili gostu, časnikarju Ivu Jevnikar, ki jim je govoril o raznih zamejskih skupinah in o tem, kakšne so razlike in katere cilje imajo posamezne enote. Poudaril je pomembnost udeleževanja mladih pri takih projektih, kjer lahko spoznajo izobražene in izkušene predavatelje, ki so jim lahko za vzor in vodilo. Podajajo jim informacije iz preteklosti, obrazložijo vzroke raznih zgodovinskih dogodkov ter današnjih situacij in tako obogatijo znanje mladih poslušalcev; obenem pa se s podajanjem znanja in spominov iz generacije v generacijo razvije močnejša samozavest in občutena narodnost. Pomembno je tudi podajanje naukov in družbenih vrlin, ki človeka duševno in versko izpopolnjujejo ter mu nakazujejo pot do dobrega razvoja. Nadalje je poslušalcem nakazal glavne razloge razvejenja strukture slovenske manjšine po 2. svetovni vojni. Omenil je komunizem, internacionalizacijo in bojkot na šolskem področju. Spomnil se je raznih posameznikov, kot sta bila Avgust Sfiligoj in Andrej Uršič, ki sta bila zaradi protikomunističnega in liberalnega mišljenja aretirana, ter begunskega profesorja Srečka Barago in odvetnika Josipa Abrama, ki sta leta 1945 pripomogla pri ustanavljanju novih slovenskih šol in številnemu vpisovanju.

Proti koncu srečanja so se mladi spraševali, zakaj še dandanes ima zamejska skupnost toliko različnih medijev in društev. Glede tega je časnikar obrazložil, da kljub temu da se združenje zamejcev pod eno skupno društvo ali organizacijo zdi idilično stanje, bi na tak način družba izgubila možnost razvijanja raznih specifičnih vsebin in bi možnost propada bila večja.

Namen celotnega projekta je razširiti krog mladih, ki bi se zavzemal za rast slovenske manjšine. Med letom bo še veliko takih srečanj in ponudb, kot so zanimivi pogovori, obisk ustanov in uredništev v Sloveniji. Že septembra pa bo potekala 38. Stična mladih. To je nacionalno srečanje slovenske katoliške mladine, ki bo 21. septembra v župnijskem mladinskem centru v Stični.

KV

Otožen pogled v nekdanja otroška leta

Igre nekoč in danes

Ko se vračam s spominom v preteklost svojega otroštva, mi prihaja pred oči vsa beda vojnega časa, ki smo je bili deležni, ko smo se morali prebijati iz dneva v dan za preživetje, od pomanjkanja hrane, tople obleke, obutve in ostalega za normalno otroško življenje. O kakšnih igračah, če si jih nismo sami izdelali, ni bilo govora. Edino, kar smo imeli na voljo, je bila družba sorodnikov in vrstnikov, bodisi pri delu kot pri igri na prostem, v naravi. A to, potem ko smo opravili zadolžitve, ki so nam jih naložili starši, ki smo jih spoštovali in ubogali. Potrebno je bilo nanositi vodo iz javnega vodovoda, nahraniti živali, pripraviti drva, da smo lahko kuhali (tedaj ni bilo ne plina ne električnih štedilnikov), in še druga manjša dela v hiši. Ta dela so pomenila tudi merjenje moči in spretnosti pri izpolnjevanju teh nalog. Z njimi je vsak posameznik razvijal svoje sposobnosti na različnih področjih. Spoznaval je samega sebe in gradil medsebojne odnose v družbi. To življenje in preproste igre, s katerimi smo si v otroštvu lepšali dan, nezadržno tonejo v pozabo.

Navedel bi le nekatere bolj priljubljene, kot je bilo lovljenje okrog (š'tjer: ne) vodnjaka v poletnih večerih, igranje na slepo miš, skrivanje, igra s kamenčki, igra na š'krua: ve (skrle), skakanje čez vrvico, pekel-nebesa (izdelek napravljen iz papirja, podoben škrniclju, pobarvan na eni strani rdeče na drugi modro, ki se je odpiral in zapiral), plezanje po drevesih, izdelovanje piščali, frač ter lokov itd. V jeseni na paši, ko je bilo vreme bolj hladno, pa je bilo priljubljeno druženje ob ognju pri pečenju na žerjavici repe, koruze ali krompirja, kar smo pač našli ali prinesli s seboj. Tako je potekalo naše odraščanje. V sproščenem vzdušju pri igranju in ostalih dejavnostih v družbi vrstnikov. S tem smo na neki način tudi odvračali vsakodnevne težave tistega časa.

Danes opažam popolnoma spremenjeno življenje, na noben način primerljivo z našim, z naraščajočo internetno komunikacijo, v katero se vse več otrok zateka k igranju individualnih iger na računalnikih in pametnih telefonih, namesto da bi drugače koristneje preživljali svoj prosti čas. To je posledica hitrega načina življenja, raznih informacijskih tehnologij in tehničnih pripomočkov, ki so privedli do tega, da izginjajo igre, s katerimi smo se v preteklosti igrali. Kljub temu skokovitemu vsestranskemu tehnološkemu napredku pri vzpostavljanju teh virtualnih stikov in preobilici vsega, ki je na voljo današnjim otrokom, se mi zdi, da njihovemu otroštvu manjka tisto pristno, sproščeno - vzajemno veselje, ki smo ga bili deležni mi pri igrah z vrstniki v njihovih letih. Zdaj vsak na svojem vogalu zatopljeno zre v te pametne telefone, ki jim ne nudijo tega, kar pomeni osebni stik in pogovor, pogled v obraz in spoznavanje občutkov povezovalnih odnosov. Morda se motim pri tej oceni, morda je bilo naše uživanje pri teh dejavnostih bolj občuteno le zaradi tega, ker nam je bil čas odmerjen po dolžnostih, ki smo jih morali opraviti. Ne vem. Vsekakor sem prepričan, da so bile vrednote, s katerimi smo živeli tedaj, bolj primerne za zdrav razvoj pri odraščanju.

Pavel Vidau

Talenti in vizije (V)

Mozartov otroški operni "biser" in grajska koncerta v Miljah

V tej svoji poletni sinestetični povezavi zvočne, odrske in vizualne umetnosti se vračam h glasbi. Najprej nepričakovani biserček, prvi Mozartov poskus, pri 12 letih, spojitve igre, petja in orkestrske glasbe. V mali dvorani Verdijevega gledališča Victor De Sabata je bilo med marcem in majem kar trideset ponovitev spevoigre **Boštjan in Boštjana**, ki je nastala po libretu F. W. Weiskerna, J. Müllerja in A. Schachtnerja na izvirno Rosseaujevo literarno predlogo. V ljubezenski burkici, v kateri ne manjka intrig, pravljičnih prvin in razpletov, se z naivnima zaljubljencema poigrava premeten čarovnik in pripovedovalec Cola. V celotni glasbeni zasnovi, mehki harmoniji duetov in orkestraciji zlasti godal in lesnih pihal, je že ves barvit, duhovit, popoln slog Wolfganga Amadeusa Mozarta, ki ga srečamo v glasbenih gledaliških mojstrovinah zrelih let.

Pomešani v pisani množici otroških obrazkov, mladih družin in kar nekaj "pogumnih" starejših smo lahko le strmeli v tržaško rekonstrukcijo prve dunajske uprizoritve iz leta 1768 na vrtu znamenitega zdravnika in hipnoterapevta Franza Antona Mesmerja, ki je delo naročil čudežnemu otroku. Spremljali smo izvedbo japonskega soprana **Rinako Hara** in tenorja **Motoharu Takei**, prvo zasedbo sta sestavljala sopranistka Gabriella Costa in tenorist Federico Buttazzo. Lepo je bilo prisostvovati čudežni vilinski bajki v multikulturni preobleki, japonska navihana in simpatična interpreta junakov malega Wolfganga Amadeusa sta naravnost navdušila njegove tržaške soletnike. Basist Andrea Binetti je bil čarodej Cola in pravzaprav vsestranski ustvarjalec postavitve, saj je z Robertom Gianolo poskrbel za prevod in priredbo dialogov, režijo, scenografijo in bogate kostume.

Japonska zasedba: sopran Rinako Hara in tenor Motoharu Takei, v sredini Čarodej Cola in duša predstave bas Andrea Binetti

Binetti je priznan pevec opernega, a tudi operetnega repertoarja, v preteklosti se je že lotil podobnih projektov za širjenje glasbe med mladimi in tudi tokrat je zadel v črno. Upati je in pričakovati, da nam bo tržaško operno gledališče postreglo še s sorodnimi pobudami, ki so namenjene mladi publiki vseh starosti.

Grajski koncerti društva Arte e Musica

Konec septembra bo 20 let, odkar živimo v Miljah, v starem mestnem jedru le nekaj metrov od mandrača in za lučaj od srednjeveškega gradu iz 13. stoletja. Malce me je sram priznati, da sem v letošnjem juliju prvič, sicer dvakrat, stopil skozi elegantno obnovljeno stopnišče, obdano z osvežujočim zelenim plotom, v slikovito grajsko okolje, ki ga že desetletja upravljata zakonca **Villi Bossi** in **Gabriella Florencis**. Društvo **Arte e Musica** (Umetnost in Glasba) prireja že deveto leto spomladansko-poletni niz **Koncertov v gradu 2019** z manjšimi zasedbami komorne glasbe po prestižnih gradovih naše dežele in Slovenije. Od aprila do julija so se zvrstili intimni in tudi vrhunski koncerti od Miramara in Devinskega gradu do goriške palače Lanthieri, od gradov v Strassoldu in kraju Colloredo di Montalbano do Casaforte "La Brunelde" v Fagagni, od Miljskega gradu do zadnje etape na Dvorcu Zemono v Vipavski dolini.

V Miljah smo bili deležni 6. in 14. julija dveh izvrstnih nastopov, najprej dua katalonskega flavtista **Claudia Arimanya** in italijanskega kitarista **Luciana Pompilia**, ki sta izvajala lahkotnejši repertoar romantične glasbe in Ottocenta, od C. G. Schneiderja do Beethovna, od Carullija do Barrioaa Mangoreja in M. Giulianija. Pravšnjo uverturo v koncert je predstavljal sprehod po intimnem vrtu, ki ga krasijo sloke krošnje izbranih dreves in pisane kompozicije ornamentalnega cvetja. Enkratno naravno scenografijo dopolnjuje izbor lesnih, kovinskih in gladkih marmornatih skulptur, ki ne skrivajo sodobno ubranih in abstraktnih plastičnih zamisli gospodarja umetnika Villija Bossija, priznanega v širšem, ne le deželnem okviru. Nepopisen razgled je bil tudi s podolgovatega četverokotnega obzidja, ki obdaja ne prav veliko graščino: rdeči toni streh in uličic v beneškem slogu, zelenkasto modre barve nabrežja, pomolov, portiča in značilnih zgradb ob Miljskem zalivu, ogradne in gričevnate obdelane površine vrtov, trtnih in oljčnih nasadov, z značilnim milim istrskim obzorjem, ki nima kaj zavidati toskanskim gričem.

Katalonski virtuoz, učenec in sodelavec francoskega mojstra Jeana Pierra Rampala, je s suverenostjo in briljantno zaigral res dopadljiv niz skladb, ki ga nista premotila niti močna poletna ploha in grmenje, saj sta gostitelja ob prenehanju električnega toka prižgala stenske sveče, kar je dalo poseben šarm večeru v elegantno opremljenem starinskem salonu. Naslednji koncert je bil namenjen **Bachovim suitam za violončelo**: izvajalec **Luca Provenzani** je s sočnim toskanskim naglasom najprej orisal strukturo in prispodobe prve, tretje in pete suite slavnega venca za čelo solo, spet enega od spomenikov baročne in klasične glasbe nasploh, ki izkazuje vse bistvo nravnosti, duhovnosti in naravnosti skladatelja iz Leipziga. Glasbenik, ki poučuje na florentinskem konservatoriju Cherubini, zavodu AFAM v Sieni in glasbeni šoli Le 7 note v Arezzu, ki jo je sam ustanovil, je nato zelo sugestivno in s svojsko tehniko podal razne etape življenjske parabole človeka, od malih nog do mladostnih skokov in razponov, vse do razmišljujočih in dramatičnih korakov zrelosti. Dragoceni inštrument, ki ga je izdelal leta 1750 mojster Mantegazza iz Milana (Bachov sodobnik), je do konca izrabil z izvenprogramskim fragmentom dela **Terra Acqua** svetovno znanega čelista in sodobnega skladatelja Giovannija Sollimme; tudi to je navdušilo poslušalce.

Občutljiva gospa Gabriella je ob sklepu ovenčala z lovoriko (kraj, kjer je grad, se je v srednjem veku imenoval Borgolauro) tako glasbenike kot predsednico društva Arte e Musica **Elgo Pisapia**. Posrečena kulturna dogodka sta se nadaljevala v lepih kletnih prostorih ob prijetnem kramljanju, prigrizku in istrski malvaziji, ki sta ju ponudila gostoljubna lastnika. Kdor bi želel več informacij o samem programu in prireditvi, naj si ogleda spletno stran *associazionearteemusica. it*, glede obiska Miljskega gradu pa se lahko piše na naslov Castello di Muggia, Calle dei Lauri 7, 34015 Milje, tel. 040 272772.

Davorin Devetak

Razgled iz miljskega gradu

Koncert - Note poznega poletja

Poletno druženje v Idrski dolini

Note poznega poletja je bil naslov koncertu, ki je na zadnjo avgustovsko soboto razveselil ljubitelje dobre zborovske glasbe v Idrski dolini. Gost je bil tokrat komorni zbor Ipavska, ki že dvajset let združuje pevce iz celotne Vipavske doline in je, na kar kažejo tudi številni uspehi doma in v tujini, eden izmed najboljših slovenskih zborov. Pevci iz Vipavske, pa tudi iz Solkana, že nekaj let zahajajo v Idrsko dolino in Benečijo, si ogledujejo tamkajšnje naravne in kulturne znamenitosti ter se po prelepih zelenih pobočjih potepajo tudi s kolesi. Ravno zahvaljujoč se našemu Novemu glasu (povemo naj, da jih je večina naročenih na naš tednik), pa jim je uspelo vzpostaviti tesne prijateljske stike z nekaterimi prosvetnimi delavci v Idrski dolini. To prijateljstvo je botrovalo tudi sobotnemu obisku in koncertu. Člani zbora Ipavska so se z majhnim avtobusom že zjutraj zapeljali v Špeter, kjer so si ogledali multimedialni muzej SMO, nato so pohiteli na Idrijo, kjer so se v enem izmed najlepših tolmunov osvežili in si nato ogledali cerkev z lesenim, pozlačenim oltarjem v Britofu. Popoldan je bila na vrsti peta maša na Stari Gori, ob koncu katere so zbranim zapeli še nekaj pesmi pod mogočnim kostanjem pred svetiščem. Zvečer je bil v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Prapotnem na vrsti koncert. Zbor je, čeprav v okrnjeni sestavi, saj so bili nekateri člani še na počitnicah, prisotnim zapel nekaj nabožnih pesmi svetovno priznanih avtorjev v latinščini, nemščini in slovenščini, sledil pa je venček narodnih, med katerimi je najbolj izstopala rezijanska *Ta na Solbici*, v priredbi Sama Vovka. Odlična izvedba in vrhunsko petje sta navdušila žal maloštevilno občinstvo. Gostitelj, pater Andrea Cereser, je poudaril, da tako kakovostnega petja menda v cerkvah Idrske doline še ni bilo slišati. V imenu občine Prapotno, ki je bila pokroviteljica koncerta, je prisotne pozdravila odbornica za kulturo Francesca Macorig, pri organizaciji pa je domačemu društvu Val Judrio – Idrska dolina priskočilo na pomoč še KD Ivan Trinko.

Sobotni koncert je bil nekak konec bogatega avgustovskega druženja v Idrski dolini, saj so se v tem mesecu v številnih vaseh vrstili razni cerkveni prazniki, v vasi Seuce (Cladrecis) je ob prazniku patrona v domači cerkvi zapel zbor staršev in učiteljev Waldorfske šole v Ljubljani.

SP

Poletna scena v Novi Gorici

Predstava Realisti je priklicala množico gledalcev

Mestna občina Nova Gorica že vrsto let skrbi za dobro počitniško počutje tistih občanov, ki preživljajo poletje doma, v mestu. Kot pravi sam novogoriški župan, dr. Klemen Miklavič, na mestni občini oblikujejo prijetno okolje z namenom, da bi mladi ostali v mestu in se vanj vračali. Dogajanje v mestu vidijo tudi kot priložnost za vključitev širšega kroga akterjev, ki sooblikujejo ta prostor in dogodke. Prav zaradi tega je tudi letos zaživela med 21. junijem in 31. avgustom *Poletna scena*, ki je ponudila na dveh prizoriščih na prostem, na Ploščadi Silvana Furlana za mestno občino in na Bevkovem trgu, številne glasbene, gledališke, plesne, potopisne in filmske dogodke z domačimi in tujimi avtorji. Pri oblikovanju poletnega programa je Mestna občina Nova Gorica, ki v sodelovanju z Gorico kandidira za naziv Evropske prestolnice kulture leta 2025, povabila k sodelovanju še KUD Krea in Agencijo GIG. Na Ploščadi Silvana Furlana so se v sklopu *Poletne scene* vrstili slovenski filmi, pa tudi taki z mednarodnih filmskih platen. Letni kino Silvana Furlana je tudi tokrat potekal pod vodstvom Mateje Zorn. Na vse dogodke je bil prost vstop.

Na Bevkovem trgu se je tako v petek, 30. avgusta 2019, zbrala velika množica gledalcev – upamo, da bodo kateri izmed njih postali tudi abonenti gledališča! -, da bi si ogledala predstavo *Realisti*, s podnaslovom *Kabaret za pet igralcev, pijanca in občinstvo*, Jureta Karasa v izvedbi domačega ansambla Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. S svojo odlično, do potankosti izpiljeno igro s hitrim tempom, v izvrstni režiji Tijane Zinajić so mlajši igralci Peter Harl, Jure Kopušar, Matija Rupel, Urška Taufer in Žiga Udir tudi tokrat popolnoma osvojili gledalce, ki jih je uvodoma pozdravil novogoriški župan dr. Klemen Miklavič. Predstava je krst doživela na malem odru SNG Nova Gorica 22. in 23. februarja 2018 in je že takoj pritegnila pozornost s svojim nabritim, a tudi zelo kritičnim humorjem. Ta imenitna, dovršena uprizoritev je sestavljena iz prizorov - skečev, vzetih iz našega vsakdanjega življenja, polnih duhovitosti in satirične osti ter ostre družbene kritike na račun človeških slabosti in našega kaotičnega sveta, v katerem ne znamo več vzpostavljati medčloveških odnosov.

/ str. 13

IK

Novo v Sloveniji in njeni politiki

Premier Marjan Šarec bo obiskal Rusijo, nova veleposlanica ZDA v Sloveniji!

V Sloveniji so ljudje in tudi politika z občudovanjem, voščili, pozdravi, priznanji in na druge načine počastili Borisa Pahorja za njegov 106-letni rojstni dan. Priznanja njemu, legendarni osebnosti, so pomenila tudi nov prikaz strnjenosti našega naroda in države v zadevah, ko je to potrebno in koristno. Med mislimi, ki jih je slavljenec izrekel ob proslavljanju svojega jubileja v Ljubljani, poudarjam naslednjo: "Imamo domovino, a je ne ljubimo. Če ne bomo ohranili slovenskega jezika, ga ponotranjili v sebi, in ohranili svoje istovetnosti, ne bomo dolgo obstali".

V politiki pa se nadaljujejo tudi težnje in procesi, ki niso v korist našega naroda in države. Mediji, ki delujejo pod okriljem sedanje oblasti, nadaljujejo kampanjo, pravzaprav gonjo, zoper predsednika ZDA Ronalda Trumpa in njegovo soprogo Melanio Trump, našo rojakinjo. Hkrati pa skoraj negodujejo, ker iz Amerike ne pride nobeno vabilo za obisk kakšnega slovenskega predstavnika. Premier Marjan Šarec se bo 10. in 11. septembra z delegacijo ministrov in poslovnežev mudil na uradnem obisku v Moskvi kot gost ruskega premiera Dmitrija Medvedjeva. Torej našega predsednika vlade ne bo v Washingtonu. V zadnjih osmih letih noben slovenski politik ni stopil čez prag Bele hiše. Tudi pretekla tri leta, ko ZDA predseduje Donald Trump in so tik ob njem žena Melania, sin Barron, ter tast in tašča, Viktor in Amalija Knavs, so njihova vrata ostala tesno zaprta za slovenske obiskovalce. Nekdanji slovenski veleposlanik v ZDA Roman Kirn takole razmišlja: "Medržavni obiski niso stvar sentimentalnosti, ampak predvsem posla. Ameriški predsednik mora vsak svoj obisk v tujini upravičiti z gospodarskimi ali političnimi interesi svoje države. Amerika nekaj pričakuje od nas, tako kot Slovenija od Američanov. Za zdaj jim nimamo kaj ponuditi. Slovenija ima težave z izpolnjevanjem zavez v okviru Nata, za kar so Američani zelo občutljivi. Ne smemo jih zavajati. ZDA so tudi zelo občutljive za pretirane povezave z Rusijo, ki so celo presegle meje dobrega okusa. Karl Erjavec je bil zunanji minister kar šest let, vodil pa je preveč prorusko in premalo uravnoteženo zunanjo politiko, njegov predpostavljeni, premier Miro Cerar, pa tega ni preprečil.

V prejšnjih dneh je novo službo že nastopila nova veleposlanica ZDA v Sloveniji. To je gospa Lynda Gave Cleveland. Domnevno je izbranka ameriške prve dame in naše rojakinje Melanie Trump. Večkrat je dejala, "kako je navdušena, da se končno nahaja na sončni strani Alp, zato da bo lahko sodelovala pri krepitvi odnosov in sodelovanja med ZDA in Slovenijo".

Melania Trump

V domači politiki pa je premier Marjan Šarec doživel prvo večjo afero, ki pa jo je kot premeten politik poskušal spremeniti v svoj prid. Njegov najožji sodelavec in prijatelj Brane Kralj, generalni sekretar vladajoče Liste Marjana Šarca, je poskušal na brutalen in nezakonit način izsiliti zaposlitev Igorja Šoltesa, ki na volitvah za evropskega poslanca ni uspel in je zaradi tega ostal brez dela. Omenjeni Brane Kralj je telefoniral na zavod Uradni list in od predsednice nadzornega sveta zavoda zahteval, da kot direktorja Uradnega lista zaposli Igorja Šoltesa, ki je znan tudi kot vnuk Edvarda Kardelja. Zaposlitev je zahteval kar v imenu države in dejal, "da ona ve, kdo je on, Brane Kralj, in kakšna je njegova moč". Gospa Irena Prijović je Kraljevo zahtevo odločno zavrnila in primer prijavila nadrejenima organoma, Slovenskemu državnemu holdingu in Komisiji za preprečevanje korupcije. Primer domnevno obravnavajo tudi kriminalisti. Premier Marjan Šarec je Braneta Kralja odstavil s položaja generalnega sekretarja Liste Marjana Šarca, ga zelo pohvalil, a obenem zatrdil, da je z njegovo odstavitvijo večinska vladna stranka "pometla pred lastnim pragom, kar naj bi bilo vzor za vso državo". Marjan Šarec zagotovo ostaja v marsičem zagonetna in skrivnostna osebnost, ki ostaja neznanka glede svojih naslednjih namenov v slovenski državi in politiki. Koga v državi predstavlja in kdo v resnici upravlja Slovenijo in ji vlada, se sprašujejo mnogi. Pomenljivo je, da ni nobenega odziva na prepričanje dosedanje slovenske komisarke v evropski komisiji, Violete Bulc, ki je dejala, "da Slovenija še vedno ne ve, kaj sploh hoče". Nekateri spremljevalci političnih razmer v Sloveniji pravijo, "če to zatrjuje ona, ki je bila ministrica Cerarjeve vlade, je v vodstvu njegove stranke in sodi v tabor, kjer je tudi stranka premiera Marjana Šarca, potem bo že res, kar pravi. Širi se prepričanje, da Slovenijo vodijo in o njej odločajo ne Marjan Šarec in njegovi, pač pa t. i. elite, sestavljene iz bogatih in vplivnih posameznikov".

(Ena izmed teorij o elitah zatrjuje, da le-te sestavljajo izbranci, odličniki, najuglednejši, najbolj cenjeni posamezniki, ki izstopajo po družbenem položaju in pomembnosti, tudi po svojem kakovostnem delu, op. a.)

Znova je presenetila publicistka Maja Sunčič s komentarjem, objavljenim v tedenskem magazinu Reporter, namenjenem Slovencem, ki letujejo na Hrvaškem. Po njenem "Slovenci sploh ne potrebujemo hrvaškega turizma in bi lahko Hrvaško turistično povsem zaobšli. Hrvaška pa zelo potrebuje slovenske turiste in predvsem njihov denar. Gre za kolektivno blaznost Slovencev, nad katero bi se morali zamisliti vsi, ki letujejo na Hrvaškem".

Pa še podatek, ki bi nas moral zaskrbeti in vzdramiti našo vest. Pisateljica in publicistka Milena Miklavčič je v tedenskem magazinu Reporter sporočila, "da se je v vrtincu revščine znašlo že skoraj 700 tisoč Slovencev". Žal premier Marjan Šarec in njegovi o revščini v Sloveniji ne govorijo ali zelo neradi govorijo.

Marijan Drobež

Spomini na žalostne, trpke čase

23. avgust, prelomni mejnik največje tragedije v človeški zgodovini

Leta 2009 je bila v evropskem parlamentu v obliki priporočila sprejeta *Resolucija o evropski zavesti in totalitarizmu* z namenom, da se počastijo žrtve in obsodijo storilci totalitarnih režimov in s tem položijo temelji za spravo, ki bi temeljili na resnici in spominu. Resolucijo so sprejeli skoraj vsi poslanci parlamenta, vključno s slovenskimi, z izjemo manjše skupine levičarjev. Resolucija je pozvala k razglasitvi 23. avgusta za vseevropski dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov. To je datum, ko sta Ribbentrop in Molotov v Moskvi l. 1939 sklenila pakt o nenapadanju ter si v njegovi tajni klavzuli razdelila del srednje, vzhodne in severne Evrope, ki sta jo v naslednjih dveh letih ob medsebojni logistični in drugačni podpori tudi zasedla in s tem zanetila drugo svetovno vojno. Vendar Hitlerju to ni bilo dovolj in je 22. junija 1941 zahrbtno napadel Sovjetsko zvezo, brez vojne napovedi, na kar se je tudi Stalin pridružil zaveznikom v boju proti tretjemu rajhu. Resolucija namreč poudarja, da Evropa ne bo spravljena in združena, če ne bo zmožna oblikovati enotnega pogleda na svojo zgodovino, če ne bo priznala in obsodila nacizma ter fašističnih in komunističnih zločinov kot skupne zapuščine in ne bo izvedla poštenih in poglobljenih razprav o njihovih zločinih v prejšnjem stoletju. Slovenska tranzicijska levica, ki je bila leta 2009 na oblasti, je bila proti potrditvi resolucije in jo je

DZ sprejel samo v vednost. V spremni besedi k *Črni knjigi komunizma* (Založba Družina, Ljubljana 2014) se ugledni francoski zgodovinar Alain Besancon sprašuje, kako je mogoče, da je bil Stalinov sovjetski komunizem, z vsemi izvoženimi različicami in z vsemi zločinskimi dejanji, v zadnjih letih po razpadu Sovjetske zveze skoraj že pozabljen (in nekaznovan, prip. p.), medtem ko je spomin na grozote nacizma še kako živ že več kot pol stoletja po zlomu Hitlerjeve Nemčije. Končno je ob 25 milijonih žrtev, ki jih zgodovina pripisuje nemškemu nacizmu, 93 milijonov žrtev komunizma dobesedno zastrašujoča številka (Kitajska 65 milijonov, ZSSR 20, Vietnam, Severna Koreja in Kambodža 5 milijonov itn). Tudi mednarodna javnost prišteva komunistične voditelje med največje množične zločince v zgodovini človeštva. Nemški časopis Bild je npr. sestavil seznam dvajsetih največjih množičnih morilcev 20. stoletja (Mao Ce Tung, Stalin, Lenin, Pol Pot idr.), med katerimi je tudi Tito na častnem desetem mestu z enim milijonom žrtev (gl. knjigo Cirila Mraka *Gre za Slovenijo*, samozaložba, Ljubljana, 2018). Vendar pravi Besancon v svoji knjigi *Zlo stoletja*, "da ni ga zakona, ki bi kaznoval zagovor komunizma ali zanikanje njegovih zločinov", kot to velja za nacistične zločine, pa čeprav sta bila oba zločinska sistema najbolj podobna ravno v tem, "da sta si dodelila pravico in dolžnost ubijati, kar sta izvajala s podobnimi metodami in v do tedaj nepoznanih razsežnostih". Zgodovinarka Tamara Griesser Pečar pa nas opozarja (Družina, Slovenski čas, št. 83, III/2017), "da o podobnostih totalitarnih sistemov, ki izvirajo iz socialističnih korenin oz. so izšli iz socialističnih gibanj (komunizem, fašizem, nacizem), govorijo tudi njihove številne skupne značilnosti kot npr.: ideologija, enostrankarski sistem, enotnost oblasti, močna policija, tajna policija, tajni predpisi, koncentracijska taborišča, ni svobodnih volitev, nasilje, kult osebnosti, indoktrinacija (od zibelke do smrti, prip. p.) in množične kršitve človekovih pravic". Eden od odgovorov na Besanconovo vprašanje je trditev, da se je Stalin, potem ko je dve leti prek skrivne klavzule pakta Ribbentrop-Molotov skupaj a Hitlerjem razkosal in zasedel velik del srednje, vzhodne in severne Evrope, prestopil na zavezniško stran in se na koncu vojne znašel med zmagovalci, ki jih pa nima kdo kaznovati. Med razloge za blagohoten odnos do komunizma se navaja tudi trditev, da javnost na Zahodu ni bila seznanjena z razmerami v Sovjetski zvezi in v njenih kasnejših satelitskih državah ter v boljševikih tako ni videla kakih krvoločnežev. Vendar opozarja p. Branko Cestnik (spletna stran Časnik.si), "da je mnogo zahodnih izobražencev, kot npr. Sartre, vedelo za komunistične zločine, a so bili tiho". Pa da je veliko študentarije in izobražencev "zapadlo modi protikomunističnega trobentanja ter so močno mižali nad bedo komunizma". In končno so "marksistična levičarska politična in kulturna združenja Zahodne Evrope dobivala finančne injekcije iz Moskve". Tako je bilo preveč vpletenih in bi "odločna in dosledna obsodba komunizma povzročila potres ..., kar je kot mana z neba padlo v naročje tudi domačim slovenskim komunistom". Cestnik svoj zapis končuje z naslednjimi besedami: "Dovolite mi razkošje, da me tokrat ne bo med vami, dragi borci za pravičen družbeni red". Dr. Milko Mikola pa je v neki polemiki s prof. dr. Rudijem Rizmanom priznal, da se je jugoslovansko vodstvo leta 1948 res uprlo sovjetskemu imperiju, vendar ne zaradi zavračanja totalitarnega režima, ampak zato, ker si je Stalin hotel podrediti tudi Jugoslavijo in je pozval jugoslovanske komuniste k odstavitvi njihovega vodstva. Kajti jugoslovanske oblasti so ravno v obdobju 1948-1950 najbolj zaostrile svojo stalinistično represijo (jugoslovanski gulagi, železna zavesa na zahodni meji, nacionalizacije idr.). Dr. Vasko Simoniti pa je zapisal (Demokracija, 27. 8. 2015), "da pri nas do sprejetja resolucije ni moglo priti in tudi ne bo prišlo, ker bi spoznanje o tem, kakšna je bila druga polovica 20. stoletja, pomenilo hkrati priznanje, da so med mnogimi, ki so med nami, tu in zdaj, tudi nekdanji aktivni soustvarjalci totalitarnega in avtoritarnega zla". S sprejetjem resolucije bi se morali javno soočiti sami s seboj, če tega že ne morejo storiti na zasebni ravni". Vse to naj bo v trajen opomin sedanjim in prihodnjim rodovom, kam lahko pripelje totalitarni sistem tudi narode, ki so dali človeštvu velike duhovne stvaritve.

Milan Gregorič

Z 12. strani

Predstava Realisti ...

Nič čudnega ni, če je predstava prejela vrsto nagrad na raznih festivalih: zlatega leva za najboljšo predstavo po izboru občinstva na 19. Mednarodnem festivalu komornega gledališča v Umagu na Hrvaškem 2018; občinstvo jo je izbralo kot žlahtno komedijo na 28. festivalu Dnevi komedije v Celju 2019; na istem festivalu ji je isti naziv dodelila strokovna žirija; takrat je bila tudi režiserka Tijana Zinajić proglašena za žlahtno režiserko; na 43. Dnevih satire Fadila Hadžića v Zagrebu 2019 je prejela veliko nagrado Večernega lista za najboljšo predstavo v celoti. Skratka, čudovita predstava, ki je krasno požlahtnila petkov večer v mestu.

Po predstavi sta bila udeležencem na voljo še Maja B, DJ cocktail night in koncert z Avtomobili & Goriškim pihalnim orkestrom.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (50)

V Ščednem v Števerjanu stanuje prijazna gospa, mama in nona, Rozana Komjanc, ki me je povabila na svoj dom, čudovito hišo, utopljeno v briško zelenje. Vabilo sem nemudoma sprejela, saj mi je gospa obljubila, da mi bo posredovala recept odlične sirkove mineštre, ki se ga je naučila od svoje mame. Rozana mi ni dala samo recepta, celo mineštro sem odnesla s seboj!

Gospa se je rodila v kmečki družini na Valerišču. Doma so sadili koruzo, pšenico, breskve, imeli so kokoši, krave, v gozdu ob domačiji tudi kostanje in jurčke. Tudi vinograde so imeli - nekaj vina so pridelovali za domačo uporabo, vinarjem na Plešivo pa so prodajali mošt. Koruzo in pšenico so vozili v mlin v *"Kujaduc na Prevalo"*, zrna so prodajali tudi peku v Ločnik - *"en žakelj moke so dali nam za zimo, razliko so nam izplačali in tako smo imeli muku za puljentu"*. Iz svežega, *"mlečnega sirka"* so delali mineštro, pšenična moka pa je bila za kruh. Mlečno koruzo so pobirali lahko že julija in jedli, dokler ni postala pretrda: *"enkrat se je jedlo sproti"*, saj so gospodinje mineštre pripravljale s sezonsko zelenjavo, ki je rasla na domačih vrtovih in njivah. Zalivali niso, saj vode na domačiji ni bilo, za pranje in kuhanje so hodili po vodo k majhnemu izviru - po dva vrča so nosili, pritrjena na ramo. Pri delu na poljih so se posluževali vozov na volovsko vprego, prvi traktor so na kmetiji družine gospe Rozane kupili na polovici šestdesetih let prejšnjega stoletja. Pri večjih kmečkih opravilih so priskočili na pomoč sosedje: koruzo so luščili zvečer med pripovedovanjem zgodb in petjem - *"bila je veseljica"*, nekaj so je vezali v kite, drugo pa so sušili na mrežah, pritrjenih na lesene drogove in prekritih s strehico, s storžev so drobno zrnje odstranjevali, *"mrveli"*, s pomočjo naprave, ki so jo poganjali ročno.

Rozana Komjanc

Gospa Rozana se je poročila v Ščedno, kjer se je mož ukvarjal s kmetijstvom, sama pa je dobila službo v trgovini v Raštelu, kjer je delala do upokojitve. Med pogovorom o sirkovi mineštri se je Rozani porodil marsikateri spomin na svojo mamo Slavico, ki je bila iznajdljiva in pridna; kljub revščini in težkemu življenju je znala svoje otroke presenetiti in jih razveseliti. Njej, sestrama in bratu je ob mineštri rada ponudila dober štrudelj, saj *"japk pr nas ni manjkalo in zmirej smo dobili presenečenje iz niča"*. Bila je odlična šivilja, tako da je otrokom iz starega blaga šivala srajčke in oblekice: delala je ponoči in otroke zjutraj razveselila z darilom, kasneje je celo vnukoma, sinovoma gospe Rozane, iz starega, modrega krila sešila srajčki. Na "placu" v Gorici je prodajala nekaj domačega pridelka – *"samo malenkost, za se preživljat"*. Tudi hčerki sta ji že kot mladi deklici pomagali, tako da sta hodili k sosednjim kmetom nabirat breskve; življenje doma pa je postalo lažje še posebno po letu 1970, ko sta našli službo in tako pomagali staršem, tedaj so lahko kupili nov štedilnik in televizijo.

Gospa mi je med pogovorom o pridelovanju koruze povedala, da so nekoč kmetje s koruznim ličjem polnili blazine, pri tem pa ji je na misel prišel zelo prisrčen in dragocen spomin: ob njeni poroki ji je stric podaril otroško posteljico z blazino; ko pa je Rozana izvedela, da pričakuje dvojčka, je mama Slavica nekje našla staro posteljico, jo popravila, tako da je bila čim bolj podobna drugi, in sešila blazino, ki jo je napolnila s travo - vsak sinček je tako imel svojo posteljo!

Gospa Rozana za svoja sinova in ostale domače danes rada skuha sirkovo mineštro še posebno ob trgatvi, a vsi doma jo radi jedo kadarkoli. Zaupala mi je, da jih z mineštro vedno razveseli, tako da jo poljubljajo in objemajo, sama pa se ob kuhanju spomni na svojo ljubljeno mamo.

SIRKOVA MINEŠTRA

Sestavine (za 5 litrov mineštre):

400 g mlečne koruze v zrnju, 2 kg krompirja, 3 korenčki, 2 rdeča paradižnika, 300 g svežega fižola, šopek peteršilja, steblo zelene z malo lističi, 1 čebula, kos pršuta, ščepec soli, 2 čajni žlički začimb, 2,5 litra vode.

Priprava:

V lonec na pritisk (ekonomski lonec) damo oprano zrnje koruze, olupljen in na koščke zrezan krompir, korenje, olupljena in zrezana paradižnika, fižol, "ljip punj" peteršilja, sesekljano steblo zelene, na drobno zrezano čebulo, pršut (nekoč so uporabljali prašičjo kost, ki je dala mineštri okus) in zalijemo z vodo. V preteklosti so morale gospodinje mineštro na "špargertu" kuhati dobrih pet ur, danes je v loncu na pritisk dovolj 25 minut. Po želji in okusu lahko pustimo zelenjavo v kosih ali pa jo malo stlačimo, da se mineštra zgosti. Sirkovo mineštro so nekoč ponoči shranjevali ob odprtem oknu, da je bila na hladnem, in jo jedli tudi tri dni zaporedoma, servirali pa so jo mlačno. Bog žegnaj!

ŽABNICE Pevski teden v organizaciji SCGV Emil Komel Gorica

Zborovsko petje je zazvenelo v koči sv. Jožefa

Istočasno, ko se je Mešani mladinski pevski zbor vračal iz Arezza, v nedeljo, 25. avgusta, s tremi osvojenimi nagradami na mednarodnem tekmovanju, so se pevke in pevci Mladinskega zbora Emil Komel veselo odpravljali v kočo sv. Jožefa v Žabnicah na pevski teden v organizaciji Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel.

Glavna mentorja sta bila zborovodja Mateja Černic in Mirko Ferlan, Martina Gereon in Marja Feinig pa sta vodili druge glasbene delavnice, ki so potekale od nedelje do četrtka.

Delavnic in aktivnosti, ki so se vsakodnevno vrstile, je bilo veliko. Osredotočene so bile seveda na skupinsko petje, kjer je zbor prebiral nove skladbe, najprej po sekcijah s pomočjo korepetiterjev in nato na skupnih vajah. Na pevsko vajo je prišla tudi strokovnjakinja za vokalno tehniko Nina Kompare Volasko.

V popoldanskih urah pa je bil čas še za različne aktivnosti: glasbene delavnice, poučne sprehode v naravo in igre v naravi. Po večerji so bile na vrsti družabne igre, ki so utrjevale medsebojne odnose in prijateljstva. Zadnji večer je nočno tišino gozda prebil glas otrok, ki so veselo peli ob spremljavi kitar okoli skavtskega ognja.

Mladinski pevski zbor, v katerem so člani stari od 11 do 14 let, je del zborovske piramide Centra Komel. Otroci, ki so sodelovali na pevskem tednu, so pokazali veliko delavnosti, marljivosti, ljubezni do petja in glasbe. Izkušnjo pa sta še obogatili tkanje medsebojnih odnosov in prijateljsko vzdušje med prisotnimi.

Vaje zborov Centra Komel, h katerim je še možna prijava, se bodo ponovno začele v septembru. Zainteresirani lahko za več informacij kontaktirajo tajništvo na telefonski številki 0481/532163.

BK

Na Fakulteti za humanistične študije v Kopru

Drugi prijavni rok

Če je kdo še neodločen glede prihodnjega študija, ponujajo številne fakultete v Sloveniji možnost vpisa tudi v tretjem prijavnem roku, 25. in 26. septembra. Med temi je tudi Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem v Kopru, ki razpisuje prosta vpisna mesta za vse študijske programe, in sicer Italijanistiko, Slovenistiko, Komuniciranje in mediji, Medkulturno jezikovno posredovanje, Geografijo, Zgodovino in Arheologijo.

Poseben poudarek gre možnosti študija na pedagoški smeri. Iz zamejskih medijev je namreč razbrati, da je na nižjih srednjih šolah v Italiji s slovenskim učnim jezikom čutiti pomanjkanje profesorjev, predvsem za slovenščino, zgodovino in zemljepis, a tudi za italijanščino ter druge predmete. Diplomanti fakultete so široko razgledani in izobraženi humanisti in družboslovci, kar jim omogoča široke zaposlitvene možnosti na področju izobraževanja, svetovanja, analiz in mednarodnega sodelovanja. Zaposlijo se lahko v šolstvu, medijih, založništvu, muzejih ali arhivih ter delujejo kot analitiki, načrtovalci, kartografi ali strokovni sodelavci v zasebnih in javnih podjetjih, državni upravi, prevajalskih agencijah, mednarodnih ustanovah in drugih organizacijah.

Kdor je zainteresiran za študij teh predmetov, za dodatne informacije lahko piše na info@fhs.upr.si ali pa obiščejo spletno stran www.fhs.upr.si.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (257)

100 dni teka - 2019 (2)

Saška 46 let: shujšala je 5 kg, tekla je 100 dni, vsak dan 20 minut.

"Hvala za to 'brco v rit' in motivacijo, ki jo širite me ljudmi. Jaz še vedno tečem, čeprav ne objavljam. Škoda se mi zdi, da bi v tako lepih dneh, ki so še pred nami, to opustila. Na jesen, zimo pa se bom verjetno počasi umirila in potem spet začela v letu 2020. Se že veselim.

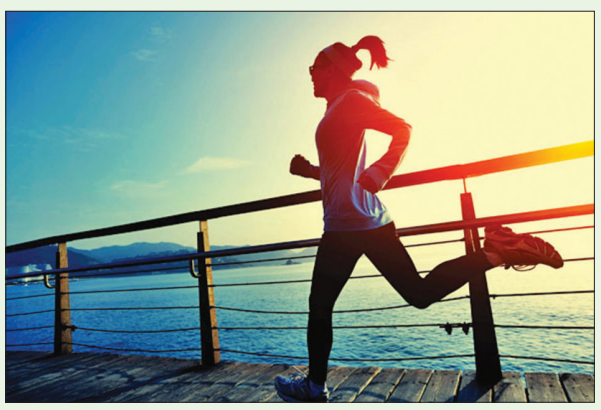

Sicer sem tekla prvič, tek je zame nekaj novega, nikoli nisem tekla in nikoli nisem bila športnica, tudi telovadba me ni nikoli navduševala, zato je bil zame to zelo velik izziv. Včasih sem katerega izmed tekačev opazila, pa sem si vedno mislila, kako lahko ti ljudje tečejo, kako je to 'brez veze', jaz tega ne bi zmogla, to je tako monotono, nima nobenega smisla, tek je bil zame samo en velik napor. No, pa sem tudi sama 'dala to skozi'. Prvi teden je bila zelo velika kriza, vse je tako bolelo ... Potem je bila še kriza prvi mesec, potem pa je nekako šlo, nazadnje pa je to nekaj samoumevnega, vsakdanjega in me navdušuje in zdaj rada tečem".

Kar smo v teh 100 dneh naredili, ni samo to, da smo tekli 100 dni. Najpomembnejše je dejstvo, da smo dali zgled svojim družinskim članom, sosedom, otrokom, prijateljem, vsem, ki so nas opazovali in spremljali. Z zgledom, da smo vsak dan tekli, tudi v dežju, mrazu in burji, smo poslali jasno sporočilo, ki se glasi: "Zdravje je eno, vredno ga je krepiti. Zdravje ni samo po sebi dano, potrebno ga je gojiti kot ljubezen".

In prav to je sporočilo 100 dni teka: imejmo se radi, imejmo radi svoja telesa. Vzemimo si čas zase, kljub vsemu, 20 minut ni veliko, pa vendar je. To je najlepši zgled, ki ga dajemo našim otrokom, in velja več kot 1000 besed! Saj veste, spomnite se, kako se začne otrok učiti?... S posnemanjem! Iščimo zdravje!

/ konec

www.saeka.si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednica** Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **zadruga.gm@gmail.com**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: CCRTIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 – e-mail gorica@noviglas.eu
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.
Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks
To številko smo poslali v tisk v torek, 3. septembra 2019, ob 13. uri

Nekaj najlepšega, a tudi sila neprijetnega

Nevihta v gorah (1)

Nevihta v gorah je nekaj najlepšega. Predvsem če imaš srečo, da se zatečeš nekam na varno in suho ter skozi okno, ob čaju, opazuješ, kako strele udarjajo v skale in kako se oblaki lovijo prek vrhov. Pokrajina izginja v meglicah, dež udarja po šipah, divjemu vetru se klanjajo smreke v vsej svoji veličini. Tedaj je najlepše, če si na toplem in diši po preperelem lesu, če nekje prasketa ogenj in vabijo vonjave s štedilnika.

Nevihta v gorah pa zna biti tudi sila neprijetna. Če se pojavi nepričakovano, ko si sredi grebena in ni nikjer nobenega zavetja, strele pa kot za stavo švigajo vse naokoli. Od dežja si premočen do kosti, voda se nabira v gojzarjih, mraz pa že počasi leze pod bundo. Tedaj je vsaka pot v dolino predolga in vsako zavetje predaleč. Ko si pa že moker do kosti, ti postane vseeno in gaziš po vodi in blatu, medtem ko razmišljaš o topli prhi in suhi obleki.

Tako nekako je bilo z menoj, ko sem se nekega prijetno vročega avgustovskega dne napotila na avstrijski Poludnik, Poludnig v nemščini, a se je izlet že nesrečno začel. Čeprav sem startala zgodaj, me je po telefonu kontaktiral prijatelj z novimi predlogi za neko prireditev. Nekoliko razvnet klepet se je razvil v diskusijo, signal je bil slab kot vedno v gorah, zato se je zveza neštetokrat prekinila in neštetokrat sva oba spet zavrtela telefonsko številko. Skratka, ko sem parkirala in si oprtala nahrbtnik na rame, je bilo že nekaj minut čez poldne. Izkušen in pameten planinec se ob taki uri zagotovo ne odpravlja na dvatisočak, no skoraj dvatisočak, kajti Poludnik meri v višino ravno 1999 metrov. Ker so mi to poletje prosti dnevi šteti, pa se nisem hotela odreči izletu, vzela sem pot pod noge, v upanju, da bo vreme vzdržalo. Pot na Poludnik ni dolga, dostop lahek, spodaj, približno uro pod vrhom, pa je planina.

In podala sem se po krasnih grebenih med cvetje in skale, med vrtoglave razglede, v katere so ujete

sanje. Hodila sem kar se da hitro, premagovala vzpone in se zaskrbljeno ozirala proti zahodu, kjer so se nad prekrasnimi vrhovi Lienških Dolomitov že zbirali oblaki.

V gorah se vreme hitro spreminja. Nekje daleč na obzorju se rodi oblak, pa je vse bolj črn in težak, dokler se počasi ne utrgajo prve kaplje, težke in debele kot svinec, da se odbivajo od skal. Sprva počasi, nato vse hitreje, dokler ne zagrmi in dokler niso strele vsepovsod. Gore bučijo, rjovijo v viharju, ki moči do kosti in čez. Dež v gorah je neizprosen, neusmiljen, krut. In gore so v tem divjem objemu prelestne, krasne, mogočne.

Vrh Poludnika je pred mano, občutek imam, da bi se ga lahko dotaknila z rokami. Ampak za mano grmi in treska kot za stavo. Kaplje so težke, mrzli curki mi neprizanesljivo lezejo za vrat. Ulije se in razumem, da je za vrh vendarle prepozno. Nekaj metrov je še do tja, a nima smisla nadaljevati. Obrnem se in že hitim v dolino, medtem ko se v čevljih že nabira voda in me mrazi zaradi ledenega vetra.

Na poti srečujem ljudi, hitijo pred mano in za mano proti dolini. Ni zaradi dežja, vsi se bojimo strel, ki švigajo vsepovsod. Vemo, da bomo varni samo, ko bomo daleč od skalnatih grebenov. Pomislim na planino nedaleč spodaj in upam, da bodo katerakoli vrata odprta. Nenadoma nadnaravna svetloba osvoji nebo nad mano. Udari, da mi zabobni v ušesih. Viharnik ob stezi se raztrešči na tisoč kosov. Ostanki debla ležijo vsepovsod po trati. V strahospoštovanju obmolknem in pogoltnem sline. Gore. In mi ljudje, nemočni v njihovem objemu.

V nalivu se spuščam po zadnjih travnikih, nedosežen vrh je že daleč zgoraj med oblaki. Planina je zdaj tik pred menoj, mokra hitim v zavetje in se znajdem s psičko v naročju pred vrati, kjer se že tre premočenih planincev.

“Nahrbtniki, anoraki, palice in vsa ostala oprema, naj ostane zunaj”, vsakemu posebej strogo naroča okroglolična planšarka, “ljudje in živali brž v kuhinjo”.

/ dalje

Suzi Pertot

OPČINE Draga 2019 / Nedeljska sveta maša

G. Božo Rustja: “Kdor je ponižen, ne bo ponižan”

foto dd

Tradicionalno jutranjo evharistično daritev sta v nedeljo, 1. septembra 2019, pod šotorom na dvorišču Finžgarjevega doma na Opčinah za udeležence 54. študijskih dnevov Draga 2019 darovala g. Franc Pohajač in jutranji predavatelj, mag. Božo Rustja.

Slednji je v homiliji pokomentiral nedeljsko Božjo besedo in se - tudi prek anekdot in misli velikih svetnikov - osredotočil na pojem ponižnosti. To je krepost, ki se marsikomu zdi odvratna, je dejal. In vendar tudi ljudje, ki ne hodijo v cerkev, ne marajo niti nasprotja ponižnosti, to je napuhnjenosti, arogantnosti in vzvišenosti. Kdor je *ponižEn*, ni *ponižAn*. Za človeka, ki se izogiba napuhu, pravimo, da ima pravo mero: zaveda se, kaj more in kaj zmore, pa tudi, česa ne more in česa ne zmore. Zato sv. Terezija Avilska pravi, da je ponižnost realnost, resničnost. Ponižnost je to, da se zavedaš svojih sposobnosti in meja. Krščanska ponižnost je lahko osovražena tudi zato, ker so jo v zgodovini velikokrat napačno pojmovali, predstavljali in razlagali. “Ne sili v ospredje! Bodi tiho! Skloni glavo”! Celo razne prakse ponižnosti v samostanih nimajo nič s pravo krščansko ponižnostjo. Zato so ljudje z zdravo kmečko pametjo in pobožnostjo govorili o puhli ponižnosti, o človeku, ki ni iz srca ponižen, ampak se hlini, se dela ponižnega. V naravi je ravno obratno: vsaka rastlina se bori, da bi prva prišla do sonca, do svetlobe; živali poznajo svoj teritorij, borijo se za prvo mesto... Tudi kristjan se lahko bojuje, da bi bil prvi: prizadeva naj si za prvo mesto v najplemenitejši kreposti! Kristjan lahko tekmuje, da je prvi v kreposti. Bodi prvi v ponižnosti, v skromnosti, v pomoči drugim, v ljubezni do sovražnikov, v odpovedi, v postu itd. Za svetega Antona puščavnika, ki velja za vzornika asketskega življenja, pravijo, da je težko prenašal govorice, da je kdo bolj kreposten od njega. Hotel je biti prvi v kreposti, da bi bil prvi bliže Bogu. Sveti Janez Klimak primerja prizadevanja za napredek v kreposti konjskim dirkam: meniško življenje je zanj kot konjske dirke, v katerih hoče vsakdo biti prvi. Tako naj si tudi vsak menih oz. kristjan prizadeva za kreposti. Naj bo prvi v kreposti. Obstajajo tudi “zdravil” zoper napuh: g. Božo je omenil dve “tableti”. Prva “tebleta” je se zavedati, da so naše sposobnosti Božji dar. Če bi se radi hvalili s svojimi sposobnostmi, pomeni, da moramo upoštevati, da bomo tudi strožje sojeni, če se zavedamo sposobnosti, talentov in darov, ki jih imamo. Te darove moramo torej izkoristiti in pustiti, da obrodijo obresti. Druga “tableta” pa je, da se vprašamo, kaj imajo ljudje od naših sposobnosti, darov in talentov. Radi se razkazujemo kot narcisi, a nihče nima koristi od tega, ker svojih talentov ne dajemo v službo drugim. Talente, ki jih imamo, sposobnosti, na katere smo upravičeno ponosni, naj bodo priložnost, da se vprašamo: s čim koristimo drugim? S čim koristimo družini? S čim koristimo narodni skupnosti? S čim koristimo občestvu Cerkve? S tem izpraševanjem je g. Rustja sklenil homilijo pri maši, ki jo je pod vodstvom Janka Bana spremljal cerkveni zbor.

DD

Draga 2019 / Peterlinova nagrada Jožetu Faganelu

Pred začetkom četrtega predavanja so v nedeljo na Dragi izročili 8. Peterlinovo nagrado. Vnuk Tomaž Susič in pravnukinja Urška Petaros sta pred podeljevanjem predstavila nagrado, ki so si jo zamislili v spomin na nepozabnega kulturnega in prosvetnega delavca Jožeta Peterlina ob 100. obletnici njegovega rojstva. Njeni pobudniki so člani Peterlinove družine ter ustanove in društva, ki so zaživeli po njegovi zaslugi in je v njih deloval do prezgodnje smrti. Nagrado so namenili osebi ali organizaciji, ki s prostovoljnim delom na kulturnem področju širi načela, ki jih je živel in udejanjal Jože Peterlin, ki torej glede slovenstva in demokracije ne pozna odklonov in deluje po etičnih načelih katoliške vere. Letošnji dobitnik nagrade, ki konkretno vsebuje plaketo z bronastim profilom Jožeta Peterlina ter grafiko z Repentabrom tržaškega slikarja Edija Žerjala, je vsestranski kulturni delavec Jože Faganel. Jože Faganel je svoje življenje zapisal čistosti in lepoti slovenskega jezika ter prostovoljnemu delu v korist najšibkejšim. Bil je dolgoletni lektor in profesor govora, sodeloval je na RTV Slovenija in lektorsko delo opravljal malodane v vseh poklicnih gledališčih, še največ na Tržaškem, kjer je opravil lektorsko delo v skoraj 150 igrah. S Trstom pa je povezan tudi zato, ker že dolgo let plodno sodeluje z Radijskim odrom. Nagrado sta mu izročila minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter J. Česnik in hči Jožeta Peterlina, Lučka. Jože Faganel je povedal, kako je počaščen za prejem te nagrade, in dodal, kako se bomo morali Slovenci začeti zgledovati po osebah, kot je bil prof. Peterlin, če bomo hoteli ohraniti slovenski jezik in kulturo. Če bomo imeli toliko znanja, ljubezni in energije, kakršne je izpričal Jože Peterlin in jo prenašali na prihodnje rodove, bomo slovenščino ohranili.

Nova pridobitev na Goriškem

"Verjamemo, da se zmore danes ponuditi nekaj več!"

Silvano Semolič z ženo Magdaleno (foto JMP)

Ko Silvanu Semoliču, ki je z družino pred kratkim posodobil že obstoječo trgovino z jestvinami in razširil ponudbo v sosednji stavbi pri Rdeči hiši z novo trgovsko-gostinsko ponudbo, iskreno čestitam in mu omenim, da smo v Gorici veseli vsakega novega odprtja trgovin, ko pa se po večini le zapirajo, mi zadovoljno odvrne: "Hvala, sami smo prepričani, da se tudi danes lahko ponudi nekaj več, nekaj drugačnega, po meri človeka. Za odprtje gostinskega obrata v stavbi, kjer je bila nekoč pri Rdeči hiši znana slovenska banka, smo se odločili, ker smo hoteli na tem mestu ponuditi poleg jestvin tudi sodoben bar, gostinski obrat, v katerem je razširjena ponudba delikatese, vrtnin in zelenjave, a tudi hitrih in v naši hiši pripravljenih hladnih in toplih jedi". Vsi, ki družino Silvana Semoliča poznamo, vemo, da so že dolgo let odlični trgovci, taki, ki imajo pred očmi osebo in ne kupca. Vsi zaposleni pri njih so prijazni, hitri, govorijo tako italijanski kot slovenski jezik, izbira v njihovi trgovini je bila že doslej dovolj vsestransko popolna, da je nagovarjala kupce tako iz Gorice kot iz sosednje Slovenije.

"Nekaj novega smo morali narediti, saj se vse spreminja, sami pa nočemo in tudi ne moremo se kosati z velikimi trgovskimi verigami na obeh straneh državne meje. Tudi ni bil to naš namen, ko smo se odločili, da bo v stari trgovini ostala ponudba podobna prejšnji, v bistvu trgovina, v kateri hitro in za sprejemljive cene dobiš vse, kar potrebuješ doma", je dodal Silvan, medtem ko je žena Magdalena z veseljem povedala, da bodo na novi lokaciji ponujali tudi jedi, poleg veliko delikatese, po kateri so sicer že bili poznani.

Silvano Semolič s hčerko Valentino

Anita (foto JMP)

Gospodar Silvano Semolič in sestra Liliana Semolič v "stari trgovini"

Manuela in Valentina (foto JMP)

Gospa Magdalena pove, da so se odločili za preprosto, a dobro in predvsem tako hrano, ki si jo za zmerno ceno lahko privoščijo vsi, ki gredo mimo. Prav zato imajo v novem lokalu mize in stole, kjer lahko v miru poješ, kar gospa Magdalena vsak dan svežega skuha. Nasmejana in prijazna prodajalka Anita, ki je hitra in odločna, na vprašanje, ali imajo zdaj večjo ponudbo sirov, takoj ureže rezino novega sira in mi ga da poskusiti: "Ta je odličen! Meni lahko zaupate"!

Devet zaposlenih bo torej v dveh lokalih družine Semolič v prihodnje skrbelo, da bodo lahko kupci in mimoidoči kaj dobrega pojedli, napravili nakupe, predvsem pa bodo odslej lahko spili tudi kozarec vina, piva, kavo, kot bodo tudi v prihodnje lahko povprašali po prigrizkih in odličnih sendvičih, po katerih so že leta znani.

Voščimo jim seveda veliko sreče in se iskreno veselimo njihovega navdušenja na začetku nove poti!

JUP

Z 9. STRANI Študijski dnevi na Općinah pri Trstu

Za kulturni, demokratični ...

Najprej je gost delil s prisotnimi lepe misli in spomine na Drago, kar je prav gotovo prijetno presenetilo organizatorje. Dr. Petrič se je zahvalil vsem tistim, ki so ta dogodek zasnovali, saj se dobro spominja na začetke Drage in kako je bila vseskozi neki žarek svobodne misli v tistih časih, ko je bilo v Sloveniji drugače. Tu so se soočali različni pogledi, so se negovale misli v zvezi s slovenstvom in že takrat je padla kakšna misel o svobodni državi. Draga je povezovala slovenstvo ne le geografsko, ampak je presegala tudi meje v glavah.

Sledilo je izčrpno predavanje o današnjih časih, zgodovini oz. prelomnih letnicah za Slovence in o izzivih.

Danes živimo v prelomnih časih, svet je nedvomno večpolen, z več centri moči in z različnimi dinamikami med njimi. Ne gre več za ZDA in Rusijo oz. za stabilnost (tudi če strahu), ki je vladala med dvema blokoma. Ta dinamika se spreminja in pomeni veliko večja nepredvidljivost prihodnjega dogajanja. V tem svetu so novi igralci z zelo različno identiteto in pogledi. ZDA ostajajo pomembni igralci, ki se pa umikajo v krog svojih lastnih interesov. Amerika v bistvu zapušča vlogo svetovnega policaja in postaja v veliki meri zopet izolacionistična, kar pomeni, da bomo Evropejci v prihodnosti morali bolj skrbeti sami zase in za lastno varnost. Rusija se vrača na mednarodno prizorišče in ne pozabimo, da je v svoji biti evropska država, vedno posebna in drugačna, a tudi vedno del evropskega dogajanja. Na obzorju pa je nov gigant, in sicer Kitajska, ki je v biti drugačna. Tam ni bilo nikoli govora o človekovih pravicah, cesar je bil na pol bog itd. S to Kitajsko, ki je vsak dan močnejša, se bomo srečali jutri tudi Slovenci. V tem svetu stoji Evropa, ki je precej razklana in ima velik problem delitve na Vzhod in Zahod, saj sta dve generaciji vzhodnih držav živeli za železno zaveso, to se pravi z drugačnim pojmovanjem države in svobode. Temu lahko dodamo še problem Balkana, ki ne napreduje, kot smo vsi upali. Zadeve se zapletajo, napredka pravzaprav ni, razen Slovenije, ki se nekako trudi in ima pravzaprav tudi neki vpliv na ta del sveta. Vsemu temu lahko dodamo še velik problem migracije in vere, saj ena velikih monoteističnih ver ni še postala ekumenična, to se pravi tolerantna do drugih. Ta je situacija in ti so izzivi, pred katerimi je Zahod, Evropa in naša civilizacija, je obrazložil govornik. Kakšno pa je bistvo narodnega vprašanja Slovencev danes? Za Ernesta Petriča sta pomembni dve ugotovitvi. Prva je, da smo del globalnega sveta s stalnimi vplivi od zunaj, in drugič, da imamo prvič v svoji zgodovini usodo v svojih rokah. Narodno vprašanje je zato, kaj bomo počeli s samimi seboj, ne več, kaj bodo drugi počeli z nami.

Sledil je opis zgodovinskih dogodkov, za katere predavatelj pravi, da so določili naš današnji položaj. Zelo pomemben mejnik za Slovence je ta, da tudi takrat, ko o neki zavesti ne moremo govoriti, se je slovenski jezik vseeno uporabljal v pomembnih zadevah, kar gre predvsem zahvala katoliški duhovščini, ki je pred davnimi stoletji uporabljala slovenski jezik ob raznih svečanostih in bogoslužju. Temu sledi luteranstvo, Trubar in veliki ljudje v obdobju prosvetljenstva, ki so ohranjali slovenski jezik in na ta način tudi narod. Kasneje je nastopilo obdobje ob koncu prve svetovne vojne. Takrat smo bili Slovenci pred izbiro, saj je tvorba, v kateri smo bili toliko let, razpadla. Alternativ praktično ni bilo, razen se znajti na Balkanu v kraljevini in kasneje jugoslovanski državi, kar je povzročilo posledice, kot je bila npr. balkanizacija. Po 2. svetovni vojni so bile v veliki meri pretrgane vezi slovenskega naroda z Zahodom in začel se je čas popolnega zastoja. Bil je čas, ko so sredstva opravičevala cilj, in to je zaznamovalo in še zaznamuje našo prihodnost. Pozitivno je bilo le to, da je vključitev v Jugoslavijo pripomogla k rasti velike samozavesti, saj smo vedeli, da smo bili Slovenci v tej državi najbolj razviti in najbolj napredni.

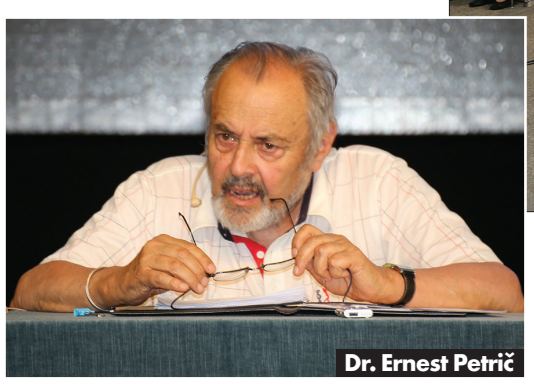
Dr. Ernest Petrič

Foto dd

Politik je potem opisal leta, ko je sodeloval s Stanetom Kavčičem. Opisal ga je kot osebo, ki je pripravila slovenski narod na vse izzive, ki jih je imel pred seboj. Očitno ni jemal jugoslovansko opcijo kot nekaj zanesljivega za prihodnost. Namenjal je veliko pozornosti stikom z Zahodom in cestnim povezavam, prizadeval si je za energetsko neodvisnost in močno slovensko banko. To je postavilo bodočo Slovenijo na čvrste temelje. Tako je tudi bilo. Leta 1989 Jugoslavija ni bila več pomembna za ravnotežje moči med Zahodom in Sovjetsko zvezo. V tem duhu so Slovenci ujeli zgodovinski trenutek. Razumeli smo, da se zadeve v Evropi premikajo, da se postavljajo nova razmerja in smo "korajžno" šli v smer osamosvojitve, in to po pravni in demokratični poti.

Slovenija danes raste, čeprav dosti bolj počasi, kot bi lahko. Še vedno smo skregani in tega je še kriva preteklost. Politične odločitve in vplivi se dogajajo še v ozadju, tako kot v Jugoslaviji, in to bistveno upočasnjuje naš razvoj. Dokler ne bo v Sloveniji formalna demokracija zadihala s polnimi pljuči, bomo imeli težave s preteklostjo. Prelom s preteklostjo, po mnenju Petriča, ni bil dovolj globok. "Ohranila se je neka ostarela miselnost, naj za nas skrbi država. Država naj ustvari pravni red in učinkovit nadzor. To je napačno mišljenje! Treba je ustvariti pobudo za ljudi, da bodo oni ustvarjalni, oni kreativni, oni pripravljeni tvegati in skrbeti za svojo srečo ter oni kot svobodni ljudje učinkovito delovati! " je poudaril Petrič, ki je ob koncu povedal, da imamo vse možnosti, da kot država dobro napredujemo, saj smo del EU in razvitega sveta, vpeti v najmočnejše zavezništvo, t. j. NATO, še vedno uživamo velik ugled in imamo vse, kar je potrebno za nov gospodarski zagon. Moramo pa še veliko storiti za ohranjanje naše identitete in naših vrednot ter biti bolj pošteni na vseh ravneh.

Matevž Čotar